

Шейшемби,
2025-жылдын
12-августу
№60 (3716)

ЭРКИН-ТОО

www.erkyn-too.kg

ТЕЛЕФОН АРКЫЛУУ СҮЙЛӨШҮШТҮ

Кыргыз Республикасынын Президенти Садыр Жапаров 10-августта Россия Федерациясынын Президенти Владимир Путин менен телефон аркылуу сүйлөштү.

Телефондук сүйлөшүүнүн жүрүшүндө Владимир Путин Садыр Жапаровго украиналык кризисти жөнгө салуу маселеси боюнча америкалык тарап менен болгон жакынкы дипломатиялык байланыштарынын жүрүшү жөнүндө маалымдады. Кыргызстандын Президенти Россиянын Президентине берилген маалымат үчүн ыраазычылык билдирип, бул кризисти чечүүгө багытталган саясий-дипломатиялык аракеттерди колдой тургандыгын билдирди. Ошондой эле мамлекет башчылары аймактык жана эл аралык күн тартибиндеги актуалдуу маселелер боюнча пикир алмашып, эл аралык жана регионалдык бирикмелердин алкагында өз ара аракеттенүү келечегин талкуулашты.

МАМЛЕКЕТТИК КЫЗМАТКЕРЛЕРДИ КАБЫЛ АЛДЫ

Министрлер Кабинетинин Төрагасы А. Касымалиев Япония өкмөтүнүн JDS долбоорунун стипендиаттарын, Японияга окууга жөнөп жаткан Кыргызстандын мамлекеттик жана муниципалдык кызматкерлерин кабыл алды.

Анда МинКаб Төрагасы Адылбек Касымалиев Япониянын Кыргызстандагы элчилигине, Япониянын эл аралык кызматташтык агенттигине жана Япон эл аралык кызматташтык борборунун өкүлдөрүнө ыраазычылык билдирип, мындай туруктуу колдоодон жана кызматташуудан улам мүмкүнчүлүктөр ишке ашып, эки элдин ортосундагы мамиле дагы бекемделип жатканын билдирди. Быйыл, Кыргызстандын мамлекеттик жана муниципалдык кызматкерлеринен Японияга билим алууга 19у – магистратурага, 1и – докторантурага жөнөп жатат. Жалпысынан 2006-жылдан бери ишке ашырылып жаткан бул программа аркылуу 327 стипендиат Япониядан билим алып келген. Статистика боюнча, бүтүрүүчүлөрдүн 60%ы мамлекеттик жана муниципалдык кызматтарга орношо, 50%ы жетекчилик кызматтарга дайындалат.

КОРРУПЦИЯ КЕСКИН КЫСКАРДЫ

Нарында иш сапарда жүргөн УКМКнын төрагасы Камчыбек Ташиев Кыргызстанда коррупциялык кылмыштардын саны кескин кыскарганын билдирди.

Анын айтымында, өлкө КМШ өлкөлөрүнүн ичинен экономикалык өсүү темпи боюнча биринчи орунду ээлеп, мындай жетишкендикке коррупция жана уюшкан кылмыштуулук менен күрөшүүнүн аркасында жеткен. "Азыр уурулук, ири коррупция, бандиттер жок. Буга чейин Нарында ишкерлерди коркутуп, иштешине тоскоол болгон топтор болгон. Мындай топторду толук жок кылдык. Бүгүнкү күндө өлкөдө бир дагы уюшкан

кылмыштуу топ калган жок, мындан ары дагы болбойт. Ар бир жаран ээн-эркин, үй-бүлөсүнүн жыргалчылыгы үчүн жашап, иштеши керек. Бизде ушундай шарттар түзүлгөн" деди ал. Ошондой эле Ташиевдин айтымында, Президенттин тапшырмасы менен коррупцияга каршы күрөш уланууда. Мыйзамдарга өзгөртүүлөр киргизилип, коррупционерлерге айып пул салуу мүмкүнчүлүгү жокко чыгарылды. "Эми коррупционерлер эркиндигинен ажыратылат. Натыйжада коррупциялык кылмыштардын саны кескин кыскаردы. Албетте, арабызда дагы эле системада мите курттай болгон кызматкерлер бар. Бирок биз алар менен да күрөштү улантабыз" деди УКМК башчысы.

АЗЕРБАЙЖАНДА КЫЗМАТТАШУУ ТАЛКУУЛАНДЫ

Министрлер Кабинетинин Төрагасынын орун басары Эдил Байсалов жумушчу сапарынын алкагында Азербайжандын Премьер-министринин орун басары Самир Шарифов менен жолугушту.

Сүйлөшүүлөрдүн жүрүшүндө тараптар эки жактуу кызматташтыктын актуалдуу маселелерин, анын ичинде соода-экономикалык байланыштарды өнүктүрүү, өз ара инвестицияларды кеңейтүү, ошондой эле транспорттук-логистикалык чөйрөдөгү өз ара аракеттенүүнү тереңдетүү маселелерин талкуулашты. Тараптар Президент Садыр Жапаровдун жана Азербайжандын Президенти Илхам Алиевдин көңүл буруусунун жана саясий эркинин аркасында эки өлкөнүн ортосундагы саясий диалог жогорку деңгээлде экенин жана өз ара пайдалуу кызматташтыкты мындан ары өнүктүрүү үчүн бекем негиз болуп берин белгилешти. Жолугушуунун жыйынтыгында тараптар өз ара аракеттенүүгө, анын ичинде эл аралык жана аймактык уюмдардын алкагында бекемдөөгө даяр экендиктерин билдиришип, эки жактуу кызыкчылык туудурган бардык багыттар боюнча конструктивдүү диалогду улантуу боюнча макулдашышты.

УЧУР СОБОЛУ

Саясат таануучу Камил ЧОТКАРАЕВ:

"ЭКОНОМИКАНЫ САНДАРДЫН ТИЛИНЕ САЛГАНДА..."

Биздин маектеш экономикалык көрсөткүчтөрдү "сандардын тилине салган" гана адис эмес, бул жааттагы аналитикалык макалаларды "ташка тамга баскандай" так электен өткөргөн, мээ чөйчөгү "эсеп-кысапка" толгон күчтүү кадр. Биз мындай кадрга дал ушул багыттагы суроолорубузду жолдодук...

- Камил мырза, өлкөдөгү соңку коомдук-саясий, экономикалык абалды кандайча сыпаттайт элеңиз?

- Өлкөдөгү акыркы жылдардагы оң өзгөрүүлөрдү атап айтсам: 1. Мамлекеттүүлүктүн пайдубалынын бекемделиши.

2. Тышкы карыз маселесиндеги жылыштар.

3. Экономиканын туруктуулугу.

4. Чет элдик инвестициялардын ролу.

5. Санариптештирүүнүн жеңилдиктери.

6. УКТнын (уюшкан кылмыштуу топтордун) жок болушу.

7. Туризм жана өндүрүш тармактарындагы өсүш.

8. Жемкорлуктун азайышы.

9. Жумушчу күчүнүн тартыштыгы.

Соңку жылдары Кудайдын амири, өлкө жетекчилигиндеги инсандарыбыздын күнү-түнү тынымсыз аракетинин аркасында мамлекеттүүлүгүбүздүн пайдубалы бекемделип жатат. Мурда "Белчезден карызга баттык!" деп нааразы болуп жүрсөк, акыркы үч жылда экономикабыз бир топ туруктуу абалга келип, чет элдик инвестициялар биздин өнүгүүбүзгө дем берип, жашообузду санариптештирүү саясаты турмушубузду жеңилдетип жатканын танууга болбойт.

- Айрым жагдайларды үстүртөн кургак сөз кылбай, чечмелеп берсеңиз кантет? Маселен, ошол эле мамлекеттүүлүктүн бекемделишин кандайча талдайт элеңиз?

- Акыркы жылдары өлкөдө мыйзамдуулукту жана мамлекеттик көзөмөлдү калыбына келтирүү боюнча аракеттер жүрүп жатканы байкалууда. Уюшкан кылмыштуулукка каршы күрөш, саясий туруктуулукту орнотуу аракетин булар мамлекеттүүлүктүн пайдубалын чыңдоого багытталган кадамдар эмей эмне?! Бирок, бул багытта туруктуу, системалуу иш-аракеттер гана реалдуу натыйжа берет. Бир жолку күрөш менен гана "УКТны жок кылдык" деп айтуу эрте болушу мүмкүн. Ал эми экономикалык өсүш жана инвестициялар боюнча бизде теш каккыдай иштер бар.

Чындыгында акыркы жылдары макроэкономикалык көрсөткүчтөр жакшыра баштады. Өлкө ИДПнын (жалпы ички продукция) өсүшү, бюджеттин туруктуулугу, инфляциянын салыштырмалуу

көзөмөлдө болушу – булар жакшы көрүнүштөр. Бирок, экономикада туруктуу жана сапаттуу өсүш болсун десек, инвестиция үчүн ишенимдүү, калыс соттук система, корголгон жеке менчик, таза атаандаштык болушу керек. Учурда инвесторлордон "саясий эрки күчтүү, бирок институттары алсыз өлкө" деген баа угулуп келет. Демек, системанын бекемделиши да маанилүү.

- Сиз мындай ыргакта өлкөдөгү санариптештирүү жана бюрократиянын азайышына карата жүргүзүлгөн иштердин кемчилигине да аргумент айтчудан экенсиз...

- Бул жааттагы багытталган иштерде чынында эле жылыштар бар. Мамлекеттик кызматтардын санарип платформалар аркылуу көрсөтүлө башташы – жемкорлукка каршы бир чоң кадам. Бирок, санариптештирүүнү жайылтууда инфраструктуранын сапаты, аймактардагы теңсиздик, интернетке жеткиликтүүлүк маселелери дагы деле турат.

Маселен: Жумушчу күчүнүн жетишсиздиги.

Бул көрсөткүч бир жагынан – ички миграция, сыртка кетүү (эмгек миграциясы) жана квалификациялуу кадрлардын аздыгынан кабар берет. Башка жагынан алганда, өндүрүш жана кызмат көрсөтүү тармагында кадрларга суроо-талаптын өсүшү – экономикадагы "жандануунун" белгиси. Бирок бул маселени чечүү үчүн билим берүү системасы менен эмгек рыногунун байланышын кайра карап чыгуу керек.

- Мындай шартта коомчулук менен диалог да башкы баалуулук болуп жүрбөсүн?

- Олуттуу суроолор боюнча коомчулук менен ачык диалог жүрүшү абдан маанилүү. Элдин үнү угулуп, реалдуу саясатка таасир бериши – демократиянын көрсөткүчү. Болбосо, баары "имитация" бойдон калып калышы мүмкүн. Кандай болгон күндө да өлкөдөгү өзгөрүүлөрдү танууга болбойт. Бирок, ар бир жетишкендикти бекемдөө үчүн системалуу, ачык-айкын башкаруу, адилет сот, эркин медиа жана жарандык активдүүлүк абдан маанилүү. "Биз оң жолдобузбу?" деген суроого жооп – ар бир жарандын жашоосундагы реалдуу өзгөрүүдөн билинет.

Калыгул БЕЙШЕКЕЕВ

КОЛДООНУН АЛКАГЫНДА

КЕЗЕК МАДАНИЯТ ТАРМАГЫНА ЖЕТТИ

Акыркы жылдары өлкөбүздө мыйзам, тартип менен иш алып баруу, коррупцияга бөгөт коюу, өлкө казынасына зыян келтиргендердин мыйзам алдында жооп берүүсү өңдүү олуттуу иш-аракеттер болуп жатканы анык. Кыргызстандын жаркын келечегине арналган мындай арыштуу, натыйжалуу иштерди ар бир кыргызстандык кубаттаары бышык. Ал эми өлкөнүн байлыгы болгон элдин рухий дүйнөсүн, салт-санаасын сактап калууда, коомдо агартуучулук вазыйпаны аткарууда маданий ишмерлердин аткарган жүгү ары жооптуу жана сыймыктуу.

"Кыргыз Республикасынын тарыхый-маданий мурас объекттерин сактоону, изилдөөнү жана популярдаштырууну камсыз кылуу боюнча мамлекеттик колдоо көрсөтүү жөнүндө" Президенттин Жарлыгын ишке ашыруу алкагында тарыхый мурастарды сактоо, изилдөө жана реставрациялоо иштерине 584 млн 74 миң сомдон ашык акча каражат бөлүнгөн. 2024-жылга – 156 935,6 миң сом, 2025-жылга – 131 116,5 миң сом, 2026-жылга – 193 154,2 миң сом, 2027-жылга – 102 868,3 миң сом каралган. Негизги максат – тарыхый-маданий мурас объекттерин сактоого, иликтөөгө арналат. Ошондой эле археологиялык казууларды жүргүзүүдө мамлекеттик колдоону күчөтүү болуп саналат. Ошондой эле аларды билим берүү жана туристтик чөйрөдө пайдалануу үчүн зарыл шарттарды жана инфратүзүмдү түзүү каралган.

Мындан тышкары мамлекеттик каржылоонун күчү менен көптөгөн адабий китептер басылып чыгып, жаңы спектаклдер коюлуп, театрлар өлкө ичинде гана эмес, чет өлкөлөргө дагы гастролдорго чыгып баштаганын айта кетели. Маселен, 2025-жылга өлкө казынасынан маданият тармагына 3 млрд сом каралган. Республиканын бардык аймактарындагы маданий объекттердин инфраструктурасын жакшыртууга көңүл бурулууда. Ал эми мамлекеттик масштабдагы маданий иш-чараларды өткөрүүгө министрликке заманбап музыкалык аспаптар, акыркы үлгүдөгү LED экрандар, үн күчөтүүчү жабдыктарды алууга 1 миллиард сом жумшалган. Артисттер үчүн жаңы формалар тигилип, союз убагынан бери алмашпаган музыкалык аспаптар жарым миллиард сомго алынып, жаңыланды. Ал эми "Кыргызфильм" менен "Кыргыз Серил" бирикмелерине кино тартууга мамлекет жалпы 500 млн сом бөлгөн.

МАДАНИЯТ ҮЙЛӨРҮ, КИТЕПКАНАЛАР ЖАҢЫ БАГЫТ МЕНЕН

Ал эми аймактардагы маданият үйлөрүнүн жана айылдык китепканалардын ишмердигин реформалоо өлкө саясатынын негизги багыттарынын бири. Буга багытталган тескемени 23-июлда Министрлер Кабинети кабыл алды. Президенттин "Кыргыз Республикасынын мамлекеттик кызмат системасынын натыйжалуулугун жогорулатуу жана бюрократиядан арылтуу боюнча кошумча чаралар жөнүндө" Жарлыгын ишке ашыруу максатында, маданият үйлөрүн жана айылдык китепканалардын ишмердигин реформалоо, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын балансында турган китепканалар кайра уюштурулат. Бүгүнкү маалыматтык технологиялардын жана санариптик ресурстардын тез өсүшүнүн шартында китепканалар, өзгөчө айыл жерлеринде олуттуу кыйынчылыктарга туш болуп жатканын жашырууга болбойт. Ушуга байланыштуу бюджеттик каражаттарды пайдалануунун натыйжалуулугун жогорулатуу, китепкана тармагын оптималдаштыруу зарылдыгы бар. Бул максатта Министрлер Кабинети Маданият, маалымат жана жаштар саясаты министрлигине типтүү көп функциялуу маданий борбордун концепциясынын долбоорун иштеп чыгуу тапшырмасын берди

ИМАРАТТАРДЫ ОҢДОО ИШИ

Маданият имараттарын оңдоо, жаңыларын салуу иштери колго алынып, өлкө казынасынан каражаттар бөлүнө баштады. Мисалы, көп жылдан бери багы ачылбай келген Бишкектеги Абубакир Изибаев атындагы Кыргыз мамлекеттик цирки оңдоп-түзөөдөн өтүп, акыркы бир жылдан бери жаркырап, жаңы дем менен иш алып барууда. Кыргыз улуттук драма театры

да жаңыланган. Ч. Айтматов атындагы Мамлекеттик улуттук орус драма театрында оңдоо иши жүрүүдө. Мамлекеттен театрга 40 млн сом бөлүнгөн. Бул каражат менен театрдын жабдыктары да жаңыртылды. Жер-жерлердеги театр, маданий жайлар да көз жаздымда калган жок. Жакында Нарын шаарында 3 кабаттан турган искусство, маданият жана инновация борборун куруу башталып, мезгил кутучасы салынды. Мында музей, китепкана, кинотеатр камтылып, заманбап шарттары менен салынат. Ош облусунун Ноокат районунда жайгашкан маданият үйүндө курулуш иштери кызуу жүрүп жатат. Объект республикалык бюджеттин эсебинен каржыланып, толук капиталдык оңдоп-түзөөдөн өтүүдө. Жакында Түп районунун Талды-Суу айылында 220 орундуу маданият үйү ачылды. Таластагы Айтматов районунун Жоон-Дөбө айылындагы Т.Жумакулов атындагы маданият үйүнүн капиталдык оңдоо иштеринин 62 пайызы аяктап калды. Аны менен катар өлкөдө жаңы спорт аянтчалары, ири стадиондор курулууда.

МАДАНИЙ ОКУУ ЖАЙЛАР ЖАНА ЖАТАКАНАЛАР

Ушу тапта Маданият, маалымат жана жаштар министрлигине караштуу окуу жайлар жана жатканалардын абалын жакшыртуу тапшырмасын аткаруу иштери башталды. Бул багытта жакынкы күндөрү министр Мирбек Мамбеталиев өлкө аймактарындагы маданий жайлардын абалы менен таанышууну баштаганы жатат. Ал эми Бишкектеги маданий окуу жайлар, жатаканаларды оңдоо зарылдыгы, жаңысын куруу боюнча анализ жүргүзүү иши башталган. Министрлер Кабинетинин Терагасынын орун басары Эдил Байсалов жана Маданият, маалымат жана жаштар саясаты министрлинин биринчи орун басары Союзбек Надырбеков С.А. Чуйков атындагы Кыргыз мамлекеттик көркөм сүрөт окуу жайы жана жатаканасы менен жеринен таанышты. Анда окуу жайдын жылытуу системасын жаңылоо маселеси бар экени белгилүү болду. Президент Садыр Жапаровдун тапшырмасынын негизинде М.Күрөңкеев атындагы Кыргыз улуттук музыкалык окуу жайынын эски имаратынын ордуна жаңы заманбап окуу жай куруу иштери башталды. Ушуга байланыштуу студенттердин окуу процесси үзгүлтүксүз учурабашы үчүн убактылуу С.А. Чуйков атындагы Кыргыз мамлекеттик көркөм сүрөт окуу жайынын жатаканасына көчүрүү чечими кабыл алынды. Министрлик тарабынан учурда жатакананы окуу жылына даярдоо иштери жүрүүдө. Атап айтканда, жатакананын чатырын оңдоо, эски электр жабдууларын жана эшиктерди алмаштыруу иштери аткарылууда. Алдыда китепканалардын материалдык-техникалык базасын чыңдоо, китеп сактоо бөлмөлөрүнүн, окуу залдарынын, жер төлө жана чатырдын абалын текшерүү улантылып, зарыл болгон жайларга оңдоо иштери жүргүзүлөт. Негизинен өлкөбүздө бардык тармакка каражат текши бөлүнүп, 7 дубанда иш кызуу жүрүп жатканына элдин көңүлү толуп турганын белгилөөгө болот. Анын ичинде театр, кино, сериал, опера, музей, китепкана, музыкалык мектептердеги алгылыктуу иштер, өнөр сересиндеги адамдар үчүн дем болоору, бул тармактын аброюн көтөрөрү анык. Буга улай, жакында Ош шаарынын мэриясы тарабынан Москвадагы Михаил Щепкин атындагы театралдык институтту бүтүрүп келген Ош улуттук драма театрынын 22 жаш артистине батирлердин берилиши, алардын ишине, келечегине болгон ишенимин дагы да бекемдээри бышык.

Мээрим БАКТЫБЕК кызы

КУТМАН КУРАК

АРАБЫЗДА ЖАШАГАН УЛУТТУН КАДИМКИ БААТЫРЫ!

Кыргызстандын Башкы кардиохирургу, профессор Калдарбек Абдрамановдун ысымы дүйнөлүк медицинада Жалал-Абад шаарындагы клиникада операция учурунда электр жарыгысыз калып, ошого карабай жүрөккө операция 36 мүнөттүн ичинде караңгыда, уюлдук телефондордун жарыгы менен ийгиликтүү аяктагандан кийин белгилүү болду.

Мына ошентип 8 жыл мурун бир жаш кыздын өмүрүн сактап калган.

А бирок бул адис өзүнүн узак мөөнөттөгү тажрыйбасында 8 миңден ашык бейтаптын жүрөгүн толук токтотуп, ушундай оор операцияларды жасаганы белгилүү. Анан дагы канчалаган жүрөктүн согуусу менен коштолгон татаал операцияларды жасаган. Алардын саны да абдан көп. Жалпысынан алганда 20 миңден ашат.

Мындан тышкары өлкөнүн кардиохирургия кызматын жетектеген 20 жыл аралыкта

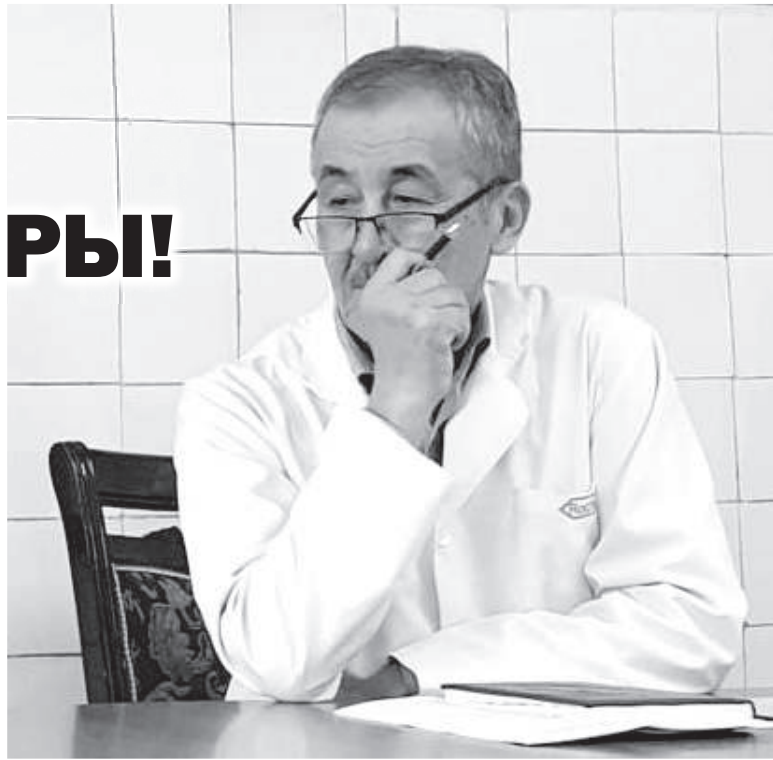
Кыргызстандын Башкы кардиохирургу К.Абдраманов 100дөн ашык жаш кардиохирургдарды жана инвазивдик кардиологдорду даярдап берди. Бул дагы өлкөдө медициналык кызматтын калыптанышына жана өнүгүшүнө кошкон баа жеткис салымы болот. Ошондой эле өлкөбүздө бул инсандын жаш адистерди даярдоодогу үзгүлтүксүз эмгеги менен заманбап кардиохирургдар мектеби түзүлүп, учурда өлкөнүн үч мамлекеттик жана бир нече жеке кардиохирургиялык борборлору ийгиликтүү иштеп жатат, көптөгөн келечектеги адистер такшалууда.

К.Абдраманов 2005-жылы иш жүзүндө нөлдөн баштап, Бишкектеги Жүрөк хирургиясы жана органдарды трансплантациялоо илим-изилдөө институтунун демилгечиси, уюштуруучусу жана биринчи шайланган директору болгон. Мындан тышкары, Жалал-Абад шаарындагы Түштүк аймактык жүрөк-кан

тамыр хирургиясы илимий борбору ачылып, азыр ал клиниканы ийгиликтүү башкарууда. Ошентип, өлкөнүн медицинасы үчүн бул көрүнүктүү уюштуруучу, илимпоз, белгилүү профессордун эмгектери менен республикада эки мамлекеттик заманбап кардиохирургиялык борбор иштеп жатат.

Ушул жылдар алкагында анын эмгеги менен Кыргызстанда ондогон жаш докторлор жана илимий кадрлар, илимдин кандидаттары, докторлору даярдалды. Ошого ылайыктуу бардык зарыл шарттар жана илимий түзүлүштөр, басылмалар, диссертациялык советтер түзүлүп, ошондой эле республиканын региондорунда жеке жана мамлекеттик кардиохирургиялык ооруканалардын тармагын уюштуруу — мунун бардыгы биздин республикада кардиологиянын жана кардиохирургиянын тез өнүгүшүнө негиз түздү.

Эң башкысы — мына ушул

аракеттердин жана жетишкендиктердин натыйжасында өлкөбүздөгү он миңдеген жүрөк оорулуулардын өмүрү сакталып, акыркы ондогон жылдар ичинде өлкөнүн кардиохирургиялык медицинасы өзүнүн мындан аркы өнүгүүсү үчүн бардык негизги шарттарга ээ болду.

Быйыл 70 жашка толуп жаткан профессорубузга ден соолук, өлкөдө кардиохирургияны

жана трансплантологияны өнүктүрүү боюнча алдыдагы пландарын ишке ашырууда мындан да чоң ийгиликтерди каалайбыз.

Биздин арабызда жашап, адамдардын өмүрүн сактаган чыныгы баатырларга даңк — бул алардын күнүмдүк иши жана милдети болуп калган.

Азизбек ЧАМАНОВ,
журналист

МАЙДА БИРОК, МААНИЛҮҮ

КЫРГЫЗСТАНДЫН КАЛКЫ

Учурда Кыргызстандын калкынын 77,8%ын кыргыздар түзөт. Мындай маалымат Улуттук статистика комитетинин отчетунда берилген. Бул көрсөткүч кыргызстандык 7 млн 281,8 миң жарандын ичинен 5 млн 666,1 миңи кыргыз улутундагылар дегенди билдирет. Өлкөдө жашаган калктын саны боюнча 2-орунда 14,2%ын түзгөн өзбектер турат — башкача айтканда 1 млн 39,5 миң адам. Тизмеде 3-орунду орус улутундагылар ээлейт — 3,8% (272,8 миң адам). Этникалык топтор: дунгандар — 1,0%, тажиктер — 0,9%, уйгурлар — 0,5%, казактар — 0,4% же 29,2 миң адам. Азербайжандар жана түрктөр — 0,3%дан ашат. Корейлер жана Индия менен Пакистан элдери — 0,1%дан же 6,1 миң жана 8,3 миң адам.

ИШКЕ ОРНОШКОНДОР АРБЫН

Эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция министрлигинин иш менен камсыздоого көмөктөшүү боюнча чечимдерди даярдоо башкармалыгынын башчысы Наргиза Туркебекова быйыл жумушсуз деп катталгандардын 17%ы ишке орношкондугун билдирди. Маалыматка таянсак, Эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция министрлигинин аймактык башкармалыктарында учурда жумуш издеп кайрылган 65 миң 422 жаран

каттоодо турат. Жарым жыл ичинде министрликтин кызматкерлери 16 миңден ашык бош жумуш ордун аныктап, ал орундарга 7 630 жаранды орноштурушкан.

"Кесиптик билими жок жарандарыбызды эмгек рыногуна интеграциялоо кыйын. Ошондуктан аларды алгач кесиптик окууга, кыска мөөнөттүү курстарга жиберип жатабыз. Жыл башынан бери 3 824 адам кесиптик окутуудан өтүп, алардын 60%ы алган кесиби боюнча ишке орношту. Мындан тышкары, коомдук жумуштар аркылуу 5 738 жаран убактылуу жумуш менен камсыздалды. Жалпы ишке орношкондордун саны былтыркыга салыштырмалуу 17%га өстү", — деген Туркебекова ММКлардын бирине берген маегинде. Ал ошондой эле жумушсуздардын 65 пайызын аялдар түзөрүн, анын ичинде жаштар көп экенин кошумчалады.

МУГАЛИМДЕР ДА ОКУШАТ

Кыргызстанда мугалимдер үчүн жасалма интеллект боюнча курс ачылат. Агартуу министрлигинин маалыматына караганда бул курс мугалимдерге жасалма интеллект принциптери, анын мүмкүнчүлүктөрү жана чектөөлөрү жөнүндө негизги түшүнүктү берет. Курстун максаты маалыматтарды талдоо үчүн ЖИНИ

активдүү колдонууну үйрөтүү. Мисалы, мугалимдер жаңы төрөлгөн балдардын санын колдонуп, келечекте кайсы мектептер керек болорун болжолдоо сыяктуу көндүмдөрдү өздөштүрүшөт.

БАНКТАГЫ ЭСЕП СОТТУН ЧЕЧИМИСИЗ ТЕКШЕРИЛБЕЙТ

Жаңы сунушталып жаткан салык салуу чөйрөсүндөгү айрым мыйзам актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө долбоордо соттун чечимисиз эле жарандардын каржы операцияларына байкоо жүргүзүү боюнча берене алынып салынды. Бул тууралуу мамлекеттик салык кызматы билдирди. Эске салсак, демилге ишкерлердин салыктан качуусуна жол бербөө үчүн киргизилген эле. Бирок, ал коомчулуктагы талкуудан улам жокко чыгарылды.

КЫШКА ДАЯРДЫК КАНДАЙ?

Энергетиктер күз-кыш мезгилине даярдыктарды улантууда. Энергетика министрлигинин маалыматына караганда август айынын башына карата кышка камылганын 80%дан ашыгы бүткөрүлгөн. Тактап айтканда, көмөк чордондор жана электр чубалгылары оңдолууда. Имараттарды, курулуштарды жана транспортту реконструкциялоо да жүргүзүлүүдө. Оңдоп-түзөө өнөктүгү жылытуу мезгили башталганга чейин бүткөрүлмөкчү.

ТАМЕКИ ЭКСПОРТУ

Суу ресурстары, айыл чарба жана кайра иштетүү өнөр жайы министрлиги Ноокат районундагы тамеки өндүргөн ишканалар акыркы жылдары тамеки экспортуна өзгөчө көңүл буруп, көлөмүн көбөйткөнүн билдирди. Министрлик райондогу ишканалардын

бири 2023-жылы Вьетнамга 29,3 тонна тамеки экспорттогонун, 2024-жылы 60 тонна саткандыгын маалымдады. Дагы бир компания Грецияга былтыр 150 тонна ферменттелген тамеки жөнөтсө, быйыл 170 тонна товар экспорттогон. Ошондой эле Кыргызстанда өндүрүлгөн тамекинин калдыктарын ЕАЭБге мүчө өлкөлөр — Россия (378 тонна) менен Казакстан (97 тонна) дагы көп сатып алган.

ЖАҢЫ ИМАРАТ

Юстиция министрлигинин Баткен облустук башкармалыгынын жаңы административдик имаратынын курулушу аяктады. Бул тууралуу Президенттин Баткен облусундагы өкүлчүлүгүнөн билдиришти.

Баткен шаарында жайгашкан административдик имарат, республикалык бюджеттин эсебинен курулду. Курулушка 36 млн 281 миң сом каралган. Имаратта кызматкерлердин иштөөсү үчүн керектүү шарттар түзүлүүдө.

Жаңы имарат 31-август — Эгемендүүлүк күнүнө карата пайдаланууга берилет.

АРТКА КАЙТАРЫЛДЫ

Казакстандан Кыргызстанга ташылып келе жаткан 25 тонна пахта үрөнү артка кайтарылды. Бул тууралуу Суу ресурстары, айыл чарба жана кайра иштетүү өнөр жайы министрлигинен билдиришти.

Кыргыз-казак чек арасындагы Чоң-Капка өткөрмө посту аркылуу өткөрүүгө аракет кылынган пахта үрөнү фитосанитардык сертификаттагы маалымат менен дал келбегендиктен артка кайтарылды.

Анын ордуна сафлор өсүмдүгү табылгандыктан, өткөрмө посту жүктү артка кайтарууга милдеттендирилди. Бул жагдай документтеги маалыматтар менен реалдуу жүктүн айырмачылыгынан келип чыккан.

Жазгүл КЕНЖЕТАЕВА
Бактыгүл КУЛАТАЕВА

МАЙЫПТЫГЫ БАР АДАМДАРДЫН УКУКТАРЫ ЖАНА КЕПИЛДИКТЕРИ ЖӨНҮНДӨ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МЫЙЗАМЫ

1-глава. Жалпы жоболор

1-берене. Негизги түшүнүктөр жана аныктамалар

Ушул Мыйзамда төмөнкүдөй түшүнүктөр колдонулат:

1) **абилитация** – майыптыгы бар адамдарды коомго аралаштыруу максатында алардын тиричилик, коомдук, кесиптик жана башка иштерди жүзөгө ашыруусу үчүн тубаса жетишпеген көндүмдөрүн калыптандырууга жана өнүктүрүүгө багытталган чаралардын комплекси;

2) **ыңгайлаштырылган жана/же атайын жумуш орундары** – майыптыгы бар адамдардын жеке мүмкүнчүлүктөрүн жана керектөөлөрүн эске алуу менен жабдылган жумуш орундары;

3) **ыңгайлаштырылган адабият** – майыптыгы бар адамдардын аларды кабыл алуусу жана пайдалануусу үчүн ыңгайлаштырылган кагаз, электрондук же башка сактагычтардагы окуу, көркөм, илимий, мезгилдүү жана башка басылмалар;

4) **ыңгайлаштырылган (адистештирилген) транспорт** – майыптыгы бар адамдардын аларга жетүүсү жана пайдалануусу үчүн атайын түзүлүштөр менен жабдылган транспорт каражаттарынын ар кандай түрлөрү;

5) **майыптык белгиси боюнча басмырлоо** – максаты жана натыйжасы болуп саясий, экономикалык, социалдык, маданий, жарандык же кандай болбосун башка жаатта майыптыгынын себеби боюнча адамдын бардык укуктарынын жана негизги эркиндиктеринин башкалар менен бирдей таанылышын, ишке ашырылышын же жүзөгө ашырылышын кемсинтүү же тануу саналган кандай болбосун айырмалоо, четтетүү, обочолотуу же чектөө;

6) **инфратүзүмгө жеткиликтүүлүк** – бардык категориялардагы майыптыгы бар адамдардын Кыргыз Республикасынын аймагы боюнча эркин жана коопсуз орун которуу, имараттарга жана курулмаларга жетүү жана коомдук транспортту, жөө адамдар жүрүүчү тротуарларды, автомобиль жолдорун, байланыш каражаттарын жана коомдук пайдалануудагы башка техникалык каражаттарды, анын ичинде банкоматтарды жана төлөм терминалдарын пайдалануу мүмкүнчүлүгү;

7) **майыптык** – айлана-чөйрөдөгү ар кандай тоскоолдуктарга кабылганда адамдын коомдук турмушка толук жана бирдей катышуусуна тоскоолдук кылуучу, туруктуу дене бойлук, психикалык, интеллектуалдык же сенсордук бузулуулардан улам келип чыккан абал;

8) **реабилитациялоонун жана абилитациялоонун кечекче программасы** – майыптыгы бар адамдын абалын баалоонун негизинде реабилитациялык же абилитациялык кызмат көрсөтүү чараларынын комплексин аныктоочу, бузулган, жоголгон функцияларды же тубаса жетишпеген көндүмдөрдү калыбына келтирүүгө багытталган медициналык, педагогикалык, социалдык жана башка иш-чаралардын түрлөрүнүн айрым түрлөрүн, формаларын, мөөнөттөрүн жана көлөмүн камтыган документ;

9) **инфратүзүм** – Кыргыз Республикасынын аймагындагы турак жайлык, административдик жана башка имараттардын, курулмалардын, жөө адамдар жүрүүчү тротуарлардын, автомобиль жолдорунун, коомдук транспорттун, коммуникация каражаттарынын жана башка техникалык каражаттардын жыйындысы;

10) **квоталоо** – майыптыгы бар адамдарды социалдык колдоо максатында алардын ар кандай иш чөйрөлөрүнө милдеттүү катышуусунун ченемдерин белгилөө;

11) **майыптыгы бар адам** – ар кандай тоскоолдуктарга кабылганда анын коомдук турмушка башкалар менен бирдей толук жана натыйжалуу катышуусуна тоскоолдук кылуучу туруктуу дене бойлук, психикалык, интеллектуалдык же сенсордук бузулуулары бар адам. Майыптык статусу ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган тарабынан майыптыктын I, II же III тобун же болбосо 18 жашка чейинки балдар үчүн “майыптыгы бар бала” категориясын ыйгаруу жолу менен белгиленет;

12) **медициналык-социалдык экспертиза** – күбөлөндүрүлүп жаткан адамдын организминин функциялары туруктуу бузулушунан келип чыккан жашоо-тиричилигинин чектелишинин даражасын комплекстүү баалоо, ошондой эле анын социалдык коргоо чараларына, анын ичинде реабилитациялоого жана абилитациялоого керектөөлөрүн аныктоо;

13) **иштөөнүн, жашоо-тиричиликтин жана ден соолуктун чектелишинин эл аралык классификациясы** – ден соолук компоненттерин, жашоо-тиричиликтин жана иштөөнүн чектелишин классификациялоо, майыптыкты жана реабилитациялоо программаларын баалоо үчүн инструмент;

14) **майыптыгы бар адамдардын уюму** – майыптыгы бар адамдардын укуктарын жана кызыкчылыктарын коргоо, алардын жашоо сапатын жакшыртуу жана алардын коомго толук аралашуусуна көмөктөшүү үчүн жеке жана (же) юридикалык жактардын ыктыярдуу өз алдынча башкаруусунун негизинде түзүлгөн коммерциялык эмес уюм. Мындай уюм төмөнкү критерийлердин бирине шайкеш келүүсү керек:

1) майыптыгы бар адам жетектейт;

2) түзүүчүлөрдүн 51 пайызынан кем эмеси майыптыгы бар адамдар болуп саналат;

3) уюмдун кызматкерлеринин 51 пайыздан кем эмесин майыптыгы бар адамдар түзөт;

4) уюмдун негизги максаты болуп майыптыгы бар адамдардын укуктарын коргоо жана (же) алардын социалдык-экономикалык шарттарын жакшыртуу саналат.

Уюм киреше алуу максатын көздөбөйт, ал эми алынган кандай болбосун пайда уставдык максаттарга жетүүгө гана багытталат жана мүчөлөрдүн ортосунда бөлүштүрүлбөйт;

15) **жаңсоо тилинин котормочусу** – жаңсоо тили аркылуу түз жана артка котормону жүзөгө ашырган адис;

16) **жөндүү ыңгайлаштырылган шайман** – майыптыгы бар адамдардын укуктарын жана эркиндиктерин башка адамдар менен бирдей ишке ашыруусун же жүзөгө ашыруусун камсыз кылуу максатында теңдешсиз же жөнсүз оорчулук жаратпаган жана керек болгон конкреттүү учурда киргизилүүчү зарыл, ылайыктуу өзгөртүүлөр жана түзөтүүлөр;

17) **эрте аныктоо жана эрте кийлигишүү** – баланын өнүгүү абалы жана деңгээли аныкталгандан кийин токтоосуз түрдө жүзөгө ашырылуучу, баланы өнүктүрүүгө, ошондой эле ата-энелерди (багуучу адамдарды) коштоого багытталган кызмат көрсөтүүлөрдүн жана иш-чаралардын комплекси. Эрте кийлигишүү балага жана анын ата-энесине, үй-бүлөсүнө жана анын социалдык чөйрөсүнө багытталган;

18) **реабилитациялык же абилитациялык борбор** – Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган уюштуруучулук-укуктук формада түзүлгөн, майыптыгы бар адамдарды реабилитациялоо же абилитациялоо боюнча иш-чараларды жүзөгө ашыруучу юридикалык жак;

19) **реабилитация** – майыптыгы бар адамдардын коомго аралашуусу үчүн алардын турмуш-тиричилик, коомдук, кесиптик жана башка ишке керектүү көндүмдөрүн калыбына келтирүүсүнө багытталган чаралардын комплекси;

20) **атайын педагог** – өнүгүүнүн бардык жааттары боюнча балдардын көндүмдөрүнө баа берүүнү, жеке окуу пландарын жана окутуу программаларын түзүүнү, билим алууга өзгөчө керектөөсү бар балдарды окутууда мугалимдерге жана ата-энелерге методикалык жардам көрсөтүүнү билген педагог;

21) **социалдык-тиричилик жана социалдык-чөйрөлүк реабилитация жана абилитация** – майыптыгы бар адамдардын өзүн-өзү тейлөөсүнө, өз алдынча жашоосуна же үй-бүлөлүк жана коомдук

2025-жылдын 18-июнунда Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши кабыл алган

турмуштун адаттагы шарттарына кайтып келүүсүнө мүмкүн болгон жетишүү процесси;

22) **социалдык кызмат көрсөтүүлөр** – кызмат көрсөтүүнү алуучуга анын жашоо-тиричилик шарттарын жакшыртуу жана (же) анын өзүнүн негизги турмуштук керектөөлөрүн өз алдынча камсыз кылуу мүмкүнчүлүгүн кеңейтүү максатында туруктуу, мезгилдүү, бир жолку жардам көрсөтүү боюнча социалдык тейлөө көрсөтүү чөйрөсүндөгү аракеттер;

23) **техникалык көмөкчү (компенсатордук) каражаттар, ассистивдик технологиялар** – протездик-ортопедиялык, сурдотехникалык, тифлотехникалык жана санитардык-гигиеналык жана башка каражаттар;

24) **социалдык (адистештирилген) тейлөө мекемелери** – майыптыгы бар адамдарга медициналык-социалдык жана психологиялык-педагогикалык жардам көрсөтүүчү мамлекеттик, муниципалдык мекемелер жана уюштуруу-укуктук формасына карабастан башка уюмдар;

25) **универсалдуу дизайн** – буюмдарды, жасалгаларды, программаларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү аларды ыңгайлаштыруу зарылдыгысыз бардык адамдардын пайдалануусуна максималдуу мүмкүн болгон даражада жарактуу кылууга багытталган алардын дизайны;

26) **жашоо-тиричиликтин жана ден соолуктун функционалдык чектелиши** – адамдын өзүн-өзү тейлөөсүн, кыймылын жүзөгө ашыруу, багытты түшүнүү, баарлашуу, өзүнүн жүрүм-турумун контролдоо, окуу жана эмгек иши менен алектенүү жөндөмүн же мүмкүнчүлүгүн толук же жарым-жартылай жоготуу;

27) **факсимилдик кол тамга (факсимиле)** – жашоо-тиричилигинин жана ден соолугунун функционалдык чектелүүсүнөн улам (көрүүнүн бузулушу, колу-бутту жоктугу, кыймыл координациясынын бузулушу, шал оорусу) өз алдынча өз колу менен кол коюу мүмкүнчүлүгү жок майыптыгы бар адамдардын өз кол тамгасын алмаштыруучу атайын даярдалган штамп (клише).

2-берене. Ушул Мыйзамдын предмети

1. Ушул Мыйзам майыптыгы бар адамдарга карата алардын укуктарын жана эркиндиктерин ишке ашырууда башка бардык жарандар менен бирдей мүмкүнчүлүктөрдү камсыз кылуу, алардын жашоо-тиричилигиндеги чектөөлөрдү четтетүү, майыптыгы бар адамдардын толук кандуу жашоо ыңгайын жүргүзүүгө, коомдун экономикалык, саясий, маданий жана социалдык турмушуна жигердүү катышууга, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Конституциясында, эл аралык укуктун жалпы таанылган принциптеринде жана ченемдеринде, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Мыйзамдарына ылайык күчүнө кирген эл аралык келишимдерде каралган өздөрүнүн жарандык милдеттерин аткаруусуна мүмкүндүк берүүчү жагымдуу шарттарды түзүү боюнча мамлекеттик саясатты аныктайт.

2. Ушул Мыйзам майыптыгы бар адамдарды коргоо жана колдоо кепилдиктерин, ошондой эле калктын саламаттыгын сактоого, майыптыктын алдын алууга жана майыптыгы бар адамдарды коомго аралаштыруу үчүн шарттарды түзүүгө багытталган чараларды белгилейт.

3-берене. Майыптыгы бар адамдарга карата мамлекеттик саясаттын негизги принциптери

Кыргыз Республикасынын мамлекеттик саясаты майыптыгы бар адамдарга карата төмөнкүдөй принциптерге негизделет:

1) майыптыгы бар адамдардын укуктарын сактоо;

2) майыптык белгиси боюнча басмырлоого жол бербөө;

3) мамлекет тарабынан майыптыгы бар адамдарды социалдык коргоонун жана социалдык камсыз кылуунун кепилдениши;

4) майыптыгы бар адамдардын социалдык абалынын начарлоосуна жол бербөө;

5) социалдык кызмат көрсөтүүлөрдү майыптыгы бар адамдардын жеке керектөөлөрүнө багыттоо;

6) саламаттык сактоо жаатындагы Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети (мындан ары - Министрлер Кабинети) тарабынан бекитилүүчү Кыргыз Республикасынын жарандарын медициналык-санитардык жардам менен камсыз кылуу боюнча мамлекеттик кепилдиктердин программасына ылайык майыптыгы бар адамдардын ден соолугун коргоону, реабилитациялоону жана абилитациялоону камсыз кылуу;

7) майыптыгы бар адамдардын тең укуктарын жашоо-тиричиликтин бардык чөйрөлөрүндө камсыз кылуу;

8) майыптыгы бар адамдардын инфратүзүмгө, билимге, маалымат алууга, мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөргө, иштин түрүн эркин тандоого жана башка чөйрөлөргө жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу;

9) мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, менчигинин түрүнө карабастан юридикалык жактардын, алардын кызмат адамдарынын, ошондой эле жарандардын майыптыгы бар адамдардын укуктарын бузгандыгы үчүн жоопкерчилиги;

10) майыптыгы бар адамдардын уюмдары менен өз ара аракеттенүү;

11) майыптыгы бар адамдардын факсимилдик кол тамгасын өз колу менен койгон кол тамгасы менен бирдей таануунун кепилдиги;

12) социалдык кызмат көрсөтүүлөрдү алуучуга түздөн-түз жакын жерде берүү;

13) майыптыгы бар аялдарды ар тараптуу өнүктүрүүнү, абалын жакшыртууну жана укуктарын жана мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтүүнү камсыз кылуу;

14) майыптыгы бар балдардын эң мыкты кызыкчылыктарын эске алуу менен адамдын бардык укуктарын жана негизги эркиндиктерин толук жүзөгө ашыруусун камсыз кылуу;

15) майыптыгы бар адамдарды коомго толук, натыйжалуу тартуу, катыштыруу жана аралаштыруу;

16) майыптыгы бар адамдардын укуктарына тиешелүү бардык маселелерди кароого майыптыгы бар адамдардын түздөн-түз катышуусу.

4-берене. Майыптыгы бар адамдардын укуктары жана кепилдиктери жөнүндө мыйзамдар

1. Майыптыгы бар адамдардын укуктары жана кепилдиктери жөнүндө мыйзамдар Кыргыз Республикасынын Конституциясына негизделет жана ушул Мыйзамдан, башка ченемдик укуктук актыларда жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык күчүнө кирген эл аралык келишимдерден турат.

2. Ушул Мыйзамдын колдонулушу Кыргыз Республикасынын аймагында жайгашкан жеке жана юридикалык жактарга, мамлекеттик органдарга жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына жайылтылат.

3. Майыптыгы бар адамдарды социалдык коргоо жаатындагы мамилелердин субъекттери болуп жеке жана юридикалык жактар, ошондой эле мамлекеттик органдар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары саналат.

4. Министрлер Кабинети майыптык маселелери боюнча, анын ичинде БУУнун Мыйптардын укуктары жөнүндө конвенциясынын ченемдерин аткаруу боюнча мамлекеттик саясатты ишке ашыруу үчүн жооптуу органдарды аныктайт.

5-берене. Майыптыгы бар адамдардын иштери боюнча кеңеш

1. Министрлер Кабинети Майыптыгы бар адамдардын иштери боюнча кеңешти (мындан ары – Кеңеш) түзөт, анын ишинин тартибин аныктайт жана анын курамын түзөт.

2. Кеңеш майыптыгы бар адамдардын укуктарына жана эркиндиктерине тийиштүү маселелерди талкуулоо жана чечүү максатында түзүлөт.

3. Кеңештин чечимдери тапшырмалар түрүндө таризделет жана тиешелүү мамлекеттик органдарга жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына жиберилет.

4. Майыптыгы бар адамдардын укуктарын жана эркиндиктерин козгогон ченемдик укуктук актылардын долбоорлору Министрлер Кабинети аныктаган тартипте макулдашуу үчүн Кеңешке жиберилет.

5. Кеңеш майыптыгы бар адамдардын уюмдарынын катышуусу менен ушул Мыйзамдын 41-беренесинин 1-бөлүгүндө көрсөтүлгөн объекттердин жеткиликтүүлүгү боюнча талаптардын аткарылышына мониторинг жүргүзөт.

6. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жергиликтүү өз алдынча башкаруу органынын аймагында иш жүргүзгөн майыптыгы бар адамдардын уюмдарынын демилгеси боюнча майыптыгы бар адамдардын иштери боюнча кеңештерди түзүшү мүмкүн.

6-берене. Майыптыгы бар адамдардын бирдиктүү мамлекеттик реестри

1. Майыптыгы бар адамдар, анын ичинде майыптыгы бар балдар жөнүндө маалыматтарды эсепке алуу максатында, алардын укуктарын камсыз кылуу, социалдык колдоо көрсөтүү жана мамлекеттик программаларды жана мамлекеттик бюджеттен чыгашаларды пландаштырууну жакшыртуу үчүн Майыптыгы бар адамдардын бирдиктүү мамлекеттик реестри (мындан ары – Реестр) түзүлөт жана жүргүзүлөт.

Реестр майыптыгы бар адамдардын дене бойлук, психикалык, интеллектуалдык жана сенсордук бузулуулары жөнүндө статистикалык жана башка маанилүү маалыматтарды камтууга тийиш.

2. Реестрди түзүүнүн жана жүргүзүүнүн тартиби, жеке маалыматтардын массивинин кармоочусун, ошондой эле Реестрге жана жеке маалыматтарга жеткиликтүү болгон субъекттерди аныктоо Министрлер Кабинети тарабынан белгиленет. Реестрдин кармоочусу маалыматтарды коргоо жана санкцияланбаган жетүүнүн алдын алуу үчүн жоопкерчилик тартат.

7-берене. Жаңсоо тили

1. Кыргыз Республикасында жаңсоо тили коммуникациянын толук кандуу байланыш каражаты катары таанылат жана майыптыгы бар адамдардын бирдей укуктарынын теңдигин камсыз кылуу үчүн колдонулат. Мамлекет аны өнүктүрүү жана билим берүү, эмгек, саламаттык сактоо, маданият чөйрөлөрүндө жана коомдук турмуштун башка тармактарында колдонуу боюнча чараларды көрөт.

2. Мамлекет соттук, административдик, медициналык, билим берүүчү мекемелерде жана социалдык кызмат көрсөтүүлөр үчүн кайрылганда жаңсап которуу кызматтарынын көрсөтүлүшүнө кепилдик берет. Мындай кызматтарды көрсөтүүнүн тартиби жана көлөмү Министрлер Кабинети тарабынан аныкталат.

8-берене. Жаңсоо тилинин котормочуларынын статусу

1. Жаңсоо тилинин котормочусу жаңсоо тили аркылуу түз жана кайра котормону жүзөгө ашырат.

2. Угуусу жана сүйлөөсү боюнча майыптыгы бар адамдарга жаңсоо тилинин котормочусунун кызматтары төмөнкүдөй учурларда көрсөтүлөт:

1) билим берүү жана саламаттык сактоо мекемелеринде;

2) тергөө аракеттерин жүргүзүүдө же жарандык, административдик жана кылмыш-жаза иштери боюнча сот процесстерине катышууда;

3) документтерди же бүтүмдөрдү нотариалдык тариздөөдө;

4) транспорт каражаттарын башкаруу көндүмдөрүнө же компью-тердик сабаттуулукка окутууда;

5) мамлекеттик же муниципалдык кызматтарды көрсөтүүдө;

6) мыйзамдарда каралган башка учурларда.

3. Жаңсоо тилине котормочунун кызмат көрсөтүүсүнүн жана жаңсоо тилине котормочулардын кызмат көрсөтүүлөрүнө акы төлөөнүн тартиби Министрлер Кабинети тарабынан аныкталат.

4. Мамлекет жаңсоо тилинин котормочуларын даярдоону камсыз кылат.

5. Мамлекеттик телерадиоберүү уюмдары жаңылыктар берүүлөрүн жаңсоо тилинин котормосу жана субтитрлер менен трансляциялоого милдеттүү.

9-берене. Факсимилдик кол тамга

1. Кыргыз Республикасында майыптыгы бар адамдардын факсимилдик кол тамгасы (факсимиле) өзүнүн юридикалык мааниси боюнча өз колу менен койгон кол тамгасы деп таанылат жана ага теңештирилет.

2. Эгерде майыптыгы бар адам өзүнүн функционалдык чектөөлөрүнөн улам зарыл документтерге кол коюуда өз колу менен коюлган кол тамганы колдонуу мүмкүнчүлүгү болбогон учурда гана ал тарабынан факсимилдик кол тамга колдонулушу мүмкүн.

Майыптыгы бар адам тарабынан пайдаланылуучу факсимилдик кол тамганын аныктыгы мыйзамда белгиленген тартипте нотариус тарабынан күбөлөндүрүлөт. Нотариус майыптыгы бар адамдын факсимилдик кол тамгасынын аныктыгын тастыктоочу күбөлүк берет.

3. Факсимилдик кол тамга майыптыгы бар адам үчүн ал он алты жаш куракка чыкканда даярдалышы мүмкүн жана ал тарабынан өмүр бою пайдаланылат.

Факсимилдик кол тамга жоголгон учурда анын дубликаты даярдалышы керек, ал дагы нотариалдык жактан күбөлөндүрүлүүгө тийиш.

4. Майыптыгы бар адам факсимилдик кол тамганы бардык документтерде, анын ичинде финансылык, бухгалтердик, нотариалдык жана башка документтерде пайдалана алат.

5. Майыптыгы бар адам факсимилдик кол тамганы пайдаланууга байланыштуу өзүнүн жарандык укуктарын жүзөгө ашырууда чектелиши мүмкүн эмес.

2-глава. Социалдык укуктар жана кепилдиктер

10-берене. Майыптыгы бар адамдардын социалдык коргоого укуктары

1. Майыптыгы бар адамдар жашаган жерине карабастан мамлекет тарабынан кепилденген пенсияларды, мамлекеттик жөлөк пулдарды, компенсацияларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү алууда бирдей мүмкүнчүлүктөргө ээ.

2. Майыптыгы бар адамдардын социалдык коргоого укуктары социалдык камсыздоо чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган тарабынан майыптыгы белгиленген учурдан тартып пайда болот.

11-берене. Социалдык коргоонун түрлөрү

Майыптыгы бар адамдарды социалдык коргоо майыптыгы бар адамдардын коомдук турмушка катышуусуна бирдей мүмкүнчүлүктөрдү түзүү үчүн багытталган социалдык жардам берүү менен камсыз кылынат. Мамлекет тарабынан социалдык коргоонун төмөнкүдөй түрлөрү кепилденет:

МАЙЫПТЫГЫ БАР АДАМДАРДЫН УКУКТАРЫ ЖАНА КЕПИЛДИКТЕРИ ЖӨНҮНДӨ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МЫЙЗАМЫ

(Башталышы 4-бетте)

1) пенсиялар, социалдык жөлөк пулдар жана компенсациялар;
2) социалдык-тиричилик жактан тейлөө;
3) башка бирөөнүн багуусуна жана жардамына муктаж жалгыз жашаган майыптыгы бар адамдарды үйүндө социалдык жактан тейлөө;
4) социалдык (адистештирилген) тейлөө мекемелеринде кызмат көрсөтүүлөр;
5) ассистивдик технологиялар менен камсыз кылуу;
6) реабилитация жана абилитация;
7) кошумча социалдык кепилдиктер.

12-берене. Пенсиялар, жөлөк пулдар жана компенсациялар

Майыптыгы бар адамдарга жана алардын үй-бүлөсүнүн эмгекке жарамсыз мүчөлөрүнө мамлекеттик пенсиялар, жөлөк пулдар жана компенсациялар Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык төлөнөт.

13-берене. Социалдык-тиричилик жактан тейлөө

1. Майыптыгы бар, жалгыз жашаган жана башка бирөөнүн багуусуна жана жардамына муктаж болгон адамдарга үйүндө социалдык тейлөө боюнча кызматтар көрсөтүлөт.
2. Социалдык коргоо органдары майыптыгы бар адамдарга алардын жашаган жери боюнча социалдык-тиричилик жактан, анын ичинде азык-түлүк жана өнөр жай товарларын жеткирүү, тамактандырууну, турмуш-тиричиликти жана бош убакытты уюштуруу боюнча кызматтарды көрсөтөт.
3. Кызматтарды көрсөтүү мамлекеттик жана/же көз карандысыз адистерди, анын ичинде майыптыгы бар адамдардын арасындагы адистерди тартуу ыктымалдуулугу менен майыптыгы бар адамдын керектөөлөрүн жана мүмкүнчүлүктөрүн баалоонун негизинде социалдык камсыз кылуу чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын аймактык бөлүмү тарабынан жүзөгө ашырылат.
4. Үйүндө социалдык тейлөөнү уюштуруунун жана социалдык-тиричилик кызматтарын көрсөтүүнүн тартиби Министрлер Кабинети тарабынан аныкталат.

14-берене. Социалдык (адистештирилген) тейлөө мекемелери

Өзүн-өзү тейлөө жөндөмүн жарым-жартылай же толук жоготкон жана дайыма башка бирөөнүн багуусуна муктаж болгон майыптыгы бар адамдарга ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдардын социалдык (адистештирилген) тейлөө мекемелеринде кызматтар, анын ичинде саламаттык сактоо жаатындагы Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык медициналык кызматтар көрсөтүлөт.

15-берене Ассистивдик технологияларды берүү

1. Майыптыгы бар адамдар реабилитациялоонун же абилитациялоонун жеке программасына ылайык ассистивдик технологиялар менен камсыз кылынат.
2. Ассистивдик технологиялар майыптыгы бар адамдарга алардын жашаган жери (турган жери, иш жүзүндө жашаган жери) боюнча тиешелүү мамлекеттик органдар тарабынан берилет.
3. Иш берүүчүнүн (менчигинин түрүнө карабастан уюмдун, мекеменин, ишкананын) күнөөсү боюнча эмгектен мертинүүгө же кесиптик дартка чалдыккан майыптыгы бар адамдар медициналык көрсөтмөлөргө ылайык иш берүүчүнүн каражаттарынын эсебинен ассистивдик технологиялар менен камсыз кылынат.
4. Майыптыгы бар балдарды тарбиялоону жана окутууну жүзөгө ашыруучу мамлекеттик билим берүү уюмдары мамлекет тарабынан ылайыкташтырылган окуу материалдары, атайын шрифти бар басылмалар, үндү күчөтүүчү жабдуулар жана сигнал бергичтер менен камсыз кылынат.
5. Майыптыгы бар адамдарга берилүүчү ассистивдик технологиялардын тизмеги жана тартиби Министрлер Кабинети тарабынан аныкталат.

16-берене. Кошумча социалдык кепилдиктер

1. Башка бирөөнүн туруктуу багуусуна же көзөмөлүнө муктаж болгон майыптыгы бар адамдарга Министрлер Кабинети аныктаган шарттарда жана тартипте жеке ассистенттин кызматтары көрсөтүлөт.
2. Майыптыгы бар адамдар мамлекеттик органдардан жана жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруу органдарынан, уюштуруу-укуктук формаларына жана менчигинин түрүнө карабастан уюмдардан, мекемелерден жана ишканалардан кезексиз тартипте кызмат көрсөтүүлөрүн алууга укуктуу.
3. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары майыптыгы бар адамдарга жергиликтүү бюджеттин каражаттарынын эсебинен кошумча социалдык кепилдиктерди белгилөөгө укуктуу.

3-глава Саясий укуктар жана кепилдиктер

17-берене. Майыптыгы бар адамдардын шайлоо укуктары

1. Майыптыгы бар адамдар башка жарандар менен катар эле конституциялык мыйзамда каралган тартипте мамлекеттик бийлик жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына шайлоого жана шайланууга, ошондой эле референдумга катышууга укуктуу.
2. Мамлекет саясий партиялар тарабынан көрсөтүлүүчү талапкерлердин тизмесиндеги орундарга квота берүү, шайлоо күрөөсүн төмөндөтүү, ошондой эле шайлоо жөнүндө мыйзамдарында каралган башка чаралар аркылуу мамлекеттик бийлик органдарына жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына майыптыгы бар адамдарды шайлоо үчүн шарттарды түзөт.
3. Мамлекет шайлоо процессинин жеткиликтүүлүгүн, анын ичинде жеткиликтүү шайлоо участкалары, шайлоо жөнүндө материалдар жана маалыматтар менен камсыз кылууну, ошондой эле көмөкчү технологияларды колдонуу менен же коштоп жүргөн адамдын жардамы менен өз алдынча жана жашыруун добуш берүү мүмкүнчүлүгүн кепилдейт.
4. Майыптыгы бар адамдар шайлоо маселелери боюнча жана шайлоо процессиндеги жеткиликтүү форматтардагы билим берүү жана маалыматтык программаларга жетүүгө укуктуу.

18-берене. Майыптыгы бар адамдардын биригүүгө укуктары

Майыптыгы бар адамдар жана алардын өкүлү болгон адамдар өздөрүнүн укуктарын жана кызыкчылыктарын коргоо, өз ара колдоо жана кызмат көрсөтүү максатында “Коммерциялык эмес уюмдар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамында белгиленген тартипте коммерциялык эмес уюмдарды түзүүгө укуктуу.

19-берене. Майыптыгы бар адамдардын укуктарын, эркиндиктерин жана мыйзамдуу кызыкчылыктарын коргоого укуктары

1. Майыптыгы бар адамдардын укуктарын, эркиндиктерин жана мыйзамдуу кызыкчылыктарын коргоо мамлекет тарабынан сот тартибинде, Акыйкатчынын (Омбудсмендин) иши жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген башка механизмдер аркылуу камсыз кылынат.
2. Мамлекет майыптыгы бар адамдардын укуктарын, эркиндиктерин жана мыйзамдуу кызыкчылыктарын коргоо максатында мыйзамда каралган учурларда аларга акысыз юридикалык жардам көрсөтүлүшүн камсыз кылат.

4-глава. Саламаттык сактоо жана медициналык-санитардык жардам

20-берене. Майыптыгы бар адамдардын ден соолугун коргоонун кепилдиктери

Майыптыгы бар адамдар Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык ден соолугунун корголушуна, майыптыктын алдын алууга, медициналык-санитардык жардамга, санитардык-курорттук дарыланууга, реабилитацияланууга же абилитацияланууга, дары-дармек, ассистивдик технологиялар жана санитардык-гигиеналык каражаттар менен камсыз болууга укуктуу.

21-берене. Медициналык-санитардык жардамдын милдеттери

Саламаттык сактоо жаатындагы Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык майыптыгы бар адамдарга медициналык-санитардык жардам көрсөтүү милдеттери болуп төмөнкүлөр саналат:

1) майыптыгы бар адамдын ден соолугунун абалын сактоо;
2) ден соолугунун начарлашына жол бербөө;
3) реабилитациялоонун же абилитациялоонун жекече программасын эске алуу менен квалификациялуу медициналык жардам көрсөтүү;
4) майыптыгы бар адамдардын майыптыгынын жана коштогон ооруларынын алдын алуу;
5) эрте диагноз коюу, ооруларды өз убагында аныктоо жана дарылоо;
6) балдардын өнүгүүсүнүн бузулушун эрте аныктоо жана эрте кийлигишүү.

22-берене. Медициналык-санитардык жардам

Майыптыгы бар адамдарга медициналык-санитардык жардам Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык үйүндө жана саламаттык сактоонун дарылоо-алдын алуу уюмдарында, ошондой эле жазаларды аткаруу тутумунун мекемелеринде жүзөгө ашырылат.

23-берене. Санаториялык-курорттук дарылоо

1. Майыптыгы бар адамдарды, анын ичинде майыптыгы бар балдарды санаториялык-курорттук дарылоо социалдык камсыздоо чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын аймактык бөлүмдөрү тарабынан республикалык бюджеттин, Эмгекчилердин ден соолугун чыңдоо фондунун каражаттарынын же башка каражаттардын эсебинен Министрлер Кабинети тарабынан аныкталган тартипте камсыз кылынат.
2. Майыптыгы бар адамдарга жана аларды коштоп жүрүүчү адамдарга санаториялык-курорттук дарылоону камсыздоонун тартиби Министрлер Кабинети тарабынан аныкталат.
3. Санаториялык-курорттук дарыланууга укуктуу майыптыгы бар адамдар Министрлер Кабинети тарабынан аныкталуучу акчалай компенсацияга алмашуу менен андан баш тартышы мүмкүн.

24-берене. Майыптыктын алдын алуу

1. Мамлекет ден соолукту коргоо, эрте диагноз коюу, жашоонун экологиялык чөйрөсүн жакшыртуу, сергек жашоо ыңгайын калыптандыруу, дени сак жана коопсуз эне болууну камсыз кылуу үчүн шарттарды түзүү, коопсуз эмгек шарттарын камсыз кылуу, өндүрүштө жаракат алууну болтурбоо, жол кыймылынын коопсуздугу жана кесиптик ооруларды азайтуу боюнча чараларды жүзөгө ашырат.
2. Иш берүүчүлөр жумушчулар, айрыкча жогорку тобокелдик шарттарында иштеген жумушчулар үчүн үзгүлтүксүз медициналык текшерүүлөрдү камсыз кылууга, ошондой эле кесиптик тобокелдиктерди азайтууга жана эмгек шарттарын жашыртууга багытталган программаларды ишке киргизүүгө милдеттүү.
3 Мамлекет жашоо-тиричилигинин жана ден соолугунун функциялык мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдар үчүн эрте реабилитациялоо жана абилитациялоо тутумун өнүктүрөт.
4. Майыптыктын алдын алууну мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, ошондой эле жеке жана менчигинин түрүнө карабастан юридикалык жактар жүзөгө ашырат. Мамлекет алардын ишин координациялайт жана алдын алуу иш-чараларынын ишке ашырылышын контролдоону камсыз кылат.

5-глава. Эмгекти коргоо жана эмгек иши

25-берене. Майыптыгы бар адамдардын эмгек ишинин кепилдиктери

1. Майыптыгы бар адамдар эмгек ишин жүргүзүүгө укуктуу.
2. Майыптыгы бар адамдар реабилитациялоонун же абилитациялоонун жекече программаларын эске алуу менен кадимки же ылайыкташтырылган эмгек шарттарында иштөө, анын ичинде жөндүү түзүлүштөрдү колдонуу менен иштөө, ошондой эле Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында тыюу салынбаган жеке ишкердик иш менен алектенүү укугу камсыз кылынат.

26-берене. Майыптыгы бар адамдар үчүн жумуш орундарын квоталоо

1. Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдарды экономикалык ишке тартуу жана алардын эмгекке укугун камсыз кылуу максатында мамлекет иш берүүчүлөрдү белгиленген квотаны эске алуу менен аларды ишке орноштуруу үчүн жумуш орундарын караштырууга милдеттендирет.
2. Майыптыгы бар адамдарды ишке орноштуруу үчүн квота төмөнкүлөрдү түзөт:
1) эгерде иш берүүчүдө 25тен 49га чейин кызматкер иштесе, майыптык тобуна карабастан майыптыгы бар кызматкер үчүн 1 жумуш орун;
2) эгерде иш берүүчүдө 50дөн 74кө чейин кызматкер иштесе, майыптыгы бар кызматкерлер үчүн 2 жумуш орун, алардын ичинен кеминде 1 жумуш орун I же II топтогу майыптыгы бар кызматкерге бекитилүүгө тийиш;
3) эгерде иш берүүчүдө 75тен 99га чейин кызматкер иштесе, майыптыгы бар кызматкерлер үчүн 3 жумуш орун, алардын ичинен кеминде 1 жумуш орун I же II топтогу майыптыгы бар кызматкерге бекитилүүгө тийиш;
4) эгерде иш берүүчүдө 100дөн 124кө чейин кызматкер иштесе, майыптыгы бар кызматкерлер үчүн 4 жумуш орун, алардын ичинен кеминде 2 жумуш орун I же II топтогу майыптыгы бар кызматкерге бекитилүүгө тийиш;
5) эгерде иш берүүчүдө 125тен 149га чейин кызматкер иштесе, майыптыгы бар кызматкерлер үчүн 5 жумуш орун, алардын ичинен кеминде 3 жумуш орун I же II топтогу майыптыгы бар кызматкерге бекитилүүгө тийиш;
6) эгерде иш берүүчүдө 150дөн 174кө чейин кызматкер иштесе, майыптыгы бар кызматкерлер үчүн 6 жумуш орун, алардын ичинен кеминде 3 жумуш орун I же II топтогу майыптыгы бар кызматкерге бекитилүүгө тийиш;
7) эгерде иш берүүчүдө 175тен 199га чейин кызматкер иштесе, майыптыгы бар кызматкерлер үчүн 7 жумуш орун, алардын ичинен кеминде 4 жумуш орун I же II топтогу майыптыгы бар кызматкерге бекитилүүгө тийиш.

Эгерде иш берүүчүдө 200 жана андан ашык кызматкер иштесе, майыптыгы бар кызматкерлер жана I же II топтогу майыптыгы бар кызматкерлер үчүн жумуш орундарын квоталоо эрежелери ушул беренедө көрсөтүлгөн окшоштук боюнча колдонулат.

Уюмда, ишканада же мекемеде иштегендердин санын аныктоодо

эмгек келишими, жарандык-укуктук келишим боюнча иш аткарган, сезондук иштерди аткарган кызматкерлер, ошондой эле иш берүүчү жана административдик персонал эске алынат.

3. Иш берүүчү жумуш ордун майыптыгы бар кызматкерге ыңгайлаштырууга (ыңгайлаштырууга) милдеттүү. Жумуш ордун ыңгайлаштыруу иш берүүчүнүн эсебинен же мыйзамдарда каралган учурларда мамлекеттик бюджеттин каражаттарынын эсебинен жүргүзүлөт.

Майыптыгы бар кызматкерлер үчүн жумуш ордун адаптациялоо төмөнкүдөй жолдор менен жүзөгө ашырылат:

– аларды тиешелүү көндүмдөргө окутуу;
– алар иштеген имараттын жеткиликтүүлүк шарттарын түзүү;
– алардын ишти аткарышына көмөктөшүүчү техникалык каражаттарды, компьютердик программаларды же жабдууларды сатып алуу;
– мындай кызматкердин өз эмгек функцияларын аткаруусуна көмөк көрсөтүү максатында көрүлүүчү башка чаралар.

27-берене. Майыптыгы бар адамдардын эмгектен мертинүүгө байланышкан эмгек иши

1. Иш берүүчүлөр ошол уюмда эмгектен мертинүүлүн же кесиптик оорунун кесепетинен майып болгон кызматкерлерди ишке орноштуруу үчүн жаңы жумуш орундарын бөлүп берүүгө же түзүүгө милдеттүү.
2. Ушул берененин 1-бөлүгүндө каралган талап аткарылбаган учурда, бул кызматкерлер менен эмгек келишими токтотулганда, иш берүүчү укук бузуулар жөнүндө мыйзамдарга жана Кыргыз Республикасынын жарандык мыйзамдарына ылайык жоопкерчилик тартат.
3. Иш берүүчүдө жаш курагы боюнча пенсияга чыкканга чейин иштеген майыптыгы бар адамдар башка кызматкерлер менен бирдей негизде медициналык тейлөө, турак жай, ден соолукту чыңдоочу жана алдын алуучу мекемелерге жолдомолор менен камсыз болуу боюнча учурдагы мүмкүнчүлүктөрдү, ошондой эле жамааттык келишимдерде, макулдашууларда каралган башка социалдык кепилдиктерди пайдалануу укугун сактап калат.

28-берене. Ишкердик иш

1. Мамлекет майыптыгы бар адамдардын ишкердик иш менен алектенүүсү үчүн шарттарды түзөт, бирок алар төмөнкүдөй чаралар менен чектелбөөгө тийиш:
1) мамлекеттик сатып алууларда артыкчылыктарды жана жеңилдиктерди берүү;
2) мамлекеттик органдарга, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына же мамлекеттин катышуу үлүшү 30 пайыз жана андан ашык болгон юридикалык жактарга таандык жер участоктору же имараттар үчүн ижара акыны төмөндөтүү;
3) майыптыгы бар адамдар тарабынан түзүлгөн ишканаларга майыптыгы бар адамдар үчүн товарларды даярдоо боюнча тапшырыктарды берүү;
4) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган тартипте социалдык тапшырык.
2. Жергиликтүү мамлекеттик администрациялар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары майыптыгы бар, жеке эмгек иши менен алектенген адамдарга көрсөтүлгөн иш үчүн турак эмес жайларды же жер участокторун издөөдө, чийки заттарды сатып алууда жана өндүрүмдөрдү сатууда зарыл болгон жардамды көрсөтүүгө укуктуу.

6-глава. Билим берүү жана маданият чөйрөсүндөгү укуктар жана кепилдиктер

29-берене. Майыптыгы бар адамдардын билим алууга жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу

1. Мамлекет майыптыгы бар адамдарга өмүр бою үзгүлтүксүз билим алууга жеткиликтүү болушу үчүн зарыл шарттарды түзүү кепилдигин берет.
2. Мамлекет майыптыгы бар адамдарга мектепке чейинки, мектептеги, мектептен тышкары жана кесиптик билимге жеткиликтүүлүгүн камсыз кылууга милдеттүү. Майыптык статусунун жоктугу жашоо-тиричилиги жана ден соолугу чектелген адамдардын билим алуусуна тоскоол болбошу керек.
3. Мамлекеттик муниципалдык жалпы билим берүү уюмдарында майыптыгы бар адамдарды тарбиялоо жана окутуу акысыз жана жаңы курагы чектелбестен жүзөгө ашырылат.
4. Жеке менчик түрүндөгү билим берүү уюмдары майыптыгы бар адамдарга окуу үчүн акы төлөө боюнча жеңилдиктерди белгилөөгө укуктуу.
5. Мамлекет майыптыгы бар адамдарды зарыл кесиптик көндүмдөргө окутуу максатында, мамлекеттик билим берүү уюмдары билим берүү кызматтарын көрсөтө албаган учурда реабилитациялоо борборлорунан жана тиешелүү профилдеги башка атайын уюмдардан кызмат көрсөтүүлөрдү сатып алууга укуктуу.
6. Майыптыгы бар адамдарды окутууну жүзөгө ашыруучу билим берүү уюмдары майыптыгы бар адамдардын өнүгүү мүмкүнчүлүктөрүн жана муктаждыктарын эске алуу менен окутуу программаларын, материалдарын жана окутуу усулдарын ыңгайлаштырат жана өркүндөтөт.
7. Мамлекет окутуунун жана тарбиялоонун атайын усулдарын билген атайын педагогдорду даярдоону камсыз кылат.
8. Окуп жаткан майыптыгы бар адамдарды билим берүү процессинде коштоо билим берүү муктаждыктарын жана жеке мүмкүнчүлүктөрдү эске алуу менен социалдык-психологиялык жана педагогикалык шарттарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү түзүү аркылуу жүзөгө ашырылат.
9. Мамлекет майыптыгы бар балдарга педагогдорду даярдоону уюштуруунун, жалпы билим берүү уюмдарын керектүү жабдуулар менен жабдуунун, майыптыгы бар балдардын укуктары жөнүндө маалыматтык иштерди жүргүзүүнүн эсебинен инклюзивдик билим алуу мүмкүнчүлүгүн берет.
10. Маалымат иштерин жүргүзүү коомдо инклюзивдик маданияты калыптандырууга багытталган.
11. Кесиптик билим берүү эмгек рыногуна багытталышы керек.

30-берене. Майыптыгы бар адамдарды окутуу формалары

1. Майыптыгы бар адамдарга билим берүү ар кандай формаларда, анын ичинде күндүзгү-сырттан окуу (кечки), экстернат, жекече окутуу, анын ичинде үйдөн окутуу формасында, ошондой эле аралыктан билим берүү технологияларын пайдалануу аркылуу, жалпы типтеги билим берүү уюмдарында инклюзивдик же атайын билим берүү аркылуу жүзөгө ашырылат.
2. Зарыл болгон учурда окутуу атайын билим берүү уюмдарында, коррекциялык топтордо жана класстарда жүзөгө ашырылат.

31-берене. Майыптыгы бар балдарга мектепке чейинки билим берүү

1. Мектепке чейинки курактагы майыптыгы бар балдарды социалдаштыруу жана окутуу үчүн бир кыйла ыңгайлуу мүмкүнчүлүктөрдү түзүү жана аларга зарыл болгон мектепке чейинки жалпы типтеги билим берүү уюмдарында керектүү реабилитациялык же абилитациялык жардам көрсөтүү максатында майыптыгы бар балдардын аларда жүрүүсү үчүн шарттар түзүлөт.
2. Жалпы типтеги мектепке чейинки билим берүү уюмдарында жүрүү мүмкүнчүлүгү болбогон майыптыгы бар балдар үчүн атайын

(Уландысы 6-бетте)

МАЙЫПТЫГЫ БАР АДАМДАРДЫН УКУКТАРЫ ЖАНА КЕПИЛДИКТЕРИ ЖӨНҮНДӨ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МЫЙЗАМЫ

(Башталышы 5-бетте)

мектепке чейинки уюмдар же жалпы типтеги мектепке чейинки билим берүү уюмдарында атайын топтор түзүлөт.

3. Мектепке чейинки өнүктүрүү программалары майыптыгы бар балдардын керектөөлөрүн жана мүмкүнчүлүктөрүн комплекстүү баалоонун негизинде ишке ашырылат.

4. Мамлекет мектепке чейинки билим берүү уюмдарына жеткиликтүүлүктү кепилдейт жана майыптыгы бар балдарды, ошондой эле жашоо-тиричилиги жана ден соолугу чектелүү балдарды окутуунун формаларынын альтернативдүү варианттарынын өнүктүрүүгө көмөк көрсөтөт.

32-берене. Майыптыгы бар адамдарга мектепте билим берүү

1. Майыптыгы бар балдарга, ошондой эле жашоо-тиричилиги жана ден соолугу чектелүү балдарга негизги жана орто жалпы билим берүү жалпы типтеги жалпы билим берүү уюмдарында, ал эми зарыл болгондо – атайын жалпы билим берүү уюмдарында же атайын класстарда жүзөгө ашырылат.

2. Узак дарылоо жана социалдык жактан багуу мекемелеринде жүргөн майыптыгы бар адамдар мектепте билим алууга укуктуу.

33-берене. Майыптыгы бар балдарга мектептен тышкары билим берүү

1. Майыптыгы бар балдардын ар тараптуу жана шайкеш өсүп жетилишин, аларда коомдук жигердүүлүктү, эмгекке кызыгууну, илимге, техникага, искусствого, спортко тартууга тарбиялоо, социалдаштыруу зарылчылыгы жана коомдук жашоого кошуу максатында мамлекет майыптыгы бар балдарга зарыл шарттарды түзүү менен мектептен тышкары тарбиянын жеткиликтүү болушун камсыз кылууга милдеттүү.

2. Майыптыгы бар балдар башка балдар менен бирдей спорттук иш-чараларга, оюндарга, бош убакытты өткөрүүгө жана эс алууга, анын ичинде билим берүү тутумунун алкагында өткөрүлүүчү иш-чараларга катышуу мүмкүнчүлүгүнө ээ.

34-берене. Майыптыгы бар адамдарга башталгыч, орто жана жогорку кесиптик билим берүү

1. Майыптыгы бар адамдарга башталгыч, орто жана жогорку кесиптик билим жалпы типтеги кесиптик билим берүү уюмдарында берилет.

2. I жана II топтогу майыптыгы бар адамдар, ошондой эле майыптыгы бар балдар башталгыч, орто жана жогорку кесиптик билим берүү уюмдарына Министрлер Кабинети тарабынан жыл сайын беки-тилүүчү адамдардын көрсөтүлгөн категориясы үчүн гранттык орундардын квотасынын чегинде, конкурстун негизинде кабыл алынат. Майыптыгы бар адамдар кирүү сынактарын ийгиликтүү тапшырган учурда окутуу наркын төлөө менен келишим боюнча баштапкы, орто жана жогорку кесиптик билим берүүнүн билим берүү уюмдарына конкурстан тышкары кабыл алынат.

3. Майыптыгы бар адамдар үчүн башталгыч, орто жана жогорку кесиптик билим берүүнүн бардык адистиктери боюнча билим берүү уюмдарынын бюджеттик бөлүмдөрүндөгү орундарга квоталоо боюнча ченемдер Министрлер Кабинети тарабынан аныкталат.

35-берене. Майыптыгы бар адамдарды үйүндө тарбиялоо жана окутуу

1. Майыптыгы бар балдарды, ошондой эле жашоо-тиричилиги жана ден соолугу чектелген балдарды жалпы типтеги билим берүү уюмдарында же атайын билим берүү уюмдарында окутууну жана тарбиялоону жүзөгө ашыруу мүмкүнчүлүгү болбогон учурда, ата-энелеринин каалоолорун эске алуу менен тарбиялоо жана окутуу үйүндө жүргүзүлөт.

2. Билим берүүнү башкаруу органдары менен билим берүү уюмдары жалпы билим берүү, атайын же жекече программа боюнча өз үйүндө окутууну камсыз кылышат.

3. Майыптыгы бар балдарды, ошондой эле жашоо-тиричилиги жана ден соолугу чектелген балдарды үйүндө окутууну уюштуруунун тартиби Министрлер Кабинети тарабынан аныкталат.

36-берене. Майыптыгы бар адамдарды кесиптик даярдоо жана квалификациясын жогорулатуу

Майыптыгы бар адамдарды кесиптик даярдоо жана квалификациясын жогорулатуу билим берүү уюмдарында, ишканаларда жана уюмдарда (атайын же жалпы типтеги) социалдык жактан коргоо органдары менен биргеликте жекече реабилитациялоо жана абилитациялоо программасына ылайык камсыз кылынат.

37-берене. Майыптыгы бар адамдардын маалымат алуусун камсыз кылуу

Мамлекет майыптыгы бар адамдардын маалымат алуусун төмөнкүлөр аркылуу камсыз кылат:

1) майыптыгы бар адамдар үчүн ыңгайлаштырылган мезгилдүү, илимий, окутуу-усулдук, маалымдама-маалыматтык жана көркөм адабияттарды чыгаруу;

2) республикалык телеканалдардын биринде жаңылыктар программаларын жаңсоо тилине же субтитр түрүндө которууну уюштуруу;

3) тиешелүү майыптык категорияларындагы адамдар үчүн жеткиликтүү форматтарды өнүктүрүү;

4) майыптыгы бар адамдар үчүн мамлекеттик органдардын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, ошондой эле республикалык бюджеттен каржылануучу уюмдардын расмий сайттарынын жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу.

38-берене. Санариптик жеткиликтүүлүк

1. Санариптик форматта көрсөтүлүүчү мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүүлөр майыптыгы бар адамдар үчүн жеткиликтүү болууга тийиш.

2. Мобилдик түзүлүштөр жана компьютерлер үчүн программалык тиркемелер, алардын жардамы менен калкка кызмат көрсөтүлүүчү интернет-сайттар майыптыгы бар адамдар үчүн экрандан окуу программаларына ылайыкталышы керек.

3. Коммерциялык банктардын мобилдик тиркемелери, банкоматтар жана банк терминалдары техникалык стандарттарга жана универсалдуу дизайн принциптерине ылайык майыптыгы бар адамдардын, анын ичинде көрүү, угуу жана таяныч-кыймыл аппараты бузулган адамдардын өз алдынча колдонуусуна ылайыкташтырылышы керек.

39-берене. Майыптыгы бар адамдардын маданият уюмдарына (мекемелерине) жана спорттук-ден соолукту чыңдоочу курулмаларга жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу

1. Мамлекеттик бийлик органдары, жергиликтүү мамлекеттик администрациялар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары майыптыгы бар адамдардын маданият уюмдарына (мекемелерине), дене тарбия жана спорт менен машыгуулары үчүн спорттук-ден соолукту чыңдоочу курулмаларга эркин баруусу үчүн зарыл шарттарды камсыз кылуусу, ошондой эле атайын спорт инвентарларынын берилишин камсыз кылуусу керек.

2. Маданият уюмдары (мекемелери) майыптыгы бар адамдар үчүн музейлерге, көргөзмөлөргө, театрларга, кинотеатрларга, цирктерге жана башка маданий объекттерге акысыз кирүү күндөрүн белгилөөгө милдеттүү.

7-глава. Инфратүзүм объектирине жеткиликтүүлүк укугу

40-берене. Майыптыгы бар адамдардын инфратүзүм объектирине жана транспорт коммуникацияларына жеткиликтүү болуусунун кепилдиктери

Мамлекеттик бийлик органдары, жергиликтүү мамлекеттик администрациялар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, ишкердик ишти жүзөгө ашыруучу жеке жактар жана менчигинин түрүнө карабастан юридикалык жактар төмөнкүлөргө милдеттүү:

1) майыптыгы бар адамдардын турак жайларга, коомдук, административдик жана өндүрүштүк имараттарга, курулмаларга жана жайларга, эс алуу жерлерине, спорттук-ден соолукту чыңдоочу мекемелерге жана маданий уюмдарына (мекемелерине) баруусу үчүн шарттарды түзүүгө;

2) коомдук транспортту жана транспорттук коммуникацияларды, байланыш жана маалымат каражаттарын тоскоолдуксуз пайдалануусун, ошондой эле универсалдуу дизайн жана жөндүү ылайыкташтырылган түзүлүштөр аркылуу мейкиндикте эркин багыт алуусун жана жүрүүсүн камсыз кылууга.

41-берене. Шаар куруу жана архитектура объектирин долбоорлоого жана курууга коюлуучу талаптар

1. Калктуу конуштарды долбоорлоо жана куруу, турак жай райондорун түзүү, долбоордук чечимдерди иштеп чыгуу, имараттарды (административдик, турак жай, коомдук, өнөр жай, соода), анын ичинде аэропортторду, темир жол вокзалдарын, автовокзалдарды жана башка транспорттук инфраструктураны куруу жана кайра конструкциялоо шаар куруу ченемдерине жана универсалдык дизайн принциптерине ылайык майыптыгы бар (анын ичинде кресло-коляскалардын же башка көмөкчү каражаттардын жардамы менен жүргөн) адамдардын кирүүсү жана пайдалануусу үчүн бул объектерди жана каражаттарды ыңгайлаштырууну эске алуу менен жүргүзүлүүгө тийиш.

2. Ушул берененин 1-бөлүгүндө көрсөтүлгөн жеткиликтүүлүк шарттарын камсыз кылбоо Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө мыйзамдарына жана жарандык мыйзамдарына ылайык жоопкерчиликке алып келет.

Архитектура жана курулуш чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган ушул берененин 1-бөлүгүндө көрсөтүлгөн объектердин жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуучу курулуш ченемдеринин жана эрежелеринин сакталышына мониторинг жүргүзөт.

3. Коомдук имараттардын жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу боюнча чаралардын натыйжалуулугун жогорулатуу максатында майыптыгы бар адамдардын уюмдарынын өкүлдөрү долбоордук чечимдерди иштеп чыгууга жана алардын жеткиликтүүлүк талаптарына шайкештигин баалоого тартылат.

42-берене. Майыптыгы бар адамдар үчүн транспорт каражаттары

1. Жүргүнчүлөрдү ташуу үчүн пайдаланылуучу транспорт каражаттарын өндүрүү жана сатып алуу майыптыгы бар адамдар үчүн жеткиликтүүлүгүн жана универсалдуу дизайн принциптерин эске алуу менен жүргүзүлүүгө тийиш.

2. Жүргүнчүлөрдү ташууну жүзөгө ашыруучу жеке жана менчигинин түрүнө карабастан юридикалык жактар автотранспорт каражаттарын майыптыгы бар адамдардын алардын кызмат көрсөтүүлөрүнөн тоскоолдуксуз пайдалануусуна мүмкүндүк берүүчү көтөргүчтөр, пандустар, аудио жана визуалдык кабарлоо тутумдары, кресло-коляскалар үчүн орундар сыяктуу атайын түзүлүштөр менен жабдууга тийиш.

3. Жүргүнчүлөрдү ташуу боюнча маршруттарды тейлөө укугуна конкурстарды өткөрүүдө транспорт каражаттары жеткиликтүүлүк стандарттарына ылайык келген жана майыптыгы бар адамдардын жетүүсү үчүн атайын түзүлүштөр менен жабдылган жактар артыкчылыкка ээ.

4. Унаа токтотмолордо жана унаа токтотуучу жайларда майыптыгы бар адамдар башкарган транспорт каражаттарын жана майыптыгы бар адамдарды (балдарды) ташыган транспорт каражаттарын акысыз токтотуу үчүн орундардын кеминде 10 пайызы (бирок бир орундан кем эмес) бөлүнөт. Бул орундарды пайдалануу эрежелерин бузуу Кыргыз Республикасынын Укук бузуулар жөнүндө кодексинде белгиленген жоопкерчиликке алып келет.

5. Ушул берененин 4-бөлүгүндө көрсөтүлгөн транспорт каражаттарында Министрлер Кабинети аныктоочу ыйгарым укуктуу орган тарабынан берилүүчү “Майыптыгы бар адам” деген таануу белгиси коюлушу керек.

43-берене. Майыптыгы бар адамдарды турак жай жана участоктору менен камсыз кылуу. Турак жайларды майыптыгы бар адамдардын кирүүсү жана пайдалануусу үчүн ылайыкташтыруу

1. Мамлекеттик органдар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары турак жай шарттарын жакшыртууга муктаж болгон майыптыгы бар адамдарды жана өзүнүн курамында майыптыгы бар адамдарды камтыган үй-бүлөлөрдү эсепке алууну Кыргыз Республикасынын турак жай мыйзамдарында белгиленген тартипте жүргүзөт.

2. Турак жайга муктаж болгон, ата-энеси жок майыптыгы бар адамдарга жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жарандык мыйзамдарда белгиленген тартипте жеке турак жай куруу үчүн жер участокторун бере алат же ээсиз калган мүлктүн курамынан турак жай бөлүп бере алат.

3. Министрлер Кабинети майыптыгы бар адамдар үчүн жеңилдетилген ипотека программаларын иштеп чыгат жана ишке ашырат же турак жайды жеңилдетилген шарттарда сатып алуу кредитине жеткиликтүүлүктү камсыз кылат.

4. Майыптыгы бар адамдар ээлеп турган турак жайлар алардын реабилитациялоонун же абилитациялоонун жекече программасына ылайык атайын каражаттар жана ылайыкташтырылган түзүлүштөр менен жабдылат. Турак жайларды адаптациялоого кеткен чыгашаларды жарым-жартылай компенсациялоо майыптыгы бар адамдын же анын мыйзамдуу өкүлүнүн арызынын негизинде жергиликтүү бюджеттердин каражаттарынын эсебинен берилиши мүмкүн.

5. Мамлекеттик органдар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары майыптыгы бар адамдар үчүн турак жайды эсепке алуу, бөлүштүрүү жана жер участокторун бөлүү боюнча ишти координациялайт.

8-глава. Майыптыгы бар адамдарды реабилитациялоо жана абилитациялоо

44-берене. Майыптыгы бар адамдарды реабилитациялоо жана абилитациялоо боюнча кепилдиктер

1. Мамлекет реабилитациялоонун жана абилитациялоонун жекече программасына ылайык майыптыгы бар адамдарга реабилитациялоо жана/же абилитациялоо иш-чараларын жүргүзүүгө жана аларды коомго аралаштыруу үчүн зарыл шарттарды түзүүгө кепилдик берет.

2. Мамлекет майыптыгы бар адамдарды реабилитациялоо жана абилитациялоо тутумун түзөт жана өнүктүрөт.

Мамлекет тарабынан кепилденген жана майыптыгы бар адамдарга акысыз берилүүчү реабилитациялык жана абилитациялык иш-чаралардын тизмеги Министрлер Кабинети тарабынан аныкталат.

3. Мамлекет майыптыгы бар адамдарды реабилитациялоо жана/же абилитациялоо жаатында илимий изилдөөлөрдү жүргүзүүнү жана адистерди даярдоону каржылайт жана уюштурат.

4. Майыптыгы бар адамдарды реабилитациялоонун жана абилитациялоонун негизги багыттары өзүнө төмөнкүлөрдү камтыйт:

1) жок функцияларды түзүү, бузулган жана жоголгон функцияларды калыбына келтирүүнү;

2) калыбына келтирүүчү медициналык иш-чараларды, протездөөнү, санаториялык-курорттук дарылоону;

3) кесиптик багыт берүүнү, окутууну жана билим берүүнү, жумушка орношууга көмөк көрсөтүүнү, өндүрүшкө ылайыкташтырууну;

4) социалдык-чөйрөлүк, социалдык-педагогикалык, социалдык-психологиялык жана социалдык-маданий реабилитациялоону, социалдык-тиричилик жактан ылайыкташтырууну;

5) дене тарбиялык-ден соолукту чыңдоочу иш-чараларды, спортту; 6) ассистивдик технологияларды, техникалык көмөкчү (компенсатордук) каражаттарды берүүнү.

45-берене. Реабилитациялоонун жана абилитациялоонун жекече программасы

1. Реабилитациялоонун жана абилитациялоонун жекече программасы Министрлер Кабинети тарабынан бекитилүүчү базалык программанын негизинде майыптыгы бар адамга көрсөтүлүүчү чаралардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн комплексин камтыйт.

2. Реабилитациялоонун же абилитациялоонун негизги багыттарын ишке ашырууда майыптыгы бар адамдардын реабилитациялоонун техникалык көмөкчү каражаттарын пайдалануусу, шаар куруу жана архитектура объектирине, байланышка жана маалыматка тоскоолдуксуз жетүүсүн түзүү, ошондой эле майыптыгы бар адамдарды жана алардын үй-бүлө мүчөлөрүн реабилитациялоо же абилитациялоо маселелери боюнча маалымат менен камсыз кылуу каралган.

3. Реабилитациялоонун жана абилитациялоонун жекече программасы майыптыгы бар адам үчүн сунуштама мүнөзгө ээ. Майыптыгы бар адам өзү же болбосо өзүнүн өкүлү аркылуу техникалык каражаттар жана реабилитациялоо же абилитациялоо түрү менен камсыздоо маселесин чечүүгө укуктуу.

4. Реабилитациялоонун жана абилитациялоонун жекече программасы акысыз көрсөтүлүүчү жана/же майыптыгы бар адамдын катышуусунда же эмгектик мертинүү же кесиптик ооруга чалдыгуу жагынан күнөөлүү болгон иш берүүчү тарабынан төлөнүүчү чараларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү камтыйт.

5. Реабилитациялоонун жана абилитациялоонун жекече программасы санариптик форматта иштелип чыгат.

46-берене. Реабилитациялык жана абилитациялык борборлор

1. Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык мамлекеттик органдар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары майыптыгы бар адамдардын реабилитациялык жана абилитациялык жардамга муктаждыктарын эске алуу менен реабилитациялык жана/же абилитациялык борборлорду түзөт.

2. Мамлекет реабилитациялоо жана абилитациялоо маселелерин чечүүдө колдоо көрсөтүү аркылуу мамлекеттик эмес реабилитациялык жана абилитациялык борборлордун калыптанышына көмөк көрсөтөт.

47-берене. Медициналык-социалдык экспертиза

1. Медициналык-социалдык экспертиза майыптыктын тобун же категориясын ыйгаруу, ошондой эле реабилитациялоонун жана/же абилитациялоонун жекече программасын иштеп чыгуу менен күбөлөндүрүлүүчү адамдын клиникалык-функционалдык, социалдык, кесиптик жана психологиялык маалыматтарын талдоонун негизинде организмдин абалын комплекстүү баалоого таянуу менен жүзөгө ашырылат.

2. Майыптыгы бар адамдардын майыптыгын баалоо жана реабилитациялоо жана/же абилитациялоо Ишинин, турмуш-тиричилигинин жана ден соолугунун чектелишинин эл аралык классификациясынын принциптерине ылайык жүргүзүлөт.

3. Өзгөчө абал же өзгөчө кырдаал мезгилинде майыптыгы бар адамды көзөктөги кайра күбөлөндүрүүнүн зарылдыгы жөнүндө ченемдин колдонулушу токтотулат.

4. Медициналык-социалдык экспертиза жүргүзүүнүн тартиби Министрлер Кабинети тарабынан аныкталат.

9-глава. Финансылык-материалдык камсыз кылуу

48-берене. Финансылык камсыздоо булактары

Ушул Мыйзамды ишке ашыруу боюнча иш-чараларды финансылык жактан камсыз кылуунун булактары болуп төмөнкүлөр саналат: 1) республикалык жана жергиликтүү бюджеттердин каражаттары; 2) кайрымдуулук төгүмдөрү жана кайрымдуулуктар; 3) гранттар жана демөөрчүлүк жардам.

10-глава. Корутунду жоболор

49-берене. Ушул Мыйзамдын күчүнө кириши

1. Ушул Мыйзам 2027-жылдын 1-январынан тартып күчүнө кирүүчү 38-берененин 3-бөлүгүн кошпогондо, расмий жарыяланган күндөн тартып үч ай өткөндөн кийин күчүнө кирет.

2. Төмөнкүлөр күчүн жоготту деп таанылсын:

1) “Ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдардын укуктары жана кепилдиктери жөнүндө” Кыргыз Республикасынын 2008-жылдын 3-апрелиндеги №38 Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2008-ж., №4, 320-ст.);

2) “Кыргыз Республикасынын айрым мыйзам актыларына өзгөртүүлөр жана толуктоолор киргизүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын 2009-жылдын 30-декабрындагы №319 Мыйзамынын 7-беренеси (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2009-ж., №11, 1033-ст.);

3) “Жарандардын саламаттыгын сактоо маселелери боюнча Кыргыз Республикасынын айрым мыйзам актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын 2016-жылдын 29-апрелиндеги №52 Мыйзамы (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2016-ж., №4, 303-ст.);

4) “Майыптык маселелери боюнча айрым мыйзам актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын 2017-жылдын 8-июнундагы №100 Мыйзамынын 6-беренеси (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2017-ж., №6, 503-ст.);

5) “Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексин колдонууга киргизүү жана Кыргыз Республикасынын эмгек чөйрөсүндөгү айрым мыйзам актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын 2025-жылдын 23-январындагы №24 Мыйзамынын 4-беренеси (“Эркин-Тоо” гезити, 2025-жылдын 28-январы, №6).

3. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети алты айдын ичинде өзүнүн чечимдерин ушул Мыйзамга ылайык келтирсин.

4. Мыйзамдарда колдонулган “майыптыгы бар адам”, “ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адам”, “майып” деген терминдер/түшүнүктөр мыйзамдарды ушул Мыйзамга ылайык келтиргенде чейин бирдей мааниде деп эсептелсин.

Кыргыз Республикасынын Президенти

С.ЖАПАРОВ

Бишкек ш., 2025-жылдын 8-августу, №191

ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ О ПРАВАХ И ГАРАНТИЯХ ЛИЦ С ИНВАЛИДНОСТЬЮ

Глава 1. Общие положения

Статья 1. Основные понятия и определения

В настоящем Законе применяются следующие понятия:

- 1) **абилитация** – комплекс мер, направленных на формирование и развитие отсутствующих с рождения у лиц с инвалидностью навыков для осуществления ими бытовой, общественной, профессиональной и иной деятельности с целью включения их в общество;
- 2) **адаптированные и/или специальные рабочие места** – рабочие места, оборудованные с учетом индивидуальных возможностей и потребностей лиц с инвалидностью;
- 3) **адаптированная литература** – учебные, художественные, научные, периодические и иные издания на бумажных, электронных или иных носителях, приспособленные для восприятия и использования их лицами с инвалидностью;
- 4) **адаптированный (специализированный) транспорт** – любые виды транспортных средств, оснащенные специальными приспособлениями для доступа и использования их лицами с инвалидностью;
- 5) **дискриминация по признаку инвалидности** – любое различие, исключение, изоляция или ограничение по причине инвалидности, целью или результатом которого является умаление или отрицание признания, реализации или осуществления наравне с другими всех прав и основных свобод человека в политической, экономической, социальной, культурной, гражданской или любой иной области;
- 6) **доступ к инфраструктуре** – возможность лиц с инвалидностью всех категорий свободно и безопасно перемещаться по территории Кыргызской Республики, иметь доступ к зданиям и сооружениям и пользоваться общественным транспортом, пешеходными тротуарами, автомобильными дорогами, средствами связи и иными техническими средствами общественного пользования, в том числе банкоматами и платежными терминалами;
- 7) **инвалидность** – состояние, возникающее вследствие стойких физических, психических, интеллектуальных или сенсорных нарушений, которые при взаимодействии с различными барьерами в окружающей среде препятствуют полному и равному участию лица в жизни общества;
- 8) **индивидуальная программа реабилитации и абилитации** – документ, определяющий комплекс мер реабилитационных или абилитационных услуг на основе оценки состояния лица с инвалидностью, включающий в себя отдельные виды, формы, сроки и объемы медицинских, педагогических, социальных и других видов мероприятий, направленных на восстановление нарушенных, утраченных функций или отсутствующих с рождения навыков;
- 9) **инфраструктура** – совокупность жилых, административных и других зданий, сооружений, пешеходных тротуаров, автомобильных дорог, общественного транспорта, средств коммуникации и иных технических средств на территории Кыргызской Республики;
- 10) **квотирование** – установление норм обязательного участия лиц с инвалидностью в различных сферах деятельности в целях их социальной поддержки;
- 11) **лицо с инвалидностью** – лицо с длительными стойкими физическими, психическими, интеллектуальными или сенсорными нарушениями, которые при взаимодействии с различными барьерами мешают их его полному и эффективному участию в жизни общества наравне с другими. Статус инвалидности устанавливается уполномоченным государственным органом путем присвоения I, II или III группы инвалидности либо категории «ребенок с инвалидностью» для детей до 18 лет;
- 12) **медико-социальная экспертиза** – комплексная оценка степени ограничений жизнедеятельности освидетельствуемого лица, вызванных стойким расстройством функций организма, а также определение его потребностей в мерах социальной защиты, включая реабилитацию и абилитацию;
- 13) **международная классификация функционирования, ограничений жизнедеятельности и здоровья** – классификация компонентов здоровья, ограничения жизнедеятельности и функционирования, инструмент для оценки инвалидности и программ реабилитации;
- 14) **организация лиц с инвалидностью** – некоммерческая организация, созданная на основе добровольного самоуправления физическими и (или) юридическими лицами для защиты прав и интересов лиц с инвалидностью, улучшения их качества жизни и содействия их полному включению в общество. Такая организация должна соответствовать одному из следующих критериев:
 - 1) возглавляется лицом с инвалидностью;
 - 2) не менее 51 процента учредителей являются лицами с инвалидностью;
 - 3) не менее 51 процента сотрудников организации составляют лица с инвалидностью;
 - 4) основной целью организации является защита прав лиц с инвалидностью и (или) улучшение их социально-экономических условий. Организация не преследует цели извлечения прибыли, а любая полученная прибыль направляется исключительно на достижение уставных целей и не распределяется между членами;
 - 5) **переводчик жестового языка** – специалист, осуществляющий прямой и обратный перевод посредством жестового языка;
 - 16) **разумное приспособление** – необходимые, подходящие модификации и коррективы, не становящиеся несоразмерным или неоправданным бременем и вносимые, когда это нужно в конкретном случае, в целях обеспечения лицам с инвалидностью реализации или осуществления прав и свобод наравне с другими людьми;
 - 17) **раннее выявление и раннее вмешательство** – комплекс услуг и мероприятий, ориентированных на развитие ребенка, а также на сопровождение родителей (ухаживающих лиц), которые осуществляются незамедлительно после определения состояния и уровня развития ребенка. Раннее вмешательство направлено на ребенка и его родителей, семью и его социальное окружение;
 - 18) **реабилитационный или абилитационный центр** – юридическое лицо, созданное в организационно-правовой форме, предусмотренной законодательством Кыргызской Республики, осуществляющее мероприятия по реабилитации или абилитации лиц с инвалидностью;
 - 19) **реабилитация** – комплекс мер, направленных на восстановление лицами с инвалидностью необходимых навыков для осуществления бытовой, общественной, профессиональной и иной деятельности для включения их в общество;
 - 20) **специальный педагог** – педагог, умеющий проводить оценку навыков детей во всех областях развития, составлять индивидуальные учебные планы и программы обучения, оказывать методическую помощь учителям и родителям в обучении детей с особыми образовательными потребностями;
 - 21) **социально-бытовая и социально-средовая реабилитация и абилитация** – процесс возможного достижения самообслуживания, самостоятельного проживания или возвращения лиц с инвалидностью в привычные условия семейной и общественной жизни;

Принят Жогорку Кенешем Кыргызской
Республики 18 июня 2025 года

- 22) **социальные услуги** – действия в сфере социального обслуживания по оказанию постоянной, периодической, разовой помощи получателю услуг в целях улучшения условий его жизнедеятельности и (или) расширения его возможностей самостоятельно обеспечивать свои основные жизненные потребности;
 - 23) **технические вспомогательные (компенсаторные) средства, ассистивные технологии** – протезно-ортопедические, сурдотехнические, тифлотехнические и санитарно-гигиенические и иные средства;
 - 24) **учреждения социального (специализированного) обслуживания** – государственные, муниципальные учреждения и иные организации вне зависимости от организационно-правовой формы, оказывающие лицам с инвалидностью медико-социальную и психолого-педагогическую помощь;
 - 25) **универсальный дизайн** – дизайн предметов, обстановок, программ и услуг, призванный сделать их в максимально возможной степени пригодными к пользованию для всех людей без необходимости адаптации;
 - 26) **функциональное ограничение жизнедеятельности и здоровья** – полная или частичная утрата лицом способности или возможности осуществлять самообслуживание, передвижение, ориентироваться, общаться, контролировать свое поведение, обучаться и заниматься трудовой деятельностью;
 - 27) **факсимильная подпись (факсимиле)** – специально изготовленный штамп (клише), заменяющий собственноручную подпись лиц с инвалидностью, которые в силу функциональных ограничений жизнедеятельности и здоровья не имеют возможности самостоятельно совершать собственноручную подпись (нарушение зрения, отсутствие конечностей, нарушение координации движений, паралич).
- #### Статья 2. Предмет настоящего Закона
1. Настоящий Закон определяет государственную политику в отношении лиц с инвалидностью по обеспечению им равных со всеми другими гражданами возможностей в реализации прав и свобод, устранению ограничений в их жизнедеятельности, созданию благоприятных условий, позволяющих лицам с инвалидностью вести полноценный образ жизни, активно участвовать в экономической, политической, культурной и социальной жизни общества, а также выполнять свои гражданские обязанности, предусмотренные Конституцией Кыргызской Республики, общепризнанными принципами и нормами международного права, а также международными договорами, вступившими в силу в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.
 2. Настоящий Закон устанавливает гарантии защиты и поддержки, предоставляемые лицам с инвалидностью, а также меры, направленные на охрану здоровья населения, профилактику инвалидности и создание условий для включения лиц с инвалидностью в общество.
- #### Статья 3. Основные принципы государственной политики в отношении лиц с инвалидностью
- Государственная политика Кыргызской Республики в отношении лиц с инвалидностью основывается на следующих принципах:
- 1) соблюдение прав лиц с инвалидностью;
 - 2) недопущение дискриминации по признаку инвалидности;
 - 3) гарантированность со стороны государства социальной защиты и социального обеспечения лиц с инвалидностью;
 - 4) недопустимость ухудшения социального положения лиц с инвалидностью;
 - 5) ориентация социальных услуг на индивидуальные потребности лиц с инвалидностью;
 - 6) обеспечение реабилитации и абилитации и охраны здоровья лиц с инвалидностью в соответствии с законодательством Кыргызской Республики в области здравоохранения, а также Программой государственных гарантий по обеспечению граждан Кыргызской Республики медико-санитарной помощью, утверждаемой Кабинетом Министров Кыргызской Республики (далее – Кабинет Министров);
 - 7) обеспечение равных прав лиц с инвалидностью во всех сферах жизнедеятельности;
 - 8) обеспечение доступа лиц с инвалидностью к инфраструктуре, образованию, получению информации, государственным услугам, свободному выбору рода деятельности и иным сферам;
 - 9) ответственность органов государственной власти, органов местного самоуправления, юридических лиц, независимо от форм собственности, их должностных лиц, а также граждан за нарушение прав лиц с инвалидностью;
 - 10) взаимодействие с организациями лиц с инвалидностью;
 - 11) гарантированность признания факсимильной подписи лиц с инвалидностью наравне с собственноручной подписью;
 - 12) предоставление социальных услуг в непосредственной близости к получателю;
 - 13) обеспечение всестороннего развития, улучшение положения и расширение прав и возможностей женщин с инвалидностью;
 - 14) обеспечение полного осуществления детьми с инвалидностью всех прав и основных свобод человека с учетом наилучших интересов;
 - 15) полное, эффективное вовлечение, участие и включение лиц с инвалидностью в общество;
 - 16) непосредственное участие лиц с инвалидностью в рассмотрении всех вопросов, касающихся прав лиц с инвалидностью.
- #### Статья 4. Законодательство о правах и гарантиях лиц с инвалидностью
1. Законодательство о правах и гарантиях лиц с инвалидностью основывается на Конституции Кыргызской Республики и состоит из настоящего Закона, других нормативных правовых актов и международных договоров, вступивших в силу в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.
 2. Действие настоящего Закона распространяется на физических и юридических лиц, государственные органы и органы местного самоуправления, находящиеся на территории Кыргызской Республики.
 3. Субъектами отношений в области социальной защиты лиц с инвалидностью являются физические и юридические лица, а также государственные органы и органы местного самоуправления.
 4. Кабинет Министров определяет органы, ответственные за реализацию государственной политики по вопросам инвалидности, в том числе по исполнению норм Конвенции ООН о правах инвалидов.
- #### Статья 5. Совет по делам лиц с инвалидностью
1. Кабинет Министров создает Совет по делам лиц с инвалидностью (далее – Совет), определяет порядок его деятельности и формирует его состав.
 2. Совет создается в целях обсуждения и решения вопросов, касающихся прав и свобод лиц с инвалидностью.

3. Решения Совета оформляются в виде поручений и направляются в соответствующие государственные органы и органы местного самоуправления.
 4. Проекты нормативных правовых актов, затрагивающих права и свободы лиц с инвалидностью, направляются в Совет для согласования в порядке, определяемом Кабинетом Министров.
 5. Совет с участием организаций лиц с инвалидностью может проводить мониторинг выполнения требований доступности объектов, указанных в части 1 статьи 41 настоящего Закона.
 6. Органы местного самоуправления могут образовывать советы по делам лиц с инвалидностью по инициативе организаций лиц с инвалидностью, осуществляющих деятельность на территории органа местного самоуправления.
- #### Статья 6. Единый государственный реестр лиц с инвалидностью
1. В целях учета сведений о лицах с инвалидностью, включая детей с инвалидностью, для обеспечения их прав, предоставления социальной поддержки и улучшения планирования государственных программ и расходов из государственного бюджета формируется и ведется Единый государственный реестр лиц с инвалидностью (далее – Реестр).
 - Реестр должен содержать статистическую и другую важную информацию о физических, психических, интеллектуальных и сенсорных нарушениях лиц с инвалидностью.
 - Порядок формирования и ведения Реестра, определение держателя массива персональных данных, а также субъектов, имеющих доступ к Реестру и персональным данным, устанавливается Кабинетом Министров. Держатель Реестра несет ответственность за защиту данных и предотвращение несанкционированного доступа.
- #### Статья 7. Жестовый язык
1. В Кыргызской Республике жестовый язык признается в качестве полноценного средства коммуникации и используется для обеспечения равенства прав лиц с инвалидностью. Государство принимает меры по его развитию и применению в сферах образования, труда, здравоохранения, культуры и других областях общественной жизни.
 - Государство гарантирует предоставление услуг жестового перевода в судебных, административных, медицинских, образовательных учреждениях и при обращении за социальными услугами. Порядок и объем предоставления таких услуг определяются Кабинетом Министров.
- #### Статья 8. Статус переводчика жестового языка
1. Переводчик жестового языка осуществляет прямой и обратный перевод посредством жестового языка.
 - Лицам с инвалидностью по слуху и речи предоставляются услуги переводчика жестового языка:
 - 1) в учреждениях образования и здравоохранения;
 - 2) при проведении следственных действий или при участии в судебных процессах по гражданским, административным и уголовным делам;
 - 3) при нотариальном оформлении документов или сделок;
 - 4) при обучении навыкам управления транспортным средством или компьютерной грамотности;
 - 5) при оказании государственных или муниципальных услуг;
 - 6) в иных случаях, предусмотренных законодательством.
 - Порядок предоставления услуги переводчика жестового языка и оплаты услуг переводчиков жестового языка определяется Кабинетом Министров.
 - Государство обеспечивает подготовку переводчиков жестового языка.
 - Государственные телерадиовещательные организации обязаны транслировать новостные передачи с переводом на жестовый язык и с субтитрами.
- #### Статья 9. Факсимильная подпись
1. В Кыргызской Республике факсимильная подпись (факсимиле) лиц с инвалидностью признается и приравнивается по своему юридическому значению к собственноручной подписи.
 - Факсимильная подпись может применяться лицом с инвалидностью только в том случае, если оно в силу ограничения функционирования не имеет возможности применять собственноручную подпись при подписании необходимых документов.
 - Подлинность факсимильной подписи, используемой лицом с инвалидностью, удостоверяется нотариусом в установленном законом порядке. Нотариус выдает свидетельство, подтверждающее подлинность факсимильной подписи лица с инвалидностью.
 - Факсимильная подпись может быть изготовлена для лица с инвалидностью по достижении им шестнадцатилетнего возраста и используется им на протяжении всей жизни.
 - В случае утери факсимильной подписи должен быть изготовлен ее дубликат, который также подлежит нотариальному удостоверению.
 - Лицо с инвалидностью может использовать факсимильную подпись на всех видах документов, в том числе на финансовых, бухгалтерских, нотариальных и других.
 - Лицо с инвалидностью не может быть ограничено в осуществлении своих гражданских прав в связи с использованием факсимильной подписи.
- ### Глава 2. Социальные права и гарантии
- #### Статья 10. Права лиц с инвалидностью на социальную защиту
1. Лица с инвалидностью независимо от места жительства имеют равные возможности в получении пенсий, государственных пособий, компенсации и услуг, гарантированных государством.
 - Права лиц с инвалидностью на социальную защиту возникают с момента установления инвалидности уполномоченным государственным органом в сфере социального обеспечения.
- #### Статья 11. Виды социальной защиты
- Социальная защита лиц с инвалидностью обеспечивается предоставлением социальной помощи, направленной на создание лицам с инвалидностью равных возможностей для участия в жизни общества. Государством гарантируются следующие виды социальной защиты:
- 1) пенсии, социальные пособия и компенсации;
 - 2) социально-бытовое обслуживание;
 - 3) социальное обслуживание на дому одиноко проживающих лиц с инвалидностью, нуждающихся в постороннем уходе и помощи;
 - 4) услуги в учреждениях социального (специализированного) обслуживания;
 - 5) обеспечение ассистивными технологиями;
 - 6) реабилитация и абилитация;
 - 7) дополнительные социальные гарантии.

(Продолжение на 8 стр.)

ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ О ПРАВАХ И ГАРАНТИЯХ ЛИЦ С ИНВАЛИДНОСТЬЮ

(Начало на 7 стр.)

Статья 12. Пенсии, пособия и компенсации

Лицам с инвалидностью и нетрудоспособным членам их семей государственные пенсии, пособия и компенсации выплачиваются в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

Статья 13. Социально-бытовое обслуживание

1. Лицам с инвалидностью, одиноко проживающим и нуждающимся в постороннем уходе и помощи, предоставляются услуги по социальному обслуживанию на дому.

2. Органами социальной защиты оказываются социально-бытовые услуги лицам с инвалидностью по месту их жительства, включая доставку продовольственных и промышленных товаров, организацию питания, быта и досуга.

3. Оказание услуг осуществляется на основании оценки потребностей и возможностей лица с инвалидностью, проводимой территориальным подразделением уполномоченного государственного органа в сфере социального обеспечения, с возможным привлечением государственных и/или независимых специалистов, в том числе из числа лиц с инвалидностью.

4. Порядок организации социального обслуживания на дому и предоставления социально-бытовых услуг определяется Кабинетом Министров.

Статья 14. Учреждения социального (специализированного) обслуживания

Лицам с инвалидностью, частично или полностью утратившим способность к самообслуживанию и нуждающимся в постоянном постороннем уходе, предоставляются услуги в учреждениях социального (специализированного) обслуживания уполномоченных государственных органов, в том числе медицинские услуги в соответствии с законодательством Кыргызской Республики в области здравоохранения.

Статья 15. Предоставление ассистивных технологий

1. Лица с инвалидностью в соответствии с индивидуальной программой реабилитации или абилитации обеспечиваются ассистивными технологиями.

2. Ассистивные технологии предоставляются лицам с инвалидностью по месту их жительства (месту пребывания, фактического проживания) соответствующими государственными органами.

3. Лица с инвалидностью, получившие трудовое увечье или профессиональное заболевание по вине работодателя (организации, учреждения, предприятия независимо от форм собственности), согласно медицинским показаниям обеспечиваются ассистивными технологиями за счет средств работодателя.

4. Государственные образовательные организации, осуществляющие воспитание и обучение детей с инвалидностью, обеспечивают государством адаптированными учебными материалами, печатными изданиями со специальным шрифтом, звукоусиливающей аппаратурой и сигнализаторами.

5. Перечень и порядок предоставления ассистивных технологий, предоставляемых лицам с инвалидностью, определяются Кабинетом Министров.

Статья 16. Дополнительные социальные гарантии

1. Лицам с инвалидностью, нуждающимся в постоянном постороннем уходе или надзоре, предоставляется услуга персонального ассистента на условиях и в порядке, определяемых Кабинетом Министров.

2. Лица с инвалидностью вправе во внеочередном порядке получать услуги в государственных органах и исполнительных органах местного самоуправления, организациях, учреждениях и предприятиях независимо от организационно-правовых форм и форм собственности.

3. Органы местного самоуправления вправе устанавливать дополнительные социальные гарантии лицам с инвалидностью за счет средств местного бюджета.

Глава 3. Политические права и гарантии

Статья 17. Избирательные права лиц с инвалидностью

1. Лица с инвалидностью наряду с другими гражданами имеют право избирать и быть избранными в органы государственной власти и местного самоуправления, а также участвовать в референдуме в порядке, предусмотренном конституционным законом.

2. Государство создает условия для избрания лиц с инвалидностью в государственные органы власти и органы местного самоуправления путем квотирования мест в списке кандидатов, выдвигаемых политическими партиями, снижения избирательного залога, а также иных мер, предусмотренных законодательством о выборах.

3. Государство гарантирует доступность избирательного процесса, включая обеспечение доступных избирательных участков, материалов и информации о выборах, а также возможность самостоятельного и тайного голосования с использованием ассистивных технологий или с помощью сопровождающего лица.

4. Лица с инвалидностью имеют право на доступ к образовательным и информационным программам по вопросам выборов и избирательного процесса в доступных форматах.

Статья 18. Права лиц с инвалидностью на объединения

Лица с инвалидностью и лица, их представляющие, имеют право создавать некоммерческие организации в целях защиты своих прав и интересов, оказания взаимной поддержки и услуг в порядке, установленном Законом Кыргызской Республики «О некоммерческих организациях».

Статья 19. Права лиц с инвалидностью на защиту прав, свобод и законных интересов

1. Защита прав, свобод и законных интересов лиц с инвалидностью обеспечивается государством в судебном порядке, через деятельность Акыйкатчы (Омбудсмена) и иные механизмы, установленные законодательством Кыргызской Республики.

2. Государство обеспечивает предоставление бесплатной юридической помощи лицам с инвалидностью в целях защиты их прав, свобод и законных интересов в случаях, предусмотренных законодательством.

Глава 4. Охрана здоровья и медико-санитарная помощь

Статья 20. Гарантии охраны здоровья лиц с инвалидностью

Лица с инвалидностью имеют право на охрану здоровья, профилактику инвалидности, медико-санитарную помощь, санаторно-курортное лечение, реабилитацию или абилитацию, обеспечение лекарствами, ассистивными технологиями и санитарно-гигиеническими средствами в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

Статья 21. Задачи медико-санитарной помощи

Задачи медико-санитарной помощи лицам с инвалидностью в соответствии с законодательством Кыргызской Республики в области здравоохранения заключаются:

- 1) в поддержании состояния здоровья лица с инвалидностью;
- 2) в недопущении ухудшения здоровья;
- 3) в предоставлении квалифицированной медицинской помощи с учетом индивидуальной программы реабилитации или абилитации;
- 4) в профилактике инвалидности и сопутствующих заболеваний у лиц с инвалидностью;
- 5) в ранней диагностике, своевременном выявлении заболеваний и лечении;
- 6) в раннем выявлении нарушений развития детей и раннем вмешательстве.

Статья 22. Медико-санитарная помощь

Медико-санитарная помощь лицам с инвалидностью осуществляется на дому и в лечебно-профилактических организациях здравоохранения, а также в учреждениях системы исполнения наказаний в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

Статья 23. Санаторно-курортное лечение

1. Санаторно-курортное лечение лиц с инвалидностью, в том числе детей с инвалидностью, обеспечивается территориальными подразделениями уполномоченного государственного органа в сфере социального обеспечения за счет средств республиканского бюджета, Фонда оздоровления трудящихся или иных средств в порядке, определяемом Кабинетом Министров.

2. Порядок предоставления санаторно-курортного лечения лицам с инвалидностью и их сопровождающим лицам определяется Кабинетом Министров.

3. Лица с инвалидностью, имеющие право на санаторно-курортное лечение, могут отказаться от него в обмен на денежную компенсацию, определяемую Кабинетом Министров.

Статья 24. Профилактика инвалидности

1. Государство осуществляет мероприятия по охране здоровья, ранней диагностике, улучшению экологической среды обитания, формированию здорового образа жизни, созданию условий для обеспечения здорового и безопасного материнства, обеспечению безопасных условий труда, предотвращению травматизма на производстве, безопасности дорожного движения и снижению профессиональных заболеваний.

2. Работодатели обязаны обеспечивать регулярные медицинские осмотры для работников, особенно занятых в условиях повышенного риска, а также внедрять программы, направленные на снижение профессиональных рисков и улучшение условий труда.

3. Государство развивает систему ранней реабилитации и абилитации для лиц с ограниченными функциональными возможностями жизнедеятельности и здоровья.

4. Профилактика инвалидности осуществляется государственными органами, органами местного самоуправления, а также физическими и юридическими лицами, независимо от форм собственности. Государство координирует их деятельность и обеспечивает контроль за реализацией профилактических мероприятий.

Глава 5. Охрана труда и трудовая деятельность

Статья 25. Гарантии трудовой деятельности лиц с инвалидностью

1. Лица с инвалидностью имеют право осуществлять трудовую деятельность.

2. Лицам с инвалидностью с учетом индивидуальных программ реабилитации или абилитации обеспечивается право работать в обычных или адаптированных условиях труда, в том числе с применением разумных приспособлений, а также заниматься индивидуальной предпринимательской деятельностью, не запрещенной законодательством Кыргызской Республики.

Статья 26. Квотирование рабочих мест для лиц с инвалидностью

1. В целях вовлечения лиц с ограниченными возможностями здоровья в экономическую деятельность и обеспечения их права на труд государство обязывает работодателей предусматривать рабочие места для их трудоустройства с учетом установленной квоты.

2. Квота для трудоустройства лиц с инвалидностью составляет:

- 1) 1 рабочее место для работника с инвалидностью вне зависимости от группы инвалидности, если у работодателя работают от 25 до 49 работников;

- 2) 2 рабочих места для работников с инвалидностью, из которых как минимум 1 рабочее место должно быть закреплено за работником I или II группы инвалидности, если у работодателя работают от 50 до 74 работников;

- 3) 3 рабочих места для работников с инвалидностью, из которых как минимум 1 рабочее место должно быть закреплено за работником I или II группы инвалидности, если у работодателя работают от 75 до 99 работников;

- 4) 4 рабочих места для работников с инвалидностью, из которых как минимум 2 рабочих места должны быть закреплены за работниками I или II группы инвалидности, если у работодателя работают от 100 до 124 работников;

- 5) 5 рабочих мест для работников с инвалидностью, из которых как минимум 3 рабочих места должны быть закреплены за работниками I или II группы инвалидности, если у работодателя работают от 125 до 149 работников;

- 6) 6 рабочих мест для работников с инвалидностью, из которых как минимум 3 рабочих места должны быть закреплены за работниками I или II группы инвалидности, если у работодателя работают от 150 до 174 работников;

- 7) 7 рабочих мест для работников с инвалидностью, из которых как минимум 4 рабочих места должны быть закреплены за работниками I или II группы инвалидности, если у работодателя работают от 175 до 199 работников.

Если у работодателя работают 200 и более работников, правила квотирования рабочих мест для работников с инвалидностью и работников, имеющих инвалидность I или II группы, применяются по аналогии, указанной в настоящей статье.

При определении численности работающих в организации, предприятии или учреждении учитываются работники, выполняющие работу по трудовому договору, гражданско-правовому договору, выполняющие сезонные работы, а также работодатель и административный персонал.

3. Работодатель обязан адаптировать (приспособить) рабочее место для работника с инвалидностью. Адаптация рабочего места производится за счет работодателя или за счет средств государственного бюджета в случаях, предусмотренных законодательством.

Адаптация рабочего места для работников с инвалидностью осуществляется путем:

- обучения их соответствующим навыкам;

- создания условий доступности здания, в котором они работают;
- приобретения технических средств, компьютерных программ или оборудования, способствующих выполнению ими работы;
- иных мер, предпринимаемых в целях содействия выполнению таким работником своих трудовых функций.

Статья 27. Трудовая деятельность лиц с инвалидностью, связанная с трудовым увечьем

1. Работодатели обязаны выделять или создавать новые рабочие места для трудоустройства работников, получивших инвалидность вследствие трудового увечья или профессионального заболевания в данной организации.

2. В случае невыполнения требования, предусмотренного в части 1 настоящей статьи, при прекращении трудового договора с этими работниками работодатель несет ответственность в соответствии с законодательством о правонарушениях и гражданским законодательством Кыргызской Республики.

3. Лица с инвалидностью, работавшие до ухода на пенсию по возрасту у работодателя, сохраняют право, наравне с другими работниками, пользоваться имеющимися возможностями по медицинскому обслуживанию, обеспечению жильем, путевками в оздоровительные и профилактические учреждения, а также другими социальными гарантиями, предусмотренными коллективными договорами, соглашениями.

Статья 28. Предпринимательская деятельность

1. Государство создает условия для занятия лицами с инвалидностью предпринимательской деятельностью путем, но не ограничиваясь мерами:

- 1) предоставления преимуществ и льгот при государственных закупках;

- 2) снижения арендной платы за земельные участки или здания, принадлежащие государственным органам, органам местного самоуправления или юридическим лицам, в которых имеется 30 процентов и более доли участия государства;
- 3) предоставления заказов предприятиям, образованным лицами с инвалидностью, по изготовлению товаров для лиц с инвалидностью;

- 4) социального заказа в порядке, предусмотренном законодательством Кыргызской Республики.

2. Местные государственные администрации и органы местного самоуправления вправе оказывать необходимую помощь лицам с инвалидностью, занятым индивидуальной трудовой деятельностью, в поиске нежилых помещений или земельных участков для указанной деятельности, в приобретении сырья и сбыте продукции.

Глава 6. Права и гарантии в сфере образования и культуры

Статья 29. Обеспечение доступа к получению образования лицам с инвалидностью

1. Государство гарантирует лицам с инвалидностью создание необходимых условий для доступа к получению непрерывного образования на протяжении всей жизни.

2. Государство обязано обеспечить лицам с инвалидностью доступ к дошкольному, школьному, внешкольному и профессиональному образованию. Отсутствие статуса инвалидности не должно препятствовать получению образования лицам с ограничениями жизнедеятельности и здоровья.

3. Воспитание и обучение лиц с инвалидностью в государственных и муниципальных общеобразовательных организациях осуществляются бесплатно и без ограничения в возрасте.

4. Образовательные организации частной формы собственности вправе устанавливать льготы по оплате за обучение лицам с инвалидностью.

5. Государство в целях обучения лиц с инвалидностью необходимым профессиональным навыкам, при невозможности предоставления образовательных услуг государственными образовательными организациями, вправе закупать услуги у реабилитационных центров и иных специальных организаций соответствующего профиля.

6. Образовательные организации, осуществляющие обучение лиц с инвалидностью, адаптируют и модифицируют учебные программы, материалы и методы обучения с учетом возможностей развития и потребностей лиц с инвалидностью.

7. Государство обеспечивает подготовку специальных педагогов, владеющих специальными методами обучения и воспитания.

8. Сопровождение обучающихся лиц с инвалидностью в образовательном процессе осуществляется через создание социально-психологических и педагогических условий и услуг с учетом образовательных потребностей и индивидуальных возможностей.

9. Государство предоставляет детям с инвалидностью возможности инклюзивного образования за счет организации подготовки педагогов, оснащения общеобразовательных организаций необходимым оборудованием и проведения информационной работы о правах детей с инвалидностью.

10. Проведение информационной работы направлено на формирование инклюзивной культуры в обществе.

11. Профессиональное образование должно быть ориентировано на рынок труда.

Статья 30. Формы обучения лиц с инвалидностью

1. Образование лиц с инвалидностью осуществляется в различных формах, в том числе в очной, очно-заочной (вечерней), в форме экстерната, индивидуального обучения, включая обучение на дому, а также с использованием дистанционных образовательных технологий, посредством инклюзивного или специального образования в образовательных организациях общего типа.

2. При необходимости обучение осуществляется в специальных образовательных организациях, коррекционных группах и классах.

Статья 31. Дошкольное образование детей с инвалидностью

1. В целях создания наиболее благоприятных возможностей для социализации и обучения детей с инвалидностью дошкольного возраста и оказания им необходимой реабилитационной или абилитационной помощи в дошкольных образовательных организациях общего типа создаются условия для пребывания в них детей с инвалидностью.

2. Для детей с инвалидностью, которые не имеют возможности пребывания в дошкольных образовательных организациях общего типа, создаются специальные дошкольные организации или специальные группы в дошкольных образовательных организациях общего типа.

3. Программы дошкольного развития реализуются на основании комплексной оценки потребностей и возможностей детей с инвалидностью.

(Продолжение на 9 стр.)

ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ О ПРАВАХ И ГАРАНТИЯХ ЛИЦ С ИНВАЛИДНОСТЬЮ

(Начало на 8 стр.)

4. Государство гарантирует доступ к дошкольным образовательным организациям и содействует развитию альтернативных вариантов форм обучения детей с инвалидностью, а также детей с ограничениями жизнедеятельности и здоровья.

Статья 32. Школьное образование лиц с инвалидностью

1. Основное и среднее общее образование детей с инвалидностью, а также детей с ограничениями жизнедеятельности и здоровья осуществляется в общеобразовательных организациях общего типа, а при необходимости – в специальных общеобразовательных организациях или специальных классах.

2. Лица с инвалидностью, находящиеся в учреждениях длительного лечения и социального содержания, имеют право на получение школьного образования.

Статья 33. Внешкольное образование детей с инвалидностью

1. В целях всестороннего и гармоничного развития детей с инвалидностью, воспитания у них общественной активности, интереса к труду, приобщения к науке, технике, искусству и спорту, необходимости социализации и включения в жизнь общества, государство обязано обеспечивать доступность внешкольного воспитания детям с инвалидностью, создавая для этого необходимые условия.

2. Дети с инвалидностью имеют равный с другими детьми доступ к участию в спортивных мероприятиях, в играх, в проведении досуга и отдыха, включающих мероприятия, проводимые в рамках образовательной системы.

Статья 34. Начальное, среднее и высшее профессиональное образование лиц с инвалидностью

1. Начальное, среднее и высшее профессиональное образование лиц с инвалидностью предоставляется в образовательных организациях профессионального образования общего типа.

2. Лица с инвалидностью I и II групп, а также дети с инвалидностью зачисляются в образовательные организации начального, среднего и высшего профессионального образования на основе конкурса в пределах квоты грантовых мест для указанной категории лиц, ежегодно утверждаемой Кабинетом Министров.

Лица с инвалидностью в случае успешной сдачи вступительных испытаний зачисляются вне конкурса в образовательные организации начального, среднего и высшего профессионального образования на места по договору с оплатой стоимости обучения.

3. Норматив по квотированию мест в бюджетные отделения образовательных организаций по всем специальностям начального, среднего и высшего профессионального образования для лиц с инвалидностью определяется Кабинетом Министров.

Статья 35. Воспитание и обучение лиц с инвалидностью на дому

1. В случаях отсутствия возможности осуществлять воспитание и обучение детей с инвалидностью, а также детей с ограничениями жизнедеятельности и здоровья в образовательных организациях общего типа или специальных образовательных организациях, с учетом желания родителей, воспитание и обучение проводятся на дому.

2. Органы управления образованием и образовательные организации обеспечивают обучение на дому по общеобразовательной, специальной или индивидуальной программе.

3. Порядок организации обучения на дому детей с инвалидностью, а также детей с ограничениями жизнедеятельности и здоровья определяется Кабинетом Министров.

Статья 36. Профессиональная подготовка и повышение квалификации лиц с инвалидностью

Профессиональная подготовка и повышение квалификации лиц с инвалидностью обеспечиваются в образовательных организациях, на предприятиях и в организациях (специализированных или общего типа) совместно с органами социальной защиты в соответствии с индивидуальной программой реабилитации или абилитации.

Статья 37. Обеспечение доступа лиц с инвалидностью к информации

Государство обеспечивает лицам с инвалидностью доступ к информации путем:

- 1) выпуска адаптированной периодической, научной, учебно-методической, справочно-информационной и художественной литературы для лиц с инвалидностью;
- 2) организации на одном из республиканских телевизионных каналов перевода на жестовый язык или перевода в виде субтитров новостных программ;
- 3) развития доступных форматов для лиц соответствующих категорий инвалидности;
- 4) обеспечения доступности для лиц с инвалидностью официальных сайтов государственных органов, органов местного самоуправления, а также организаций, финансируемых из государственного бюджета.

Статья 38. Цифровая доступность

1. Государственные и муниципальные услуги, оказываемые в цифровом формате, должны быть доступными для лиц с инвалидностью.
2. Программные приложения для мобильных устройств и компьютеров, интернет-сайты, с помощью которых оказываются услуги населению, должны быть адаптированы под программы чтения с экрана для лиц с инвалидностью.
3. Мобильные приложения коммерческих банков, банкоматы и банковские терминалы должны быть адаптированы для самостоятельного использования лицами с инвалидностью, включая лиц с нарушениями зрения, слуха, опорно-двигательного аппарата, в соответствии с техническими стандартами и принципами универсального дизайна.

Статья 39. Обеспечение доступа лиц с инвалидностью к организациям (учреждениям) культуры и спортивно-оздоровительным сооружениям

1. Органы государственной власти, местные государственные администрации и органы местного самоуправления должны обеспечивать лицам с инвалидностью необходимые условия для свободного доступа к организациям (учреждениям) культуры и спортивно-оздоровительным сооружениям для занятий физкультурой и спортом, а также обеспечивать предоставление специального спортивного инвентаря.
2. Организации (учреждения) культуры обязаны устанавливать дни бесплатного посещения музеев, выставок, театров, кинотеатров, цирков и других объектов культуры для лиц с инвалидностью.

Глава 7. Право на доступ к объектам инфраструктуры

Статья 40. Гарантии доступа лиц с инвалидностью к объектам инфраструктуры и транспортным коммуникациям

Органы государственной власти, местные государственные администрации и органы местного самоуправления, физические лица, осуществляющие предпринимательскую деятельность, и юридические лица независимо от форм собственности обязаны:

- 1) создавать условия лицам с инвалидностью для доступа к жилим, общественным, административным и производственным зданиям, сооружениям и помещениям, местам отдыха, спортивно-оздоровительным учреждениям и организациям (учреждениям) культуры;
- 2) обеспечить беспрепятственное пользование общественным транспортом и транспортными коммуникациями, средствами связи и информации, а также свободное ориентирование в пространстве и передвижение посредством универсального дизайна и разумных приспособлений.

Статья 41. Требования к проектированию и строительству объектов градостроительства и архитектуры

1. Проектирование и застройка населенных пунктов, формирование жилых районов, разработка проектных решений, строительство и реконструкция зданий, (административных, жилых, общественных, производственных, торговых), включая аэропорты, железнодорожные вокзалы, автовокзалы и иные объекты транспортной инфраструктуры, должны производиться с учетом приспособления этих объектов и средств для доступа и использования лицами с инвалидностью (в том числе передвигающихся с помощью кресел-колясок или других вспомогательных средств) в соответствии с градостроительными нормами и принципами универсального дизайна.

2. Необеспечение условий доступности, указанных в части 1 настоящей статьи, влечет ответственность в соответствии с законодательством о правонарушениях и гражданским законодательством Кыргызской Республики.

Уполномоченный государственный орган в сфере архитектуры и строительства осуществляет мониторинг соблюдения строительных норм и правил, обеспечивающих доступность объектов, указанных в части 1 настоящей статьи.

3. В целях повышения эффективности мер по обеспечению доступности общественных зданий представители организаций с инвалидностью привлекаются к разработке проектных решений и оценке их соответствия требованиям доступности.

Статья 42. Транспортные средства для лиц с инвалидностью

1. Производство и приобретение транспортных средств, используемых для пассажирских перевозок, должны осуществляться с учетом доступности для лиц с инвалидностью и принципов универсального дизайна.
2. Физические и юридические лица независимо от форм собственности, осуществляющие пассажирские перевозки, должны оборудовать автотранспортные средства специальными приспособлениями, такими как подъемники, пандусы, системы аудио- и визуального оповещения, места для кресел-колясок, которые позволяют лицам с инвалидностью беспрепятственно пользоваться их услугами.
3. При проведении конкурсов на право обслуживания маршрутов по перевозке пассажиров преимущественно имеют лица, транспортные средства которых соответствуют стандартам доступности и оснащены специальными приспособлениями для доступа лиц с инвалидностью.
4. На парковках и автостоянках выделяется не менее 10 процентов мест (но не менее одного места) для бесплатной парковки транспортных средств, управляемых лицами с инвалидностью, и транспортных средств, перевозящих лиц (детей) с инвалидностью. Нарушение правил использования этих мест влечет ответственность, установленную Кодексом Кыргызской Республики о правонарушениях.
5. На транспортных средствах, указанных в части 4 настоящей статьи, должен быть установлен опознавательный знак «Лицо с инвалидностью», который выдается уполномоченным органом, определяемым Кабинетом Министров.

Статья 43. Обеспечение лиц с инвалидностью жилыми помещениями и земельными участками. Приспособление жилых помещений для доступа и пользования лицами с инвалидностью

1. Государственные органы и органы местного самоуправления ведут учет лиц с инвалидностью и семей, имеющих в своем составе лиц с инвалидностью, нуждающихся в улучшении жилищных условий, в порядке, установленном жилищным законодательством Кыргызской Республики.
2. Нуждающимся в жилье лицам с инвалидностью, не имеющим родителей, органы местного самоуправления могут предоставлять земельные участки под индивидуальное жилищное строительство в соответствии с земельным законодательством или выделять жилье из состава выморочного имущества, в порядке, установленном гражданским законодательством.
3. Кабинет Министров разрабатывает и реализует программы льготной ипотеки для лиц с инвалидностью или обеспечивает доступ к кредитованию на приобретение жилья на льготных условиях.
4. Жилые помещения, занимаемые лицами с инвалидностью, оборудуются специальными средствами и приспособлениями в соответствии с их индивидуальной программой реабилитации или абилитации. Частичная компенсация расходов на адаптацию жилых помещений может предоставляться за счет средств местных бюджетов на основании заявления лица с инвалидностью или его законного представителя.
5. Государственные органы и органы местного самоуправления координируют работу по учету, распределению жилья и выделению земельных участков для лиц с инвалидностью.

Глава 8. Реабилитация и абилитация лиц с инвалидностью

Статья 44. Гарантии по реабилитации и абилитации лиц с инвалидностью

1. Государство в соответствии с индивидуальной программой реабилитации и абилитации гарантирует лицам с инвалидностью проведение реабилитационных и/или абилитационных мероприятий и создание необходимых условий для включения их в общество.
 2. Государство создает и развивает систему реабилитации и абилитации лиц с инвалидностью.
- Перечень реабилитационных и абилитационных мероприятий, гарантированных государством и предоставляемых бесплатно лицам с инвалидностью, определяется Кабинетом Министров.

3. Государство финансирует и организует проведение научных исследований и подготовку специалистов в области реабилитации и/или абилитации лиц с инвалидностью.

4. Основные направления реабилитации и абилитации лиц с инвалидностью включают в себя:

- 1) формирование отсутствующих и восстановление нарушенных и утраченных функций;
- 2) восстановительные медицинские мероприятия, протезирование, санаторно-курортное лечение;
- 3) профессиональную ориентацию, обучение и образование, содействие в трудоустройстве, производственную адаптацию;
- 4) социально-средовую, социально-педагогическую, социально-психологическую и социально-культурную реабилитацию, социально-бытовую адаптацию;
- 5) физкультурно-оздоровительные мероприятия, спорт;
- 6) предоставление ассистивных технологий, технических вспомогательных (компенсаторных) средств.

Статья 45. Индивидуальная программа реабилитации и абилитации

1. Индивидуальная программа реабилитации и абилитации содержит комплекс мер и услуг, предоставляемых лицу с инвалидностью на основе базовой программы, утверждаемой Кабинетом Министров.

2. Реализация основных направлений реабилитации или абилитации предусматривает использование лицами с инвалидностью технических вспомогательных средств реабилитации, создание беспрепятственного доступа к объектам градостроительства и архитектуры, к связи и информации, а также обеспечение лиц с инвалидностью и членов их семей информацией по вопросам реабилитации или абилитации.

3. Индивидуальная программа реабилитации и абилитации имеет для лица с инвалидностью рекомендательный характер. Лицо с инвалидностью вправе самостоятельно либо через своего представителя решать вопросы обеспечения техническими средствами и видами реабилитации или абилитации.

4. Индивидуальная программа реабилитации и абилитации содержит меры и услуги, предоставляемые бесплатно, и/или в оплате которых принимают участие лица с инвалидностью или работодатель, по вине которого получено трудовое увечье или профессиональное заболевание.

5. Индивидуальная программа реабилитации и абилитации разрабатывается в цифровом формате.

Статья 46. Реабилитационные и абилитационные центры

1. В соответствии с законодательством Кыргызской Республики государственные органы и органы местного самоуправления с учетом потребностей лиц с инвалидностью в реабилитационной и абилитационной помощи создают реабилитационные и/или абилитационные центры.

2. Государство способствует становлению негосударственных реабилитационных и абилитационных центров посредством оказания им поддержки в решении задач реабилитации и абилитации.

Статья 47. Медико-социальная экспертиза

1. Медико-социальная экспертиза осуществляется исходя из комплексной оценки состояния организма на основе анализа клинико-функциональных, социальных, профессиональных и психологических данных освидетельствуемого лица с присвоением группы или категории инвалидности, а также с разработкой индивидуальной программы реабилитации и/или абилитации.
2. Оценка инвалидности и реабилитация и/или абилитация лиц с инвалидностью проводятся в соответствии с принципами Международной классификации функционирования, ограничений жизнедеятельности и здоровья.
3. В период действия чрезвычайного положения или чрезвычайной ситуации приостанавливается действие нормы о необходимости очередного переосвидетельствования лица с инвалидностью.
4. Порядок проведения медико-социальной экспертизы определяется Кабинетом Министров.

Глава 9. Финансово-материальное обеспечение

Статья 48. Источники финансового обеспечения

Источниками финансового обеспечения мероприятий по реализации настоящего Закона являются:

- 1) средства республиканского и местных бюджетов;
- 2) благотворительные взносы и пожертвования;
- 3) гранты и спонсорская помощь.

Глава 10. Заключительные положения

Статья 49. Вступление в силу настоящего Закона

1. Настоящий Закон вступает в силу по истечении трех месяцев со дня официального опубликования, за исключением части 3 статьи 38, которая вступает в силу с 1 января 2027 года.

2. Признать утратившими силу:

- 1) Закон Кыргызской Республики «О правах и гарантиях лиц с ограниченными возможностями здоровья» от 3 апреля 2008 года №38 (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 2008 г., №4, ст. 320);
- 2) статью 7 Закона Кыргызской Республики «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Кыргызской Республики» от 30 декабря 2009 года №319 (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 2009 г., №11, ст. 1033);
- 3) Закон Кыргызской Республики «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Кыргызской Республики по вопросам охраны здоровья граждан» от 29 апреля 2016 года №52 (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 2016 г., №4, ст. 303);
- 4) статью 6 Закона Кыргызской Республики «О внесении изменений в некоторые законодательные акты по вопросам инвалидности» от 8 июня 2017 года №100 (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 2017 г., №6, ст. 503);
- 5) статью 4 Закона Кыргызской Республики «О введении в действие Трудового кодекса Кыргызской Республики и внесении изменений в некоторые законодательные акты Кыргызской Республики в сфере труда» от 23 января 2025 года №24 (газета «Эркин-Тоо» от 28 января 2025 года №6).
3. Кабинету Министров Кыргызской Республики в течение шести месяцев привести свои решения в соответствие с настоящим Законом.
4. Считать термины/понятия «лицо с инвалидностью», «лицо с ограниченными возможностями здоровья», «инвалид», используемые в законодательстве, равнозначными до приведения законодательства в соответствие с настоящим Законом.

Президент Кыргызской Республики

С.ЖАПАРОВ

г. Бишкек, 8 августа 2025 года, №191

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КЫЛМЫШ-ЖАЗА ПРОЦЕССУАЛДЫК КОДЕКСИНЕ ӨЗГӨРТҮҮЛӨРДҮ КИРГИЗҮҮ ЖӨНҮНДӨ КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МЫЙЗАМЫ

2025-жылдын 25-июнунда Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши кабыл алган

1-берене

Кыргыз Республикасынын Кылмыш-жаза процессуалдык кодексине («Эркин-Тоо» гезити, 2021-жылдын 16-ноябры, №122-133) төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:

1) 39-берененин 2-бөлүгү төмөнкүдөй мазмундагы 3¹-пункт менен толукталсын:

«3¹) ушул Кодекстин 219-беренесинин 4-бөлүгүнүн экинчи жана үчүнчү абзацтарында каралган негиздер жана шарттар боюнча атайын тергөө аракеттерин жүзөгө ашырат;»;

2) 219-беренеде:

а) 4-бөлүктүн экинчи абзацында «айрым жактардын арызы болгондо,» деген сөздөрдөн кийин «ошондой эле шектүүлөрдү, айыпкерлерди, соттолгондорду жана дайынсыз жоголгон адамдарды издөө жөнүндө чет мамлекеттердин суроо-талаптары келип түшкөндө» деген сөздөр менен толукталсын;

б) 4-бөлүк төмөнкүдөй мазмундагы үчүнчү абзац менен толукталсын:

«Айыпталуучунун келишин жана (же) издөөнү уюштурууну камсыз кылуу үчүн прокурорго жөнөтүлгөн соттун токтому бар болгондо, ошондой эле тергөө токтотулган кылмыш иштери боюнча издөөдө жүргөн айыпкер адамдарга карата алгачкы текшерүү органынын кызмат адамы прокурордун макулдугу менен ушул Кодекстин 220-беренесинин 2, 3, 5 жана 6-пункттарында каралган атайын тергөө аракеттерин жүргүзүү жөнүндө тергөө судьясынын алдында өтүнүч козгойт.»;

3) 222-берененин 1-бөлүгү төмөнкүдөй мазмундагы сүйлөм менен толукталсын: «Ушул Кодекстин 219-беренесинин 4-бөлүгүнүн экинчи жана үчүнчү абзацтарында каралган негиздер боюнча атайын тергөө аракеттери издөөдө жүргөн адамдар кармалганга чейин жүргүзүлөт.».

4) 230-берене төмөнкүдөй мазмундагы 8-бөлүк менен толукталсын:

«8. Ушул Кодекстин 219-беренесинин 4-бөлүгүнүн үчүнчү абзацында каралган негиздер жана шарттар болгондо алгачкы текшерүү органынын кызмат адамы ушул беренеде аныкталган тартипте сүйлөшүүлөрдү тыншоого жүргүзүүгө укуктуу.»;

5) 231-берене төмөнкүдөй мазмундагы 5-бөлүк менен толукталсын:

«5. Ушул Кодекстин 219-беренесинин 4-бөлүгүнүн үчүнчү абзацында каралган негиздер жана шарттар болгондо алгачкы текшерүү органынын кызмат адамы ушул беренеде аныкталган тартипте абоненттер менен абоненттик түзүлүштөрдүн ортосундагы туташуулар жөнүндө жана (же) абоненттин турган жери жөнүндө маалыматты алууга укуктуу.»;

6) 233-берене төмөнкүдөй мазмундагы 4-бөлүк менен толукталсын:

«4. Ушул Кодекстин 219-беренесинин 4-бөлүгүнүн үчүнчү абзацында каралган негиздер жана шарттар болгондо алгачкы текшерүү органынын кызмат адамы ушул беренеде аныкталган тартипте адамды же жерди аудиовидео контролдоону жүргүзүүгө укуктуу.»;

7) 234-берене төмөнкүдөй мазмундагы 4-бөлүк менен толукталсын:

«4. Ушул Кодекстин 219-беренесинин 4-бөлүгүнүн үчүнчү абзацында каралган негиздер жана шарттар болгондо алгачкы текшерүү органынын кызмат адамы ушул беренеде аныкталган тартипте адамга же жерге байкоо жүргүзүүгө укуктуу.»;

8) 269-беренеде:

а) 1 -бөлүк төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

«1. Тергөө аракеттерин жүргүзүү жөнүндө өтүнүч тергөө жүргүзүлгөн жерде же аларды жүргүзүү жөнүндө өтүнүч берген органдын орун алган жери боюнча өтүнүч келип түшкөн учурдан тартып 24 сааттан кечиктирбестен, ушул Кодексте каралган учурларды кошпогондо, жабык соттук отурумда прокурордун, тергөөчүнүн, алгачкы текшерүү органынын кызмат адамынын катышуусу менен тергөө судьясы тарабынан каралууга тийиш.»;

б) 4-бөлүк төмөнкүдөй мазмундагы 1¹-пункт менен толукталсын:

«1¹) тергөө токтогулган кылмыш иштери боюнча же айыпталуучунун келишин камсыз кылуу жана (же) издөөнү уюштуруу үчүн прокурорго жөнөтүлгөн соттун токтому болгондо айыпталуучуга издөө жүргүзүлөт. Мында ушул Кодекстин 220-беренесинин 2, 3, 5 жана 6-пункттарында каралган атайын тергөө аракеттерин жүргүзүүгө уруксат берилет.»;

в) 5-бөлүктүн 1-пункту төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

«1) атайын тергөө амалдарын жүргүзүү жөнүндө өтүнүч берген тергөөчү, алгачкы текшерүү органынын кызмат адамы жөнүндө маалыматтар;».

2-берене

Ушул Мыйзам расмий жарыяланган күндөн тартып он беш күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Президенти

С.ЖАПАРОВ

Бишкек ш., 2025-жылдын 9-августу, №193

ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ О ВНЕСЕНИИ ИЗМЕНЕНИЙ В УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНЫЙ КОДЕКС КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Принят Жогорку Кенешем Кыргызской Республики 25 июня 2025 года

Статья 1

Внести в Уголовно-процессуальный кодекс Кыргызской Республики (газета «Эркин-Тоо» от 16 ноября 2021 года №122-133) следующие изменения:

1) часть 2 статьи 39 дополнить пунктом 3¹ следующего содержания:

«3¹) осуществляет специальные следственные действия по основаниям и условиям, предусмотренным абзацами вторым и третьим части 4 статьи 219 настоящего Кодекса;»;

2) в статье 219:

а) абзац второй части 4 после слов «без вести пропавших лиц» дополнить словами «, а также при поступлении запросов иностранных государств о розыске подозреваемых, обвиняемых, осужденных и без вести пропавших лиц»;

б) часть 4 дополнить абзацем третьим следующего содержания:

«При наличии постановления суда, направленного прокурору для обеспечения явки обвиняемого и (или) организации розыска, а также в отношении обвиняемых лиц, находящихся в розыске по уголовным делам, следствие по которым приостановлено, должностное лицо органа дознания с согласия прокурора возбуждает перед следственным судьей ходатайство о производстве специальных следственных действий, предусмотренных пунктами 2, 3, 5 и 6 статьи 220 настоящего Кодекса.»;

3) часть 1 статьи 222 дополнить предложением следующего содержания: «Специальные следственные действия по основаниям, предусмотренным абзацами вторым и третьим части 4 статьи 219 настоящего Кодекса, проводятся до задержания разыскиваемых лиц.»;

4) статью 230 дополнить частью 8 следующего содержания:

«8. Должностное лицо органа дознания при наличии оснований и условий, предусмотренных абзацем третьим части 4 статьи 219 настоящего Кодекса, вправе проводить прослушивание переговоров в порядке, установленном настоящей статьей.»;

5) статью 231 дополнить частью 5 следующего содержания:

«5. Должностное лицо органа дознания при наличии оснований и условий, предусмотренных абзацем третьим части 4 статьи 219 настоящего Кодекса, вправе получать информацию о соединениях между абонентами и абонентскими устройствами и (или) о местоположении абонента в порядке, установленном настоящей статьей.»;

6) статью 233 дополнить частью 4 следующего содержания:

«4. Должностное лицо органа дознания при наличии оснований и условий, предусмотренных абзацем третьим части 4 статьи 219 настоящего Кодекса, вправе проводить аудио-, видеоконтроль лица или места в порядке, установленном настоящей статьей.»;

7) статью 234 дополнить частью 4 следующего содержания:

«4. Должностное лицо органа дознания при наличии оснований и условий, предусмотренных абзацем третьим части 4 статьи 219 настоящего Кодекса, вправе проводить наблюдение за лицом или местом в порядке, установленном настоящей статьей.»;

8) в статье 269:

а) часть 1 изложить в следующей редакции:

«1. Ходатайство о проведении следственных действий подлежит рассмотрению следственным судьей с участием прокурора, следователя, должностного лица органа дознания в закрытом судебном заседании, за исключением случаев, предусмотренных настоящим Кодексом, по месту проведения следственных действий или месту нахождения органа, ходатайствующего об их проведении, не позднее 24 часов с момента поступления ходатайства.»;

б) часть 4 дополнить пунктом 1¹ следующего содержания:

«1¹) осуществляется розыск обвиняемого по уголовным делам, следствие по которым приостановлено, или при наличии постановления суда, направленного прокурору для обеспечения явки обвиняемого и (или) организации розыска. При этом разрешается проведение специальных следственных действий, предусмотренных пунктами 2, 3, 5 и 6 статьи 220 настоящего Кодекса.»;

в) пункт 1 части 5 изложить в следующей редакции:

«1) сведения о следователе, должностном лице органа дознания, ходатайствовавших о проведении специальных следственных действий;».

Статья 2

Настоящий Закон вступает в силу по истечении пятнадцати дней со дня официального опубликования.

Президент

Кыргызской Республики

С.ЖАПАРОВ

г. Бишкек, 9 августа 2025 года, №193

ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ О ВНЕСЕНИИ ИЗМЕНЕНИЯ В КОДЕКС КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ О ПРАВОНАРУШЕНИЯХ

Принят Жогорку Кенешем Кыргызской Республики 25 июня 2025 года

Статья 1

Внести в Кодекс Кыргызской Республики о правонарушениях (газета «Эркин-Тоо» от 16 ноября 2021 года №122-133) следующее изменение:

статью 109 изложить в следующей редакции:

«Статья 109. Распространение предметов порнографического характера

Изготовление, демонстрация, хранение либо рекламирование произведений, печатных изданий, изображений, аудиоматериалов или иных предметов порнографического характера, совершенные без цели сбыта, или другие способы распространения таких предметов, в том числе распространение через сеть Интернет - влекут наложение штрафа на физических лиц в размере 100 расчетных показателей, на юридических лиц - 280 расчетных показателей.».

Статья 2

Настоящий Закон вступает в силу по истечении пятнадцати дней со дня официального опубликования.

Кабинету Министров Кыргызской Республики в шестимесячный срок привести свои нормативные правовые акты в соответствие с настоящим Законом.

Президент

Кыргызской Республики

С.ЖАПАРОВ

г. Бишкек, 11 августа 2025 года, №196

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УКУК БУЗУУЛАР ЖӨНҮНДӨ КОДЕКСИНЕ ӨЗГӨРТҮҮ КИРГИЗҮҮ ТУУРАЛУУ КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МЫЙЗАМЫ

2025-жылдын 25-июнунда Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши кабыл алган

1-берене

Кыргыз Республикасынын Укук бузуулар жөнүндө кодексине («Эркин-Тоо» гезити, 2021-жылдын 16-ноябры, №122-133) төмөнкүдөй өзгөртүү киргизилсин:

109-берене төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

«109-берене. Порнографиялык мүнөздөгү предметтерди жайылтуу

Порнографиялык мүнөздөгү чыгармаларды, басылмаларды, сүрөттөрдү, аудиоматериалдарды же башка предметтерди сатууну максат кылбастан даярдоо, көрсөтүү, сактоо же жарнамалоо, же мындай предметтерди башка жолдор менен жайылтуу, анын ичинде Интернет тармагы аркылуу жайылтуу -

жеке адамдар үчүн 100 эсептик көрсөткүч өлчөмүндө, юридикалык жактар үчүн 280 эсептик көрсөткүч өлчөмүндө айып пул салууга алып келет.».

2-берене

Ушул Мыйзам расмий жарыяланган күндөн тартып он беш күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети алты айлык мөөнөттө өзүнүн ченемдик укуктук актыларын ушул Мыйзамга ылайык келтирсин.

Кыргыз Республикасынын
Президенти

С.ЖАПАРОВ

Бишкек ш., 2025-жылдын 11-августу, №196

МАМЛЕКЕТТИК ТИЛДИ КОЛДОНУУ МАСЕЛЕЛЕРИ
БОЮНЧА КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН АЙРЫМ
КОНСТИТУЦИЯЛЫК МЫЙЗАМ АКТЫЛАРЫНА
ӨЗГӨРТҮҮЛӨРДҮ КИРГИЗҮҮ ЖӨНҮНДӨ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК МЫЙЗАМЫ

2025-жылдын 25-июнунда Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши кабыл алган

1-берене

«Кыргыз Республикасынын Президентин жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттарын шайлоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамына (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2011-ж., №7, 971-ст.) төмөнкүдөй өзгөртүү киргизилсин:

59-берененин 4-бөлүгүнүн биринчи абзцы «жогорку кесиптик билими бар» деген сөздөрдөн кийин «, мамлекеттик тилди билген» деген сөздөр менен толукталсын.

2-берене

«Кыргыз Республикасынын прокуратурасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамына («Эркин-Тоо» гезити, 2021-жылдын 17-сентябры, №97) төмөнкүдөй өзгөртүү киргизилсин:

54-берененин 1-бөлүгү «Юриспруденция» даярдоо багыты боюнча жогорку билим алган,» деген сөздөрдөн кийин «мамлекеттик тилди билген,» деген сөздөр менен толукталсын.

3-берене

«Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамына («Эркин-Тоо» гезити, 2021-жылдын 11-октябры, №104) төмөнкүдөй өзгөртүү киргизилсин:

8-берененин 1-бөлүгү «10 жылдан кем эмес иш тажрыйбасы бар» деген сөздөрдөн кийин «, мамлекеттик тилди билген» деген сөздөр менен толукталсын.

4-берене

«Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамына («Эркин-Тоо» гезити, 2021-жылдын 19-ноябры, №136) төмөнкүдөй өзгөртүү киргизилсин:

5-берененин 2-бөлүгү «15 жылдан кем эмес иш стажы бар» деген сөздөрдөн кийин «, мамлекеттик тилди билген» деген сөздөр менен толукталсын.

5-берене

«Кыргыз Республикасынын Жогорку соту жана жергиликтүү соттор жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамына («Эркин-Тоо» гезити, 2021-жылдын 19-ноябры, №136) төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:

1) 6-берененин 1-бөлүгүндө «же расмий тилде жүргүзүлөт» деген сөздөр «жүргүзүлөт жана процесстик мыйзамдарга ылайык расмий тил пайдаланылышы мүмкүн» деген сөздөргө алмаштырылсын;

2) 13-берененин 1-бөлүгү «судьялык иш стажы бар» деген сөздөрдөн кийин «, мамлекеттик тилди билген» деген сөздөр менен толукталсын;

3) 33-берененин 1-бөлүгү «5 жылдан кем эмес иш стажы бар» деген сөздөрдөн кийин «, мамлекеттик тилди билген» деген сөздөр менен толукталсын.

6-берене

«Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамына («Эркин-Тоо» гезити, 2022-жылдын 17-августу, №72–74) төмөнкүдөй өзгөртүү киргизилсин:

66-берене төмөнкүдөй мазмундагы 5¹-бөлүк менен толукталсын:

«5¹. Улуттук банктын кызматчылары мамлекеттик тилди билүүгө тийиш.».

7-берене

«Кыргыз Республикасынын мамлекеттик тили жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамына («Эркин-Тоо» гезити, 2023-жылдын 18-июлу, №57) төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:

1) 17-беренедө:

а) 1-бөлүктө «мектепке чейинки тарбия жана билим берүү уюмдарында» деген сөздөр «мектепке чейинки билим берүү уюмдарында, жалпы билим берүү уюмдарында» деген сөздөргө алмаштырылсын;

б) 2-бөлүктө «(мектептерде, лицейлерде, гимназияларда)» деген сөздөр алып салынсын;

в) 3-бөлүк төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

«3. Жалпы билим берүү уюмдарында кыргыз тили боюнча жазуу жана оозеки жүзүндөгү көчүрүү (класстан класска), бүтүрүү экзамендери, орто жана жогорку кесиптик билим берүү уюмдарында кирүү жана бүтүрүү экзамендери, ал эми башталгыч кесиптик билим берүү уюмдарында бүтүрүү экзамендери милдеттүү түрдө киргизилет. Тестирлөө жалпы билим берүү уюмдарында окуучуларды класстан класска көчүрүүгө таасир бербейт.»;

2) 26-берененин 2-бөлүгүнүн экинчи абзацында «мамлекеттик тил жана тил саясаты боюнча ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган» деген сөздөр «тил жөнүндө мыйзамдардын талаптарына жана орфографиялык эрежелерге ылайык келиши боюнча жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруу органы» деген сөздөргө алмаштырылсын;

3) 28-берене төмөнкүдөй мазмундагы 3-бөлүк менен толукталсын:

«3. Ушул берененин 1-бөлүгүндө көрсөтүлгөн субъекттер тарабынан мамлекеттик тилдеги аудиовизуалдык жана/же музыкалык жана башка берүүлөрдүн жана уктуруулардын милдеттүү (минималдуу) көлөмү 60 пайыздан кем болбошу керек.»;

4) 31-берене төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

«31-берене. Жалпыга тааныштыруу үчүн кабарламадагы мамлекеттик тил

1. Жалпыга тааныштыруу үчүн кабарламалар (кулактандыруулар, прейскуранттар, көрсөтмөлөр, көрнөктөр, билдирүүлөр, жазуулар жана белгилүү бир субъекттердин, ишканалардын жана мекемелердин кызмат адамдарынын жана кызматкерлеринин товарлары, иштери жана кызмат көрсөтүүлөрү жөнүндө адамдардын чектелбеген чөйрөсүнө маалымдоо үчүн пайдаланылуучу же пайдалануусу мүмкүн болгон ачык жарыяланган тексттик, көрүнөө маалымат) алгач мамлекеттик тилде, андан кийин расмий тилде жол-жоболоштурулат.

2. Жалпыга тааныштыруу үчүн кабарламаларга юридикалык жана жеке жактардын имараттарындагы көрнөктөр, иш режими жана керектөөчүлөрдү тейлөө эрежелери жөнүндө маалыматтык көрнөктөр, юридикалык же жеке жактын жайгашкан жери, анын телефон номерлери өзгөргөндүгү жөнүндө кулактандыруулар же билдирүүлөр жана юридикалык жана жеке жак жөнүндө башка маалыматтар, бул аймактагы иштин өзгөчөлүктөрү жөнүндө эскертүүчү тактачалар, товарларды, идеяларды жана саамалыктарды жарнамалоону камтыбаган башка маалымдама маалыматтар да кирет.».

8-берене

Ушул конституциялык Мыйзам расмий жарыяланган күндөн тартып он күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

КОНСТИТУЦИОННЫЙ ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

О ВНЕСЕНИИ ИЗМЕНЕНИЙ В НЕКОТОРЫЕ
КОНСТИТУЦИОННЫЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬНЫЕ АКТЫ
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ ПО ВОПРОСАМ
ПРИМЕНЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО ЯЗЫКА

Принят Жогорку Кеңешем Кыргызской Республики 25 июня 2025 года

Статья 1

Внести в конституционный Закон Кыргызской Республики «О выборах Президента Кыргызской Республики и депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики» (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 2011 г., №7, ст. 971) следующее изменение:

абзац первый части 4 статьи 59 после слов «имеющий высшее профессиональное образование,» дополнить словами «владеющий государственным языком,».

Статья 2

Внести в конституционный Закон Кыргызской Республики «О прокуратуре Кыргызской Республики» (газета «Эркин-Тоо» от 17 сентября 2021 года №97) следующее изменение:

часть 1 статьи 54 после слов «при наличии диплома бакалавра по направлению подготовки «Юриспруденция,» дополнить словами «владеющие государственным языком,».

Статья 3

Внести в конституционный Закон Кыргызской Республики «О Кабинете Министров Кыргызской Республики» (газета «Эркин-Тоо» от 11 октября 2021 года №104) следующее изменение:

часть 1 статьи 8 после слов «имеющие опыт работы не менее 10 лет» дополнить словами «, владеющие государственным языком».

Статья 4

Внести в конституционный Закон Кыргызской Республики «О Конституционном суде Кыргызской Республики» (газета «Эркин-Тоо» от 19 ноября 2021 года №136) следующее изменение:

часть 2 статьи 5 после слов «по юридической профессии не менее 15 лет» дополнить словами «, владеющий государственным языком».

Статья 5

Внести в конституционный Закон Кыргызской Республики «О Верховном суде Кыргызской Республики и местных судах» (газета «Эркин-Тоо» от 19 ноября 2021 года №136) следующие изменения:

1) в части 1 статьи 6 слова «или на официальном языке» заменить словами «и в соответствии с процессуальным законодательством может использоваться официальный язык»;

2) часть 1 статьи 13 после слов «в том числе судьей не менее 5 лет» дополнить словами «, владеющий государственным языком»;

3) часть 1 статьи 33 после слов «по юридической профессии не менее 5 лет» дополнить словами «, владеющий государственным языком».

Статья 6

Внести в конституционный Закон Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» (газета «Эркин-Тоо» от 17 августа 2022 года №72-74) следующее изменение:

статью 66 дополнить частью 5¹ следующего содержания:

«5¹. Служащие Национального банка должны владеть государственным языком.».

Статья 7

Внести в конституционный Закон Кыргызской Республики «О государственном языке Кыргызской Республики» (газета «Эркин-Тоо» от 18 июля 2023 года №57) следующие изменения:

1) в статье 17:

а) в части 1 слова «в дошкольных воспитательных и образовательных организациях» заменить словами «в дошкольных образовательных организациях, общеобразовательных организациях»;

б) в части 2 слова «(школах, лицеях, гимназиях)» исключить;

в) часть 3 изложить в следующей редакции:

«3. В общеобразовательных организациях в обязательном порядке вводятся письменные и устные переводные (из класса в класс), выпускные экзамены, в организациях среднего и высшего профессионального образования - вступительные и выпускные экзамены, а в организациях начального профессионального образования - выпускные экзамены по кыргызскому языку. Тестирование в общеобразовательных организациях не влияет на перевод учащегося из класса в класс.»;

2) в абзаце втором части 2 статьи 26 слова «уполномоченным государственным органом Кыргызской Республики по государственному языку и языковой политике» заменить словами «исполнительным органом местного самоуправления на предмет соответствия требованиям законодательства о языке и правилам орфографии»;

3) статью 28 дополнить частью 3 следующего содержания:

«3. Обязательный (минимальный) объем аудиовизуальных и (или) музыкальных и иных передач и голосовых вещаний на государственном языке субъектами, указанными в части 1 настоящей статьи, не должен быть менее 60 процентов.»;

4) статью 31 изложить в следующей редакции:

«Статья 31. Государственный язык в уведомлениях для всеобщего ознакомления

1. Уведомления для всеобщего ознакомления (объявления, прейскуранты, указатели, вывески, сообщения, надписи и другая публично размещенная текстовая, визуальная информация, которая используется или может использоваться для информирования неограниченного круга лиц о товарах, работах, услугах определенных субъектов, должностных и служебных лиц предприятий или учреждений) оформляются сначала на государственном языке, затем на официальном языке.

2. К уведомлениям для всеобщего ознакомления также относятся вывески на зданиях юридических и физических лиц, информационные вывески о режиме работы и правилах обслуживания потребителей, объявления или извещения об изменении места нахождения юридического или физического лица, номера телефонов и другие сведения о юридическом и физическом лице, таблички, предупреждающие об особенностях работ на данной территории, прочие информационные сведения, не содержащие рекламу товаров, идей и начинаний.».

Статья 8

Настоящий конституционный Закон вступает в силу по истечении десяти дней со дня официального опубликования.

Президент

Кыргызской Республики

г. Бишкек, 9 августа 2025 года, №194

С.ЖАПАРОВ

Кыргыз Республикасынын
Президенти

С.ЖАПАРОВ

Бишкек ш., 2025-жылдын 9-августу, №194

БИРИНЧИ БАЙЛЫК – ДЕН СООЛУК

Жакында эле Эне жана баланы коргоо улуттук борбору толук оңдоп-түзөөдөн өтүп, бейтаптарды кабыл алууда. Бул иштер Президент Садыр Жапаровдун түз тапшырмасы менен ишке ашты. Учурда борбор өлкөбүздүн аймактарынан келген энелерди, балдарды жогорку деңгээлде тейлеп жатат. Оорукананын айланасы да кеңири болгондуктан, ал жактын инфраструктурасын жакшыртуу иштери да Президенттин фондунун колдоосу менен уланмакчы. Мындай алгылыктуу өзгөрүүлөр бизди да кубантпай койбойт. Бул жаңылануунун жүрүшү жана бүгүнкү абалы тууралуу кененирээк билүү үчүн биз борбордун директору Шайырбек Сулайманов менен баарлаштык.

- Шайырбек Алибаевич, оорукананыңыздарда шарттар жакшырып, жаңы аппараттар коюлуп жатыптыр. Бул боюнча кенен айтып берсеңиз?

- Биздин борбор 1961-жылы негизделген, ортодо бир топ реформалар болуп, акыркы жобо 2007-жылы өкмөттүн токтому менен «Эне жана баланы коргоо улуттук борбору» деп бекитилген. Имарат 1995-жылы курулган. Ошондон бери үстүртөн актап-сырдоо иштери эле жүргүзүлүп, масштабдуу түрдө оңдоп-түзөөдөн өтө элек болчу. Андан сырткары ооруканадагы эмерек, медициналык жабдуулар да эскирген эле.

Акыркы 2-3 жыл ичи биздин борбордун шартын жакшыртуу үчүн ири каражат жумшалууда. Борбордо жалпы 34 бөлүм болсо, 10у хирургиялык, 13ү соматикалык. Ошондо 358 соматикалык, 358 хирургиялык керебет, андан сырткары төрөт үйү бар.

Бишкек шаарындагы И.Ахунбаев-190 дарегиндеги башкы имаратыбызда март айында капиталдык оңдоп-түзөө иштери башталган. Бул

Эне жана баланы коргоо улуттук борборунун директору Шайырбек СУЛАЙМАНОВ:

“БЮДЖЕТТИК НЕГИЗДЕ 74 ОПЕРАЦИЯ ЖАСАЛСА, 21и БЫЛТЫР, БЫЙЫЛ 11 ОПЕРАЦИЯ ЖАСАЛДЫ.”

иштерге каражат Президенттик фонддон бөлүнүп, оңдоп-түзөө иштерин Президенттин Иш башкармалыгы уюштурду. Жалпысынан ооруканадагы коммуникация, жылуулук, суу түтүктөрү, саркынды сууларды агызуучу түтүктөр, желдетүү, өрткө каршы системалар жаңыланды. Андан сырткары дубал, шып, пол дегендей бардыгы заманбап, балдарга зыяны жок курулуш материалдар менен жасалды.

Август айынан тарта биздин борбор жаңы шарт, эреже менен иштеп, балдар ооруканага жатканда тамактануу, уктоо режимдерин кармап, бул боюнча бардык гигиеналык талаптар эске алынып, шарттар каралды.

Андан сырткары имараттын

16 миң чарчы метрден турган чатыры алмаштырылды. Азыр дагы 3 бөлүмүбүз калгандыктан ал жактагы оңдоп-түзөө иштери уланууда. Мындан сырткары, тамак-аш жасоочу, сактоочу жерлерде да 1995-жылдан бери ремонт жасалбай, бүгүнкү күндө бул жактар да толугу менен жаңыланды.

- Бейтаптарга операция жасоодо жаңы ыкмалар киргизилип жатыптыр. Бул боюнча да токтоло кетсеңиз?

- Бүгүнкү күндө мурункудай курсак, көкүрөктү кесип, операция жасоо ыкмаларынан четтеп, эндовидео хирургиялык аппараттары менен операция жасалууда. Эндовидео хирургиялык ыкмасы менен

бейтаптын кичине жери гана кесилип, мында бейтаптын сакуюсу тезирээк жүрүп, алардын психологиясына көп таасир этпегендиктен, бул ыкманы колдонуп жатабыз.

Андан сырткары – эндоскоп, колоноскоп, бронхоскоп аппараты менен ашказанды, кызыл өңгөчтү көргөнгө мүмкүнчүлүк болсо, колоноскоп аппараты менен жоон ичегини карайбыз. Бронхоскоп менен болсо – бронхторду, өпкөнү караганга мүмкүнчүлүк бар. Бул аппараттар жаңы келди. Булар уникалдуу аппараттар. Азыр бейтаптарды изилдөөдө алар диагностикалык изилдөөдөн өтүш үчүн ар кайсы жакка барып убара болбосун

деп, бир жерден гана толук изилдөөдөн өткөрүүгө аракет кылып жатабыз. Бет-жаак хирургия бөлүмүндө мүмкүнчүлүгү чектелген балдар үчүн алардын коопсуз медициналык жардам алып, жатып дарылануусуна шарттарды түзүп жатабыз.

Мындан сырткары оорукананын аймагы да бир топ чоң. Ошол себептүү, ооруканадагы ички жолдорду, авто унаалар коюлуучу жайды дагы оңдоп-түзөө иштеринин алкагында бүтүрүп алсак деп турабыз.

Биздин борбордун аянтында былтыр Президент Садыр Жапаровдун катышуусунда жаңы оорукананын курулушу боюнча мезгил кутусу салынган. Быйыл ошол оорукана эки мамлекеттин ортосундагы макулдашууга ылайык Азербайжан мамлекети тарабынан курулуу алдында турат.

- Бөйрөктү трансплантациялоо боюнча өкмөттүн жаңы токтому кабыл алынды эле. Бул токтом кандай ишке ашып жатат?

- Ушул жылдын 25-мартында Президент Садыр Жапаров бизди кабыл алып, жаңы тапшырмаларды койгон. Анда бөйрөктү алмаштырууга кандай даярдык, муктаждык бар экендиги боюнча иш-чара түзүлүп, бир топ ишти жүргүздүк. Бул боюнча Түркия, Орусиядан врачтарды чакырып, генетикалык изилдөө боюнча врач-лаборанттарды окутуп, алар атайын сертификатка ээ болушту. Трансплантациялоо боюнча да мамлекеттен каражат бөлүнүп, диагностикалык аппараттар, хирургиялык шаймандар жаңыланды. Бүгүнкү күнгө биздин борбордо бөйрөк боюнча бюджеттик негизде 74 операция жасалса, 21и былтыр, быйыл 11 операция жасалды.

Учурда Министрлер Кабинетинин 2025-жылдын 5-июнундагы №322 Токтому менен бөйрөктү трансплантациялоону уюштуруунун жаңы ишке ашыруунун тартиби бекитилди. Бөйрөк трансплантациясынан кийин пациенттерде иммуносупрессорлордун кандагы абалын аныктоо үчүн MAGLUMI-800 аппараты ишке киргизилди. Кандагы такролимусту аныктоочу реагенттер сатылып алынды. LUMINEX-200 аппараты оңдолду жана генетикалык

4 БӨЙРӨК ЖАСАЛДЫ”

изилдөөлөр үчүн кошумча лабораториялык жабдуулар менен толукталды (Cross-match, PRA, HLA-гистотайкештик). Учурда LUMINEX-200 аппараты үчүн реагенттердин жакын арада келишин күтүп жатабыз.

- Сиздердин борбордо балдардын онкологиялык бөлүмү бар эмеспи. Бул жакта да шарттар жакшырса керек?
- Акыркы жылдары балдар онкологиясында да олуттуу өзгөрүүлөр болуп, бүгүнкү күндө

Өкмөттөн биздин борбордун балдар онкология бөлүмүнө 200 млн сом каралды. Ошондо биздин бейтаптар биринчи катардагы дары-дармек менен камсыз болууда. Борбордо жылына 1000дөй бала дарыланса,

200дөй жаңы учур катталып турат. Былтыр сөөк чучугун алмаштыруу боюнча бир операция жасалган эле. Быйыл балдар онкологиясы бөлүмүндө оперативдик зал, паллиативдик жана интенсивдүү жардам палаталары ачылды. Сөөк чучугун алмаштыруу үчүн ламинардык система орнотуу үчүн акча каражаты каралып, аны жайгаштырууга даярдык жүрүүдө.

- Шайырбек Алибаевич, жаңылануу процесси бир топ талапты коет эмеспи. Бул багытта кандай көйгөйлөр болууда?

- Албетте, шарттардын жакшырышы менен талаптар да катуу коюлуп жатат. Азыр жаңы ыкмаларды киргизип, жаңы аппараттарды практика жүзүндө иштөө үчүн илимий деңгээлибизди көтөрүп, жаш адистерди даярдашыбыз зарыл. Дарыгерлердин квалификациясын жогорулатуу боюнча да иштерди жүргүзүп, активдештиришибиз керек. Ал эми дарыгерлердин эмгек акысы боюнча Өкмөт тарабынан 2026-жылы көтөрүлөт деп жатат.

- Бейтаптарды тейлөөнү санариптештирүү боюнча иш жүргүзүп жаттыңыздар эле. Ийгилик жарата алдыңыздарбы?

- Бейтаптарды тейлөөнү санариптештирүүнү биздин борбор биринчилерден болуп киргиздик эле. Азыр бир жылдын жыйынтыгын чыгардык. Бейтаптар арасында мурдагыдай кезек жок. Убагында жазылып, убагы менен кирип жатышат.

Мурункудай жөн эле убара болуп келгендер азайды. Электрондук кезекке жазылуу менен бейтаптар да көзөмөлдөнүп калат экен.

Ал эми документтерди жүргүзүүдө бейтаптын баяны, амбулатордук карта, лабораториялык кызматтар да санариптештирилди. Эки ай мурда жогорку технологиялык жардамдар боюнча медициналык кызмат акысын да онлайн форматка өткөрдүк. Мында бейтап терминалдан, же сайттан эле кызмат акысын төлөгөндүктөн, дарыгер менен бейтаптын ортосундагы кийлигишүү азайды.

- Май айында чет жактан келген дарыгерлердин катышуусунда конференция өткөрүпсүздөр. Кандай маселелер талкууланды?

- 23-24-майда Ысык-Көлдө эл аралык конгресс болуп өттү. Бул жерде педиатрия, акушердик-гинекология, балдар хирургиясындагы инновациялар боюнча 10 чакты мамлекеттен келген врачтардын катышуусу менен жүздөгөн докладдар угулду. Бул иш-чараны эл аралык ЮНИСЕФ уюму колдоп өткөздү. Ал жерде дарыгерлер ортосунда тажрыйба алмашуу жүрүп, дарт аныктоодогу жаңы методикалардын баарын ортого салып талкуулап, маалымат алмашуу жүрдү. Россия, Түркия, Казакстан, Германия, Өзбекстан, Беларусиядан 500гө жакын катышуучу болду.

Кенже ОСМОНАЛИЕВА

“СОТТУК-ЭКСПЕРТТИК ИШ ЖӨНҮНДӨ” КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МЫЙЗАМЫНА ӨЗГӨРТҮҮЛӨРДҮ КИРГИЗҮҮ ТУУРАЛУУ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МЫЙЗАМЫ

1-берене

“Соттук-эксперттик иш жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2013-ж., №6, 638-ст.) төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:

1) 2-берене төмөнкүдөй мазмундагы абзацтар менен толукталсын:

“Соттук-эксперттик изилдөөнүн ыкмасы – соттук экспертизанын предметине тиешелүү иш жүзүндөгү маалыматтарды аныктоо үчүн соттук экспертизанын объекттерин иликтөөдө колдонулуучу логикалык жана (же) инструменталдык операциялардын (жолдордун, ыктардын) системасы.

Соттук-эксперттик изилдөөнүн усулу – соттук экспертизанын предметине тиешелүү иш жүзүндөгү маалыматтарды аныктоо үчүн соттук экспертизанын объекттерин иликтөөдө колдонулуучу ыкмалардын системасы.

Валидация – Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте жүргүзүлүүчү соттук-эксперттик изилдөөнүн ыкмаларын жана усулдарын пайдалануунун жарактуулугун баалоо.”;

2) 11-берене төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“1-берене. Соттук-эксперттик иш

1. Соттук-эксперттик иш мамлекеттик жана мамлекеттик эмес соттук-эксперттик уюмдар, ошондой эле мамлекеттик эмес соттук эксперттер тарабынан жүзөгө ашырылат.

2. Соттук-эксперттик иш төмөнкүлөрдү камтыйт:

1) кылмыш-жаза, жарандык, административдик иштер жана укук бузуулар жөнүндө иштер боюнча соттук экспертизаларды жүргүзүүнү;

2) соттук экспертиза жана илимий-усулдук жактан камсыз кылуу жаатында илимий изилдөөлөрдү жүргүзүүнү;

3) соттук экспертизанын теориясын жана практикасын өнүктүрүүнүн негизги багыттарын түзүүнү;

4) соттук эксперттин ведомстволук таандыктыгына карабастан эксперттик изилдөөлөрдү жүргүзүүдө бирдиктүү усулдук мамилени иштеп чыгууну жана камсыз кылууну.”;

3) 13-беренедө:

а) 1-бөлүк күчүн жоготту деп таанылсын;

б) 3-бөлүк төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“3. Соттук-эксперттик иштер негизги иши болуп саналган уюмдар мамлекеттик эмес соттук-эксперттик уюмдар болуп таанылат. Соттук-эксперттик уюмдун штатында алар үчүн бул негизги иш орду болуп саналган жана алардын квалификациясынын деңгээли белгиленген тартипте берилген компетенттүүлүк сертификаты менен ырасталган эксперттер турууга тийиш.

Мамлекеттик эмес соттук-эксперттик уюмдар ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар же эл аралык стандарттарга шайкештигин аныктоого ыйгарым укуктуу болгон башка органдар (уюмдар) тарабынан белгиленген тартипте жүзөгө ашырылуучу соттук экспертиза чөйрөсүндөгү сапат стандарттарына ылайык келүүгө шайкештиги боюнча аккредитациядан ыктыярдуу негизде өтүүгө укуктуу.

Мамлекеттик эмес соттук-эксперттик уюмдар мамлекеттик соттук-эксперттик уюмдар тарабынан гана жүргүзүлүүчү экспертизалардан тышкары, соттук экспертизалардын бардык түрлөрүн жүргүзөт.

Мамлекеттик эмес соттук-эксперттик уюмдар жарылуучу техникага экспертиза, баңгизат каражаттарына, психотроптук заттарга жана прекурсорлорго экспертиза жүргүзбөйт.”;

4) 14-беренедө:

а) 1-бөлүк төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“1. Соттук эксперт катары төмөнкүлөр чыга алат:

1) өзүнүн кызматтык милдеттерин аткаруу тартибинде соттук экспертизаны жүргүзүүчү соттук-эксперттик уюмдун (мамлекеттик жана мамлекеттик эмес) кызматкери;

2) соттук эксперттин компетенттүүлүгүнүн сертификаты бар соттук-эксперттик уюмдардан тышкары жеке иш жүргүзгөн жеке жактар;

3) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык соттук экспертизаны жүргүзүү үчүн бир жолку тартипте тартылган башка жактар.

Статусу тиешелүү башка ченемдик укуктук актылар менен аныкталган укук коргоо органдарынын бөлүмдөрүнүн эксперттерин кошпогондо, мамлекеттик соттук эксперт мамлекеттик кызматчы болуп саналбайт.”;

б) 3-бөлүктө:

– биринчи абзац төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“3. Соттуулугу бар адамдар, анын жоюлганына же алып салынганына карабастан, соттук эксперт катары тартыла албайт.”;

– 1-пункт күчүн жоготту деп таанылсын;

5) 15-берене төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“15-берене. Экспертке карата коюлуучу кесиптик жана квалификациялык талаптар

1. Атайын илимий билимге ээ болгон жана Кыргыз Республикасынын ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы тарабынан экспертиза жүргүзүү үчүн берилген өзүнүн квалификациясын ырастоочу компетенттүүлүк сертификаты бар Кыргыз Республикасынын жараны же чет өлкөлүк жаран эксперт боло алат.

2. Мамлекеттик соттук-эксперттик уюмдарда эксперттин кызмат ордун жогорку кесиптик билими бар жана конкреттүү эксперттик адистик боюнча кийинки атайын даярдыктан өткөн жаран ээлей алат.

3. Эксперттердин кесиптик даярдыгынын деңгээлин аныктоо мамлекеттик эксперттик-квалификациялык комиссиялар тарабынан жүзөгө ашырылат. Эксперттердин кесиптик даярдыгынын деңгээли аталган комиссиялар тарабынан ар бир 5 жылда кайра каралып турууга тийиш.”;

6) 18-берене төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“18-берене. Соттук эксперттердин мамлекеттик реестри

1. Соттук эксперттин компетенттүүлүгүнүн тиешелүү сертификаты бар адамдар жөнүндө маалыматтар Соттук экс-

2025-жылдын 25-июнунда Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши кабыл алган

перттердин мамлекеттик реестрине киргизилет, аны түзүүнүн жана пайдалануунун максаттары, тартиби Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан белгиленет.

2. Соттук эксперттин компетенттүүлүгүнүн сертификатынын колдонулушун токтото туруу, токтотуу жана ажыратуу жөнүндө маалыматтар Соттук эксперттердин мамлекеттик реестрине киргизилет.”;

7) төмөнкүдөй мазмундагы 2¹-глава менен толукталсын:

“2¹-глава. Кыргыз Республикасынын
Соттук эксперттер палатасы

23¹-берене. Соттук эксперттер палатасы

1. Соттук эксперттер палатасы соттук-эксперттик ишти өнүктүрүү, мамлекеттик эмес соттук эксперттердин ишин координациялоо, ошондой эле алар тарабынан соттук-эксперттик иш жөнүндө Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын сакталышы үчүн түзүлүүчү өз алдынча башкарылуучу кесиптик уюм болуп саналат.

2. Соттук эксперттер палатасы жарандык коомдун институту катары мамлекеттик органдардын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын системасына кирбейт жана өз ишин ушул Мыйзамга жана соттук-эксперттик иш чөйрөсүндөгү Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына, ошондой эле Соттук эксперттер палатасынын уставына ылайык жүзөгө ашырат.

3. Соттук эксперттер палатасы өз алдынча уюштуруу-укуктук формасы бар коммерциялык эмес уюм болуп саналат.

4. Соттук эксперттин компетенттүүлүгүнүн сертификатынын негизинде соттук-эксперттик ишти жүзөгө ашыруучу адамдар Соттук эксперттер палатасынын мүчөлөрү болуп саналат.

5. Мамлекеттик органдардын соттук эксперттерин кошпогондо, Соттук эксперттер палатасына мүчөлүк милдеттүү болуп саналат.

6. Ушул Мыйзамдын 14-беренесинин талаптарына ылайык келбеген учурларды кошпогондо, компетенттүүлүк сертификатынын негизинде соттук-эксперттик ишти жүзөгө ашыруучу адамга Соттук эксперттер палатасынын мүчөлүгүнөн баш тартууга мүмкүн эмес.

7. Соттук эксперттер палатасынын ишин каржылоо мүчөлүк төгүмдөрдүн жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында тыюу салынбаган башка булактардын эсебинен жүзөгө ашырылат.

8. Соттук эксперттер палатасы соттук эксперттердин квалификациясын жогорулатуу үчүн окуу борборун түзүүгө укуктуу.

9. Соттук эксперттер палатасы облустардын, Бишкек жана Ош шаарларынын аймагында өзүнүн аймактык өкүлчүлүктөрүн түзүүгө укуктуу. Соттук эксперттер палатасынын аймактык өкүлчүлүгүнүн жетекчиси Соттук эксперттер палатасынын кеңеши тарабынан дайындалат.

10. Соттук эксперттер палатасынын аймактык өкүлчүлүктөрү өз ишин Соттук эксперттер палатасы бекиткен жобонун негизинде жүзөгө ашырат.

23²-берене. Соттук эксперттер палатасынын башкаруу органдары

1. Соттук эксперттер палатасынын башкаруу органдары болуп төмөнкүлөр саналат:

1) Соттук эксперттер палатасынын мүчөлөрүнүн съезди;

2) Соттук эксперттер палатасынын кеңеши.

2. Соттук эксперттер палатасынын төрагасы болуп Соттук эксперттер палатасынын кеңешинин төрагасы саналат.

3. Соттук эксперттер палатасынын башкаруу органдарын түзүү тартиби жана ыйгарым укуктары ушул Мыйзам жана анын уставы менен белгиленет.

23³-берене. Соттук эксперттер палатасынын уставы

1. Соттук эксперттер палатасынын уставында төмөнкүлөр каралууга тийиш:

1) фирмалык аталышы, жайгашкан жери жана ишинин негизги түрлөрү;

2) Соттук эксперттер палатасынын максаттары, милдеттери жана функциялары;

3) башкаруу органдарын түзүү тартиби жана ыйгарым укуктары;

4) Соттук эксперттер палатасына кирүү шарттары жана тартиби;

5) Соттук эксперттер палатасынын мүчөлөрүнүн укуктары жана милдеттери;

6) Соттук эксперттер палатасынын мүчөлөрүнүн квалификациясын жогорулатуу тартиби;

7) Соттук эксперттер палатасынын мүлкүн түзүү жана пайдалануу тартиби;

8) уставга өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү тартиби;

9) мүчөлүк төгүмдөрдү төлөө тартиби;

10) чыгымдар сметасы боюнча отчет берүү тартиби;

11) аймактык өкүлчүлүктөрдү, башкаруу органдарын түзүүнүн, иштөөсүнүн тартиби, ошондой эле алардын ыйгарым укуктары;

12) Соттук эксперттер палатасынын этика боюнча комиссиясын түзүү тартиби жана ыйгарым укуктары;

13) Соттук эксперттер палатасын кайра уюштуруу жана жоюу тартиби.

2. Соттук эксперттер палатасынын уставы Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка жоболорду да камтышы мүмкүн.

23⁴-берене. Соттук эксперттер палатасынын мүчөлөрүнүн съезди

1. Соттук эксперттер палатасынын мүчөлөрүнүн съезди башкаруунун жогорку органы болуп саналат.

Соттук эксперттер палатасынын мүчөлөрүнүн съездинде Соттук эксперттер палатасынын кеңешинин төрагасы, ал эми ал жок болгон учурда – төраганын орун басары төрагалык кылат.

2. Соттук эксперттер палатасынын мүчөлөрүнүн съезди Соттук эксперттер палатасынын кеңешинин чечими боюнча жылына бир жолу чакырылат, анда съезддин датасы, убактысы жана өткөрүү орду белгиленет. Соттук эксперттер палатасынын мүчөлөрүнүн кезексиз съезди Соттук эксперттер палатасынын кеңешинин мүчөлөрүнүн кеминде үчтөн биринин чечими боюнча же Соттук эксперттер палатасынын мүчөлөрүнүн жалпы санынын 10 пайызынан кем эмесинин демилгеси боюнча чакырылат.

3. Соттук эксперттер палатасынын мүчөлөрүнүн съездинин компетенциясына төмөнкүлөр кирет:

1) иштин негизги багыттарын аныктоо;

2) Соттук эксперттер палатасынын уставын бекитүү, ага өзгөртүүлөрдү жана/же толуктоолорду киргизүү жөнүндө чечим кабыл алуу же уставды жаңы редакцияда кабыл алуу;

3) Соттук эксперттер палатасынын кеңешинин, этика боюнча комиссиянын мүчөлөрүн шайлоо жана алардын ыйгарым укуктарын мөөнөтүнөн мурда токтотуу жөнүндө чечим кабыл алуу;

4) Соттук эксперттер палатасынын мүчөлөрүн Соттук эксперттер палатасынын кеңешинин жана этика боюнча комиссиянын мүчөлөрүнүн резервдик тизмелерине шайлоо;

5) Соттук эксперттер палатасынын аймактык өкүлчүлүктөрү жана комиссиялары жөнүндө жоболорду бекитүү;

6) Соттук эксперттер палатасынын кеңешинин жана этика боюнча комиссиянын отчетторун бекитүү;

7) мүчөлүк төгүмдөрдүн өлчөмдөрүн аныктоо жана бекитүү, аларды төлөө тартибин бекитүү;

8) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык мамлекеттик эмес соттук эксперттердин жана мамлекеттик эмес соттук-эксперттик уюмдардын ишинин бирдиктүү тарифтик саясатын жүзөгө ашыруу;

9) Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына каршы келбеген башка ыйгарым укуктар.

23⁵-берене. Соттук эксперттер палатасынын кеңеши

1. Соттук эксперттер палатасынын кеңеши Соттук эксперттер палатасынын коллегиялдуу аткаруучу органы болуп саналат жана Кыргыз Республикасынын жарандары болуп саналган, соттук-эксперттик иште жети жылдан кем эмес стажы бар мүчөлөрүнүн ичинен Соттук эксперттер палатасынын съездинде жашыруун добуш берүү менен 7 адамдан үч жылдык мөөнөткө шайланат. Соттук эксперт катары менен эки мөөнөттөн ашык Соттук эксперттер палатасынын кеңешинин мүчөсү болуп шайлана албайт.

Соттук эксперттер палатасынын кеңеши өзүнүн курамынан төраганы жана анын орун басарын жашыруун добуш берүү аркылуу Кеңештин мүчөлөрүнүн жалпы санынын көпчүлүк добушу менен шайлайт.

2. Соттук эксперттер палатасынын кеңешинин мүчөлөрүнүн ыйгарым укуктары жаңы курам шайланганга чейин сакталат.

3. Соттук эксперттер палатасынын кеңешинин компетенциясына төмөнкүлөр кирет:

1) Соттук эксперттер палатасынын аймактык өкүлчүлүктөрүнүн ишин координациялоону жүзөгө ашыруу;

2) Соттук эксперттер палатасынын мүчөлөрүнүн мамлекеттик органдар, башка юридикалык жактар менен болгон мамилелеринде соттук-эксперттик ишти жүзөгө ашырууда алардын укуктарын жана мыйзамдуу кызыкчылыктарын көрсөтүү жана коргоо;

3) Соттук эксперттер палатасынын мүчөлөрүнүн квалификациясын жогорулатуу программасын бекитүү жана бул программалар боюнча кесиптик окутууну уюштуруу;

4) соттук эксперттин компетенттүүлүгүнүн сертификатын алууга талапкер адамдардын квалификациялык экзамендерди тапшыруусу үчүн аларды даярдоого усулдук жардам берүүнү жүзөгө ашыруу;

5) соттук-эксперттик иштин маселелери боюнча илимий-усулдук материалдарды иштеп чыгуу;

6) этика боюнча комиссиянын компетенциясына кирбеген жеке жана юридикалык жактардын кайрылууларын кароо;

7) соттук-эксперттик иштин маселелери боюнча Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигинин, Кыргыз Республикасынын башка мамлекеттик органдарынын ченем чыгаруу ишине катышуу үчүн Соттук эксперттер палатасынын өкүлдөрүн жиберүү;

8) Соттук эксперттер палатасынын аймактык өкүлчүлүктөрүнүн ишин текшерүүнү жүргүзүү;

9) соттук-эксперттик иш чөйрөсүндө эл аралык кызматташтыкты жүзөгө ашырууга катышуу;

10) квалификациялык жана аттестациялык комиссиялардын курамына киргизүү үчүн Соттук эксперттер палатасынын өкүлдөрүн жиберүү;

11) соттук-эксперттик иш чөйрөсүндө саясатты жүзөгө ашыруучу ыйгарым укуктуу мамлекеттик органга ал бекиткен форма боюнча Соттук эксперттер палатасынын иши жөнүндө маалымат берүү;

12) Соттук эксперттер палатасынын уставына ылайык башка ыйгарым укуктар.

4. Соттук эксперттер палатасынын кеңешинин жыйналышы анын мүчөлөрүнүн жалпы санынын көпчүлүк катышкан учурда укуктуу болот.

Соттук эксперттер палатасынын кеңешинин чечими анын мүчөлөрүнүн жалпы санынын көпчүлүк добушу менен кабыл алынат.

5. Соттук эксперттер палатасынын кеңешинин мүчөлөрүнүн биринин ыйгарым укуктары мөөнөтүнөн мурда токтотулган учурда, анын ордун Соттук эксперттер палатасынын мү-

“СОТТУК-ЭКСПЕРТТИК ИШ ЖӨНҮНДӨ” КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МЫЙЗАМЫНА ӨЗГӨРТҮҮЛӨРДҮ КИРГИЗҮҮ ТУУРАЛУУ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МЫЙЗАМЫ

(Башталышы 14-бетте)

чөлөрүнүн съездинде бекитилген резервдик тизмеде турган кезек боюнча кийинки талапкер ээлейт.

Соттук эксперттер палатасынын кеңешинин мүчөлөрүнүн резервдик тизмеси Кеңештин мүчөлөрү шайланган мөөнөткө түзүлөт.

23⁶-берене. Этика боюнча комиссия

1. Этика боюнча комиссия ушул берененин 4-бөлүгүндө көрсөтүлгөн маселелерди кароо боюнча Соттук эксперттер палатасынын кеңешине көз карандысыз орган болуп саналат.

Этика боюнча комиссия 5 мүчөдөн үч жылдык мөөнөткө шайланат. Мында соттук эксперт – этика боюнча комиссиянын мүчөсү соттук-эксперттик иш чөйрөсүндө беш жылдан кем эмес стажга ээ болууга тийиш.

Этика боюнча комиссиянын курамына төмөнкүлөр кирет:

– Соттук эксперттер палатасынан үч өкүл;

– соттук-эксперттик иш чөйрөсүндө саясат жүргүзүүчү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын эки өкүлү.

Этика боюнча комиссия өзүнүн курамынан төраганы жашыруун добуш берүү аркылуу комиссиянын мүчөлөрүнүн жалпы санынын көпчүлүк добушу менен шайлайт. Бир эле адам этика боюнча комиссиянын мүчөлүгүнө катары менен эки мөөнөттөн ашык шайлана албайт.

2. Соттук эксперттер – этика боюнча комиссиянын мүчөлөрү этика боюнча комиссиядагы ишин негизги иши менен айкалыштыра алышат. Этика боюнча комиссиянын мүчөлөрү бир эле убакта Соттук эксперттер палатасынын кеңешинин мүчөсү боло албайт.

3. Этика боюнча комиссиянын жыйналышы комиссиянын мүчөлөрүнүн жалпы санынын жарымынан көбү катышканда укуктуу болуп эсептелет.

4. Этика боюнча комиссиянын компетенциясына төмөнкүлөр кирет:

1) Соттук эксперттер палатасынын мүчөлөрүнүн соттук эксперттин милдеттерин жана соттук эксперттин этикасын бузгандыгы боюнча жеке жана юридикалык жактардын даттанууларын жана кайрылууларын кароо;

2) тартиптик практиканы жалпылоо;

3) ушул Мыйзамга ылайык башка маселелер.

5. Этика боюнча комиссия арызды, даттанууну кароонун жыйынтыктары боюнча соттук эксперттин компетенттүүлүгүнүн сертификатынын колдонулушун токтото туруу, токтоо же болбосо ажыратуу боюнча маселени кароо жөнүндө чечим (сунуштама) чыгарат, ал мамлекеттик эксперттик-квалификациялык комиссияга жиберилет.

6. Этика боюнча комиссиянын чечими анын жыйналышына катышкан мүчөлөрдүн жөнөкөй көпчүлүк добушу менен кабыл алынат. Этика боюнча комиссиянын жыйналышынын протоколуна жыйналышка катышкан комиссиянын мүчөлөрү тарабынан кол коюлат.

7. Мамлекеттик эмес соттук эксперттин компетенттүүлү-

гүнүн сертификатынын колдонулушун токтото туруу, токтоо же болбосо ажыратуу этика боюнча комиссиянын сунушу боюнча ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын алдында түзүлгөн Мамлекеттик эксперттик-квалификациялык комиссия тарабынан жүзөгө ашырылат.

8. Этика боюнча комиссиянын мүчөсүнүн ыйгарым укуктары мөөнөтүнөн мурда токтотулган учурда, анын ордун Соттук эксперттер палатасынын мүчөлөрүнүн съездинде бекитилген резервдик тизмеде турган кезек боюнча кийинки талапкер ээлейт.

Этика боюнча комиссиянын мүчөлөрүнүн резервдик тизмеси этика боюнча комиссия шайланган мөөнөткө түзүлөт.

9. Соттук эксперттер палатасынын мүчөсүнүн аракеттерине карата даттанууларды этика боюнча комиссиянын кароо тартиби Соттук эксперттер палатасынын мүчөлөрүнүн съезди тарабынан бекитилүүчү Этика боюнча комиссия жөнүндө жобо менен регламенттелет.”;

8) 25-беренеде:

а) 5-бөлүктүн экинчи сүйлөмү алып салынсын;

б) төмөнкүдөй мазмундагы 6-бөлүк менен толукталсын: “6. Кошумча жана кайталап соттук экспертизаларды жүргүзүүнү экспертке (эксперттерге) тапшырууда мурдагы экспертизалардын корутундулары берилүүгө тийиш.”;

9) 26-берене төмөнкүдөй мазмундагы 2¹-бөлүк менен толукталсын:

“2¹. Комиссиянын курамына кирген соттук эксперттердин ишин координациялоо үчүн соттук экспертиза органынын жетекчиси же экспертиза дайындоонун демилгечиси эксперт-координаторду дайындайт.

Эксперт-координатор соттук-эксперттик изилдөөлөрдүн жалпы планын иштеп чыгууну жүзөгө ашырат, соттук экспертизаны жүргүзүүнүн жалпы мөөнөтүнүн чегинде айрым изилдөөлөрдү жүргүзүү мөөнөттөрүн аныктайт жана алардын сакталышын контролдойт, соттук экспертизаны дайындаган орган (жак) менен байланышты жүзөгө ашырат, соттук эксперттердин кеңешмесин жетектейт.”;

10) 34-берене төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“34-берене. Соттук-эксперттик ишти уюштуруучулук жактан камсыз кылуу

Мамлекеттик соттук-эксперттик уюмдардын ишин уюштуруучулук жактан камсыз кылуу ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар тарабынан жүзөгө ашырылат.”;

11) төмөнкүдөй мазмундагы 34¹–34³-беренелер менен толукталсын:

“34¹-берене. Соттук-эксперттик ишти илимий-усулдук жактан камсыз кылуу

1. Соттук эксперттин компетенттүүлүгүнүн сертификатын алууга талапкер болгон, соттук экспертиза органдарынын кызматкерлери болуп саналбаган адамдар соттук экспертиза органдарында, окуу жана башка уюмдарда тиешелүү эксперттик адистик боюнча атайын кесиптик даярдоодон, кайра даярдоодон жана квалификациясын жогорулатуудан өтөт.

2. Соттук-эксперттик ишти илимий-усулдук жактан камсыз кылуу, ошондой эле соттук эксперттерди кесиптик даярдоо, кайра даярдоо жана квалификациясын жогорулатуу Соттук эксперттер палатасынын катышуусу менен соттук экспертиза чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органга жүктөлөт.

34²-берене. Соттук-эксперттик изилдөөлөрдүн усулдарынын мамлекеттик реестри

Ушул Мыйзамдын талаптарына жооп берген соттук-эксперттик изилдөөлөрдүн бекитилген жана валидацияланган усулдары жөнүндө маалыматтар Кыргыз Республикасынын Соттук-эксперттик изилдөөлөр усулдарынын мамлекеттик реестрине киргизилет.

Соттук-эксперттик изилдөөлөрдүн усулдарынын мамлекеттик реестринин максаттары, түзүү жана пайдалануу тартиби Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан белгиленет.

34³-берене. Валидация

1. Соттук-эксперттик изилдөөнүн усулдары жана ыкмалары Кыргыз Республикасында соттук-эксперттик иш чөйрөсүндөгү саясатты жүзөгө ашыруучу ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган тарабынан белгиленген соттук-эксперттик изилдөөлөрдүн ыкмаларын жана усулдарын валидациялоо тартибине ылайык валидациялоодон өтүүгө тийиш.

2. Соттук-эксперттик изилдөөлөрдүн ыкмаларын жана усулдарын валидациялоо тартиби ыкмалардын жана усулдардын ар бир тиби үчүн валидациялык изилдөөлөрдүн жалпы көлөмүн, жалпы уюштурууну, валидациялоо жол-жоболорун, алынган жыйынтыктарды статистикалык иштеп чыгууну жана валидация жөнүндө отчетко карата жалпы талаптарды, сандык, сапаттык, идентификациялык жана диагностикалык соттук-эксперттик усулдарды валидациялоо жөнүндө оң же терс тыянакты таануу критерийлерин аныктайт.”.

2-берене

1. Ушул Мыйзам расмий жарыяланууга тийиш жана 2026-жылдын 1-июнунан тартып күчүнө кирет.

2. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети ушул Мыйзам расмий жарыяланган күндөн тартып алты айлык мөөнөттө өзүнүн ченемдик укуктук актыларын ушул Мыйзамга ылайык келтирсин.

3. Кыргыз Республикасында соттук-эксперттик иш чөйрөсүндөгү саясатты жүзөгө ашыруучу ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган ушул Мыйзам расмий жарыяланган күндөн тартып алты айдын ичинде мамлекеттик эмес соттук эксперттердин биринчи съездин өткөрсүн.

Кыргыз Республикасынын
Президенти

С.ЖАПАРОВ

Бишкек ш., 2025-жылдын 8-августу, №192

ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

О ВНЕСЕНИИ ИЗМЕНЕНИЙ В ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ «О СУДЕБНО-ЭКСПЕРТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ»

Статья 1

Внести в Закон Кыргызской Республики «О судебной-экспертной деятельности» (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 2013 г., № 6, ст. 606) следующие изменения:

1) статью 2 дополнить абзацами следующего содержания:

«Метод судебной-экспертного исследования – система логических и (или) инструментальных операций (способов, приемов), применяемых при изучении объектов судебной экспертизы для установления фактических данных, относящихся к предмету судебной экспертизы.

Методика судебной-экспертного исследования – система методов, применяемых при изучении объектов судебной экспертизы для установления фактических данных, относящихся к предмету судебной экспертизы.

Валидация – оценка пригодности использования методов и методик судебной-экспертного исследования, проводимая в порядке, установленном законодательством Кыргызской Республики.»;

2) статью 11 изложить в следующей редакции:

«Статья 11. Судебно-экспертная деятельность

1. Судебно-экспертная деятельность осуществляется государственными и негосударственными судебной-экспертными организациями, а также негосударственными судебными экспертами.

2. Судебно-экспертная деятельность включает:

1) производство судебных экспертиз по уголовным, гражданским, административным делам и делам о правонарушениях;

2) проведение научных исследований в области судебной экспертизы и научно-методическое обеспечение;

3) формирование основных направлений развития теории и практики судебной экспертизы;

4) выработку и обеспечение единого методического подхода при производстве экспертных исследований независимо от ведомственной принадлежности судебного эксперта.»;

3) в статье 13:

а) часть 1 признать утратившей силу;

б) часть 3 изложить в следующей редакции:

«3. Негосударственными судебной-экспертными организациями признаются организации, судебной-экспертная деятельность которых является основной. В штате судебной-экспертной организации должны состоять эксперты, для которых данное место работы является основным и уровень

Принят Жогорку Кенешем Кыргызской
Республики 25 июня 2025 года

квалификации которых подтвержден сертификатом компетентности, выданным в установленном порядке.

Негосударственные судебной-экспертные организации на добровольной основе вправе пройти аккредитацию на соответствие стандартам качества в сфере судебной экспертизы, осуществляемой в порядке, установленном уполномоченными государственными органами или иными органами (организациями), уполномоченными на определение соответствия международным стандартам.

Негосударственные судебной-экспертные организации проводят все виды судебных экспертиз, кроме экспертиз, проводимых исключительно государственными судебной-экспертными организациями.

Негосударственные судебной-экспертные организации не проводят взрывотехническую экспертизу, экспертизу наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров.»;

4) в статье 14:

а) часть 1 изложить в следующей редакции:

«1. В качестве судебного эксперта могут выступать:

1) работник судебной-экспертной организации (государственной и негосударственной), производящий судебную экспертизу в порядке исполнения своих должностных обязанностей;

2) физические лица, осуществляющие деятельность индивидуально вне судебной-экспертных организаций, имеющие сертификат компетентности судебного эксперта;

3) иные лица, привлекаемые в разовом порядке для производства судебной экспертизы в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

Государственный судебный эксперт не является государственным служащим, за исключением экспертов подразделений правоохранительных органов, статус которых определен другими соответствующими нормативными правовыми актами.»;

б) в части 3:

– абзац первый изложить в следующей редакции:

«3. Не могут привлекаться в качестве судебного эксперта лица, имеющие судимость, независимо от того, погашена она или снята.»;

– пункт 1 признать утратившим силу;

5) статью 15 изложить в следующей редакции:

«Статья 15. Профессиональные и квалификационные требования, предъявляемые к эксперту

1. Экспертом может быть гражданин Кыргызской Республики или иностранный гражданин, обладающий специальными научными знаниями и имеющий сертификат компетентности, подтверждающий его квалификацию для проведения экспертиз, выданный уполномоченным государственным органом Кыргызской Республики.

2. Должность эксперта в государственных судебной-экспертных организациях может занимать гражданин, имеющий высшее профессиональное образование и прошедший последующую специальную подготовку по конкретной экспертной специальности.

3. Определение уровня профессиональной подготовки экспертов осуществляется государственными экспертно-квалификационными комиссиями. Уровень профессиональной подготовки экспертов подлежит пересмотру указанными комиссиями каждые 5 лет.»;

6) статью 18 изложить в следующей редакции:

«Статья 18. Государственный реестр судебных экспертов

1. Сведения о лицах, имеющих соответствующий сертификат компетентности судебного эксперта, вносятся в Государственный реестр судебных экспертов, цели, порядок формирования и использования которого устанавливаются Кабинетом Министров Кыргызской Республики.

2. Сведения о приостановлении, прекращении действия и лишении сертификата компетентности судебного эксперта вносятся в Государственный реестр судебных экспертов.»;

7) дополнить главой 2¹ следующего содержания:

«Глава 2¹. Палата судебных экспертов
Кыргызской Республики

Статья 23¹. Палата судебных экспертов

1. Палата судебных экспертов является самоуправляемой профессиональной организацией, создаваемой для развития судебной-экспертной деятельности, координации деятельности негосударственных судебных экспертов, а также соблюдения ими законодательства Кыргызской Республики о судебной-экспертной деятельности.

(Продолжение на 16 стр.)

ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

О ВНЕСЕНИИ ИЗМЕНЕНИЙ В ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
«О СУДЕБНО-ЭКСПЕРТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ»

(Начало на 15 стр.)

2. Палата судебных экспертов как институт гражданского общества не входит в систему государственных органов и органов местного самоуправления и осуществляет свою деятельность в соответствии с настоящим Законом и законодательством Кыргызской Республики в сфере судебно-экспертной деятельности, а также уставом Палаты судебных экспертов.

3. Палата судебных экспертов является некоммерческой организацией с самостоятельной организационно-правовой формой.

4. Членами Палаты судебных экспертов являются лица, осуществляющие судебно-экспертную деятельность на основании сертификата компетентности судебного эксперта.

5. Членство в Палате судебных экспертов является обязательным, за исключением судебных экспертов государственных органов.

6. Лицу, осуществляющему судебно-экспертную деятельность на основании сертификата компетентности, не может быть отказано в членстве в Палате судебных экспертов, за исключением случаев несоответствия его требованиям статьи 14 настоящего Закона.

7. Финансирование деятельности Палаты судебных экспертов осуществляется за счет членских взносов и иных источников, не запрещенных законодательством Кыргызской Республики.

8. Палата судебных экспертов вправе создать учебный центр для повышения квалификации судебных экспертов.

9. Палата судебных экспертов имеет право создавать свои территориальные представительства на территории областей, городов Бишкек и Ош. Руководитель территориального представительства Палаты судебных экспертов назначается Советом Палаты судебных экспертов.

10. Территориальные представительства Палаты судебных экспертов осуществляют свою деятельность на основании положения, утвержденного Палатой судебных экспертов.

Статья 23². Органы управления Палаты судебных экспертов

1. Органами управления Палаты судебных экспертов являются:

- 1) съезд членов Палаты судебных экспертов;
 - 2) Совет Палаты судебных экспертов.
2. Председателем Палаты судебных экспертов является председатель Совета Палаты судебных экспертов.
3. Порядок формирования и полномочия органов управления Палаты судебных экспертов устанавливаются настоящим Законом и ее уставом.

Статья 23³. Устав Палаты судебных экспертов

1. Устав Палаты судебных экспертов должен предусматривать:

- 1) фирменное наименование, местонахождение и основные виды деятельности;
- 2) цели, задачи и функции Палаты судебных экспертов;
- 3) порядок формирования и полномочия органов управления;
- 4) условия и порядок вступления в Палату судебных экспертов;
- 5) права и обязанности членов Палаты судебных экспертов;
- 6) порядок повышения квалификации членов Палаты судебных экспертов;
- 7) порядок формирования и использования имущества Палаты судебных экспертов;
- 8) порядок внесения изменений и дополнений в устав;
- 9) порядок уплаты членских взносов;
- 10) порядок предоставления отчетности по смете расходов;
- 11) порядок создания, функционирования территориальных представительств, органов управления, а также их полномочия;
- 12) порядок формирования и полномочия комиссии по этике Палаты судебных экспертов;
- 13) порядок реорганизации и ликвидации Палаты судебных экспертов.

2. Устав Палаты судебных экспертов может содержать и иные положения, не противоречащие законодательству Кыргызской Республики.

Статья 23⁴. Съезд членов Палаты судебных экспертов

1. Съезд членов Палаты судебных экспертов является высшим органом управления.

Председательствует на съезде членов Палаты судебных экспертов председатель Совета Палаты судебных экспертов, а в случае его отсутствия – заместитель председателя.

2. Съезд членов Палаты судебных экспертов созывается один раз в год по решению Совета Палаты судебных экспертов, который устанавливает дату, время и место проведения съезда. Внеочередной съезд членов Палаты судебных экспертов созывается по решению не менее одной трети членов Совета Палаты судебных экспертов или по инициативе не менее 10 процентов от общего числа членов Палаты судебных экспертов.

3. К компетенции съезда членов Палаты судебных экспертов относятся:

- 1) определение основных направлений деятельности;
- 2) утверждение устава Палаты судебных экспертов, принятие решения о внесении изменений и/или дополнений в него или принятие устава в новой редакции;
- 3) избрание членов Совета Палаты судебных экспертов, комиссии по этике и принятие решения о досрочном прекращении их полномочий;
- 4) избрание членов Палаты судебных экспертов в резервные списки членов Совета Палаты судебных экспертов и комиссии по этике;
- 5) утверждение положений о территориальных представительствах и комиссиях Палаты судебных экспертов;
- 6) утверждение отчетов Совета Палаты судебных экспертов и комиссии по этике;

7) определение и утверждение размеров членских взносов, утверждение порядка их уплаты;

8) осуществление единой тарифной политики деятельности негосударственных судебных экспертов и негосударственных судебно-экспертных организаций в соответствии с законодательством Кыргызской Республики;

9) иные полномочия, не противоречащие законодательству Кыргызской Республики.

Статья 23⁵. Совет Палаты судебных экспертов

1. Совет Палаты судебных экспертов является коллегиальным исполнительным органом Палаты судебных экспертов и избирается на съезде Палаты судебных экспертов тайным голосованием в количестве 7 человек из числа членов, являющихся гражданами Кыргызской Республики, имеющих стаж судебно-экспертной деятельности не менее семи лет, сроком на три года. Судебный эксперт не может быть избран членом Совета Палаты судебных экспертов более двух сроков подряд.

Совет Палаты судебных экспертов из своего состава избирает председателя и его заместителя тайным голосованием большинством голосов от общего числа членов Совета.

2. Полномочия членов Совета Палаты судебных экспертов сохраняются до избрания нового состава.

3. К компетенции Совета Палаты судебных экспертов относятся:

- 1) осуществление координации деятельности территориальных представительств Палаты судебных экспертов;
 - 2) представление и защита прав и законных интересов членов Палаты судебных экспертов при осуществлении ими судебно-экспертной деятельности в их отношениях с государственными органами, иными юридическими лицами;
 - 3) утверждение программы повышения квалификации членов Палаты судебных экспертов и организация профессионального обучения по данным программам;
 - 4) осуществление методической помощи в подготовке лиц, претендующих на получение сертификата компетентности судебного эксперта, для сдачи ими квалификационных экзаменов;
 - 5) разработка научно-методических материалов по вопросам судебно-экспертной деятельности;
 - 6) рассмотрение обращений физических и юридических лиц, не относящихся к компетенции комиссии по этике;
 - 7) делегирование представителей Палаты судебных экспертов для участия в нормотворческой деятельности Министрства юстиции Кыргызской Республики, других государственных органов Кыргызской Республики по вопросам судебно-экспертной деятельности;
 - 8) осуществление проверки деятельности территориальных представительств Палаты судебных экспертов;
 - 9) участие в осуществлении международного сотрудничества в сфере судебно-экспертной деятельности;
 - 10) делегирование представителей Палаты судебных экспертов для включения в состав квалификационной и аттестационной комиссий;
 - 11) предоставление уполномоченному государственному органу, осуществляющему политику в сфере судебно-экспертной деятельности, информации о деятельности Палаты судебных экспертов по утвержденной им форме;
 - 12) иные полномочия в соответствии с уставом Палаты судебных экспертов.
4. Заседание Совета Палаты судебных экспертов правомочно при участии большинства от общего числа его членов. Решения Совета Палаты судебных экспертов принимаются большинством голосов от общего числа его членов.
5. В случае досрочного прекращения полномочий одного из членов Совета Палаты судебных экспертов его место занимает следующий по очереди кандидат, состоящий в резервном списке, утвержденном на съезде членов Палаты судебных экспертов.
- Резервный список членов Совета Палаты судебных экспертов формируется на срок избрания членов Совета.

Статья 23⁶. Комиссия по этике

1. Комиссия по этике является независимым от Совета Палаты судебных экспертов органом по рассмотрению вопросов, указанных в части 4 настоящей статьи.

Комиссия по этике избирается сроком на три года в количестве 5 членов. При этом судебный эксперт – член комиссии по этике должен иметь стаж в сфере судебно-экспертной деятельности не менее пяти лет.

В состав комиссии по этике включаются:

- три представителя от Палаты судебных экспертов;
- два представителя уполномоченного государственного органа, осуществляющего политику в сфере судебно-экспертной деятельности.

Комиссия по этике из своего состава избирает председателя тайным голосованием большинством голосов от общего числа членов комиссии. Одно и то же лицо не может быть избрано членом комиссии по этике более двух сроков подряд.

2. Судебные эксперты – члены комиссии по этике могут совмещать работу в комиссии по этике с основной деятельностью. Члены комиссии по этике не могут одновременно являться членами Совета Палаты судебных экспертов.

3. Заседание комиссии по этике считается правомочным при участии более половины от общего числа членов комиссии.

4. К компетенции комиссии по этике относятся:

- 1) рассмотрение жалоб и обращений физических и юридических лиц на нарушение обязанностей судебного эксперта и этики судебного эксперта членами Палаты судебных экспертов;
 - 2) обобщение дисциплинарной практики;
 - 3) иные вопросы в соответствии с настоящим Законом.
5. Комиссия по этике по результатам рассмотрения заявления, жалобы выносит решение (представления), которое направляется в государственную экспертно-квалификационную комиссию, о рассмотрении вопроса по приостановлению, прекращению действия либо лишению сертификата компетентности судебного эксперта.

6. Решение комиссии по этике принимается простым большинством голосов членов, участвующих в ее заседании. Протокол заседания комиссии по этике подписывается членами комиссии, принявшими участие в заседании.

7. Приостановление, прекращение действия либо лишение сертификата компетентности негосударственного судебного эксперта осуществляется Государственной экспертно-квалификационной комиссией, образованной при уполномоченном государственном органе, по представлению комиссии по этике.

8. В случае досрочного прекращения полномочий члена комиссии по этике его место занимает следующий по очереди кандидат, состоящий в резервном списке, утвержденном на съезде членов Палаты судебных экспертов.

Резервный список членов комиссии по этике формируется на срок избрания комиссии по этике.

9. Порядок рассмотрения комиссией по этике жалоб на действия члена Палаты судебных экспертов регламентируется Положением о комиссии по этике, утверждаемым съездом членов Палаты судебных экспертов.»;

8) в статье 25:

- a) предложение второе части 5 исключить;
- b) дополнить частью 6 следующего содержания:
«6. При поручении производства дополнительной и повторной экспертиз эксперту (экспертам) должны быть представлены заключения предыдущих экспертиз.»;
- 9) статью 26 дополнить частью 2¹ следующего содержания:
«2¹. Для координации деятельности судебных экспертов, входящих в состав комиссии, руководитель органа судебной экспертизы или инициатор назначения экспертизы назначает эксперта-координатора.

Эксперт-координатор осуществляет разработку общего плана судебно-экспертных исследований, определяет сроки проведения отдельных исследований в пределах общего срока производства судебной экспертизы и контролирует их соблюдение, осуществляет связь с органом (лицом), назначившим судебную экспертизу, руководит совещанием судебных экспертов.»;

10) статью 34 изложить в следующей редакции:

«Статья 34. Организационное обеспечение судебно-экспертной деятельности

Организационное обеспечение деятельности государственных судебно-экспертных организаций осуществляется уполномоченными государственными органами.»;

11) дополнить статьями 34¹–34³ следующего содержания:

«Статья 34¹. Научно-методическое обеспечение судебно-экспертной деятельности

1. Лица, не являющиеся сотрудниками органов судебной экспертизы, претендующие на получение сертификата компетентности судебного эксперта, проходят специальную профессиональную подготовку, переподготовку и повышение квалификации по соответствующей экспертной специальности в органах судебной экспертизы, учебных и иных организациях.

2. Научно-методическое обеспечение судебно-экспертной деятельности, а также профессиональная подготовка, переподготовка и повышение квалификации судебных экспертов возлагаются на уполномоченный государственный орган в сфере судебной экспертизы при участии Палаты судебных экспертов.

Статья 34². Государственный реестр методик судебно-экспертных исследований

Сведения об утвержденных и валидированных методиках судебно-экспертных исследований, отвечающих требованиям настоящего Закона, вносятся в Государственный реестр методик судебно-экспертных исследований Кыргызской Республики.

Цели, порядок формирования и использования Государственного реестра методик судебно-экспертных исследований устанавливаются Кабинетом Министров Кыргызской Республики.

Статья 34³. Валидация

1. Методики и методы судебно-экспертного исследования должны пройти валидацию в соответствии с порядком валидации методов и методик судебно-экспертных исследований, установленным уполномоченным государственным органом, осуществляющим политику в сфере судебно-экспертной деятельности в Кыргызской Республике.

2. Порядок валидации методов и методик судебно-экспертных исследований определяет общий объем валидационных исследований для каждого типа методов и методик, общую организацию, процедуры валидации, статистическую обработку полученных результатов и общие требования к отчету о валидации, критерии признания положительным или отрицательным вывода о валидации количественных, качественных, идентификационных и диагностических судебно-экспертных методик.».

Статья 2

1. Настоящий Закон подлежит официальному опубликованию и вступает в силу с 1 июня 2026 года.

2. Кабинету Министров Кыргызской Республики в шестимесячный срок со дня официального опубликования настоящего Закона привести свои нормативные правовые акты в соответствие с настоящим Законом.

3. Уполномоченному государственному органу, осуществляющему политику в сфере судебно-экспертной деятельности в Кыргызской Республике, в течение шести месяцев со дня официального опубликования настоящего Закона провести первый съезд негосударственных судебных экспертов.

Президент
Кыргызской Республики

С.ЖАПАРОВ

г.Бишкек, 8 августа 2025 года, №192

МАМЛЕКЕТТИК ТИЛДИ КОЛДОНУУ МАСЕЛЕЛЕРИ
БОЮНЧА КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН АЙРЫМ МЫЙЗАМ
АКТЫЛАРЫНА ӨЗГӨРТҮҮЛӨРДҮ КИРГИЗҮҮ ЖӨНҮНДӨ
КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МЫЙЗАМЫ

2025-жылдын 25-июнунда Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши кабыл алган

1-берене

“Кыргыз Республикасындагы географиялык аталыштар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Ведомосттору, 1997-ж., №11, 534-ст.) төмөнкүдөй өзгөртүү киргизилсин:

8-статья төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“8-статья. Кыргыз Республикасында географиялык объекттерге аталыштар мамлекеттик тилде ыйгарылат.

Географиялык объекттердин аталыштары башка тилдерге которулбайт. Расмий документтерде, жалпыга маалымдоо каражаттарында, картографиялык, маалымдамалык, энциклопедиялык, окуу жана башка басылмаларда аталыштар транслитерацияны пайдалануу менен эл аралык стандарттарда белгиленген тартипте орус жана латын алфавиттеринин тамгалары менен берилет.”.

2-берене

“Жарнама жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 1999-ж., №4, 195-ст.) төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:

1) 5-берененин 3-бөлүгүндө “жана жарнама берүүчүлөрдүн каалоосу боюнча Кыргыз Республикасында жашаган элдердин эне тилдеринде кошумча таратылат” деген сөздөр “жана жарнама берүүчүлөрдүн каалоосу боюнча жарнама мамлекеттик тилде гана таратылышы мүмкүн” деген сөздөргө алмаштырылсын;

2) 14-берененин 2-бөлүгүнүн биринчи абзацында “ошондой эле автомобиль жолдоруна бөлүнгөн тилкеде жол кыймылынын коопсуздугун камсыз кылуу боюнча аймактык бөлүм, ошондой эле сырткы жарнаманын тексти тил жөнүндө мыйзамдардын талаптарына жана орфографиянын эрежелерине ылайык келүүсү боюнча жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруу органы менен” деген сөздөргө алмаштырылсын.

3-берене

“Тышкы миграция жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2000-ж., №7, 371-ст.) төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:

1) 16-статьянын экинчи бөлүгүнүн 13-пунктунда “же расмий” деген сөздөр алып салынсын;

2) 34-статьянын биринчи бөлүгүнүн 13-пунктунда “же расмий” деген сөздөр алып салынсын.

4-берене

“Кыргыз Республикасындагы микрофинансы уюмдары жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2002-ж., №9, 412-ст.) төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:

35²-статьянын 2-пунктунда:

а) 2-пунктчада “кардардын тандоосу боюнча мамлекеттик жана/же расмий тилде толук ачып берүү камсыз кылынууга тийиш” деген сөздөр “мамлекеттик тилде жана кардар менен макулдашуу боюнча расмий тилде толук ачып берүү камсыз кылынууга тийиш, ошондой эле зарыл болгон учурда маалымат башка тилге которулушу мүмкүн” деген сөздөргө алмаштырылсын;

б) 6-пунктчанын экинчи сүйлөмү төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын: “Келишимдин тексти мамлекеттик тилде түзүлөт жана расмий тилге которулушу мүмкүн, зарыл болгон учурда келишимдин тексти башка тилге которулушу мүмкүн.”.

5-берене

“Телекөрсөтүү жана радиоуктуруу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2008-ж., №6/2, 570-ст.) төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:

8-беренеде:

а) 1-бөлүк төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“1. Телерадио уюмдары телерадиоканалдарын мамлекеттик жана расмий тилдерде трансляциялоону жүзөгө ашырат. Мында мамлекеттик тилдеги берүүлөрдүн жалпы көлөмү 60 пайыздан кем болбоого тийиш.”;

б) 3-бөлүктө “же расмий” деген сөздөр алып салынсын.

6-берене

“Жергиликтүү кеңештердин депутаттарын шайлоо жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2011-ж., №7, 1001-ст.) төмөнкүдөй өзгөртүү киргизилсин:

3-берененин 4-бөлүгү “жалпы орто билимден төмөн эмес билими бар,” деген сөздөрдөн кийин “мамлекеттик тилди билген,” деген сөздөр менен толукталсын.

7-берене

“Кыргыз Республикасынын Адвокатурасы жана адвокаттык иш жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2014-ж., №7, 711-ст.) төмөнкүдөй өзгөртүү киргизилсин:

15-берене “адвокаттык иш жүргүзүү укугуна лицензия алган” деген сөздөрдөн кийин “, мамлекеттик тилди билген” деген сөздөр менен толукталсын.

8-берене

“Кыргыз Республикасынын укук коргоо органдарында кызмат өтөө жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына (Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Жарчысы, 2019-ж., №7–8, 490-ст.) төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:

1) 7-берененин 1-бөлүгү төмөнкүдөй мазмундагы 22-пункт менен толукталсын:

“22) мамлекеттик тилди билүүгө.”;

2) 10-берененин 1-бөлүгү “дене бойлук даярдыгы боюнча нормативдерди тапшырган,” деген сөздөрдөн кийин “мамлекеттик тилди билген,” деген сөздөр менен толукталсын.

9-берене

Кыргыз Республикасынын Укук бузуулар жөнүндө кодексине (“Эркин-Тоо” гезити, 2021-жылдын 16-ноябры, №122–133) төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:

1) төмөнкүдөй мазмундагы 108¹-берене менен толукталсын:

“108¹-берене. Тил жөнүндө мыйзамдарды бузуу

1. Ушул Кодекстин 107-беренесинде каралган укук бузууларды кошпогондо, Кыргыз Республикасынын тил жөнүндө мыйзамдарынын талаптарын бузуу же аткарбоо – юридикалык жактарга эскертүүгө алып келет.

2. Ушул берененин 1-бөлүгүндө каралган жосун, эскертүү берилгенден кийин бир жыл ичинде кайталап жасалса, –

юридикалык жактарга 170 эсептик көрсөткүч өлчөмүндө айып пул салууга алып келет.

Эскертүү. Ушул берененин жоболору Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларында тил билүүгө карата жеке адамдар үчүн белгиленген талаптарга жайылтылбайт.”;

2) төмөнкүдөй мазмундагы 466¹-берене менен толукталсын:

“466¹-берене. Мамлекеттик тил жана тил саясаты боюнча ыйгарым укуктуу орган

Мамлекеттик тил жана тил саясаты боюнча ыйгарым укуктуу орган ушул Кодекстин 108¹-беренесинде каралган укук бузуулар жөнүндө иштерди карайт жана жаза чараларын колдонот.”.

10-берене

“Кыргыз Республикасынын улуттук коопсуздук органдары жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына (“Эркин-Тоо” гезити, 2022-жылдын 8-июлу, №60–61) төмөнкүдөй өзгөртүү киргизилсин:

23-берененин 1-бөлүгү “улуттук коопсуздук органдарына жүктөлгөн милдеттерди аткарууга жөндөмдүү” деген сөздөрдөн кийин “, мамлекеттик тилди билген” деген сөздөр менен толукталсын.

11-берене

“Банктар жана банк иштери жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына (“Эркин-Тоо” гезити, 2022-жылдын 17-августу, №72–74) төмөнкүдөй өзгөртүү киргизилсин:

8-берененин 2-бөлүгүнүн экинчи сүйлөмү төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын: “Келишимдин тексти мамлекеттик тилде түзүлөт жана расмий тилге которулушу мүмкүн.”.

12-берене

“Нотариат жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына (“Эркин-Тоо” гезити, 2023-жылдын 14-марты, №19) төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:

1) 4-берененин 2-бөлүгү “нотариуста стажировкадан өткөн,” деген сөздөрдөн кийин “мамлекеттик тилди билген,” деген сөздөр менен толукталсын;

2) 11-берененин биринчи сүйлөмүндө “же расмий тилде” деген сөздөр “жана расмий тилдерде” деген сөздөргө алмаштырылсын.

13-берене

Ушул Мыйзам расмий жарыяланган күндөн тартып он күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Президенти

С.ЖАПАРОВ

Бишкек ш., 2025-жылдын 9-августу, №195

ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

О ВНЕСЕНИИ ИЗМЕНЕНИЙ В НЕКОТОРЫЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬНЫЕ
АКТЫ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ ПО ВОПРОСАМ
ПРИМЕНЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО ЯЗЫКА

Принят Жогорку Кенешем Кыргызской Республики 25 июня 2025 года

Статья 1

Внести в Закон Кыргызской Республики «О географических названиях в Кыргызской Республике» (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 1997 г., №11, ст. 534) следующее изменение:

статью 8 изложить в следующей редакции:

«Статья 8. Наименования географическим объектам в Кыргызской Республике присваиваются на государственном языке.

Названия географических объектов не переводятся на другие языки. В официальных документах, средствах массовой информации, картографических, справочных, энциклопедических, учебных и других изданиях названия передаются с использованием транслитерации буквами русского и латинского алфавитов в установленном международными стандартами порядке.».

Статья 2

Внести в Закон Кыргызской Республики «О рекламе» (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 1999 г., №4, ст. 195) следующие изменения:

1) в абзаце первом части 3 статьи 5 слова «и по усмотрению рекламодателей дополнительно на языках народностей, проживающих в Кыргызской Республике» заменить словами «и по желанию рекламодателей реклама может распространяться только на государственном языке»;

2) в абзаце первом части 2 статьи 14 слова «а также с территориальным подразделением по обеспечению безопасности дорожного движения в полосе отвода автомобильных дорог» заменить словами «территориальным подразделением по обеспечению безопасности дорожного движения в полосе отвода автомобильных дорог, а также с исполнительным органом местного самоуправления на предмет соответствия текста наружной рекламы требованиям законодательства о языке и правилам орфографии».

Статья 3

Внести в Закон Кыргызской Республики «О внешней миграции» (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 2000 г., №7, ст. 371) следующие изменения:

1) в пункте 13 части второй статьи 16 слова «или официальным» исключить;

2) в пункте 13 части первой статьи 34 слова «или официальным» исключить.

Статья 4

Внести в Закон Кыргызской Республики «О микрофинансовых организациях в Кыргызской Республике» (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 2002 г., №9, ст. 412) следующие изменения:

в пункте 2 статьи 35²:

а) в подпункте 2 слова «и/или официальном языке по выбору клиента» заменить словами «языке и по согласованию с клиентом на официальном языке, а также при необходимости информация может быть переведена на другой язык»;

б) предложение второе подпункта 6 изложить в следующей редакции: «Текст договора составляется на государственном языке и может быть переведен на официальный язык, при необходимости текст договора может быть переведен на другой язык.».

Статья 5

Внести в Закон Кыргызской Республики «О телевидении и радиовещании» (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 2008 г., №6/2, ст. 570) следующие изменения:

в статье 8:

а) часть 1 изложить в следующей редакции:

«1. Телерадиоорганизации осуществляют трансляцию телерадиоканалов на государственном и официальном языках. При этом общий объем вещания на государственном языке должен быть не менее 60 процентов.»;

б) в части 3 слова «или официальным» и «или официальном» исключить.

Статья 6

Внести в Закон Кыргызской Республики «О выборах депутатов местных кенешей» ("Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 2011 г., №7, ст. 1001) следующее изменение: часть 4 статьи 3 после слов «среднего общего образования» дополнить словами «, владеющий государственным языком».

Статья 7

Внести в Закон Кыргызской Республики «Об Адвокатуре Кыргызской Республики и адвокатской деятельности» (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 2014 г., №7, ст. 672) следующее изменение:

статью 15 после слов «лицензию на право занятия адвокатской деятельностью» дополнить словами «, владеющий государственным языком».

Статья 8

Внести в Закон Кыргызской Республики «О прохождении службы в правоохранительных органах Кыргызской Республики» (Ведомости Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, 2019 г., №7-8, ст. 490) следующие изменения:

1) часть 1 статьи 7 дополнить пунктом 22 следующего содержания:

«22) владеть государственным языком.»;

2) часть 1 статьи 10 после слов «сдавшие нормативы по физической подготовке,» дополнить словами «владеющие государственным языком,».

Статья 9

Внести в Кодекс Кыргызской Республики о правонарушениях (газета «Эркин-Тоо» от 16 ноября 2021 года №122-133) следующие изменения:

1) дополнить статьей 108¹ следующего содержания:

«Статья 108¹. Нарушение законодательства о языке

1. Нарушение или неисполнение требований законодательства о языке Кыргызской Республики, за исключением правонарушений, предусмотренных статьей 107 настоящего Кодекса, - влечет предупреждение на юридических лиц.

2. Деяние, предусмотренное частью 1 настоящей статьи, совершенное повторно в течение года после вынесения предупреждения, - влечет наложение штрафа на юридических лиц в размере 170 расчетных показателей.

Примечание. Положения настоящей статьи не распространяются на требования, установленные нормативными правовыми актами Кыргызской Республики в отношении владения языком для физических лиц.»;

2) дополнить статьей 466¹ следующего содержания:

«Статья 466¹. Уполномоченный орган по государственному языку и языковой политике

Уполномоченный орган по государственному языку и языковой политике рассматривает дела о правонарушениях и налагает взыскания, предусмотренные статьей 108¹ настоящего Кодекса.».

Статья 10

Внести в Закон Кыргызской Республики «Об органах национальной безопасности Кыргызской Республики» (газета «Эркин-Тоо» от 8 июля 2022 года №60-61) следующее изменение:

часть 1 статьи 23 после слов «выполнять возложенные на органы национальной безопасности обязанности» дополнить словами «, владеющие государственным языком».

Статья 11

Внести в Закон Кыргызской Республики «О банках и банковской деятельности» (газета «Эркин-Тоо» от 17 августа 2022 года №72-74) следующее изменение:

предложение второе части 2 статьи 8 изложить в следующей редакции: «Текст договора составляется на государственном языке и может быть переведен на официальный язык.».

Статья 12

Внести в Закон Кыргызской Республики «О нотариате» (газета «Эркин-Тоо» от 14 марта 2023 года №19) следующие изменения:

1) часть 2 статьи 4 после слов «прошедший стажировку у нотариуса,» дополнить словами «владеющий государственным языком,»;

2) в предложении первом статьи 11 слова «или официальном языке» заменить словами «и официальном языках».

Статья 13

Настоящий Закон вступает в силу по истечении десяти дней со дня официального опубликования.

Президент
Кыргызской Республики

С.ЖАПАРОВ

г. Бишкек, 9 августа 2025 года, №195

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН 2023-ЖЫЛДЫН 3-МАРТЫНДАГЫ №115 “КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН АЙРЫМ ЧЕНЕМ ЖАРАТУУ ЫЙГАРЫМ УКУКТАРЫН МАМЛЕКЕТТИК ОРГАНДАРГА ЖАНА ЖЕРГИЛИКТҮҮ ӨЗ АЛДЫНЧА БАШКАРУУНУН АТКАРУУ ОРГАНДАРЫНА ӨТКӨРҮП БЕРҮҮ ЖӨНҮНДӨ” ТОКТОМУНА ӨЗГӨРТҮҮЛӨРДҮ КИРГИЗҮҮ ТУУРАЛУУ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН

ТОКТОМУ

Ченем жаратуу ишинин сапатын жогорулатуу жана Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин өткөрүп берилген айрым ченем жаратуу ыйгарым укуктарын актуалдаштыруу максатында, “Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 8-беренесине, “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 13, 17-беренелерине ылайык Кыргыз Респуб-

ликасынын Министрлер Кабинети **токтом кылат:**
1. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2023-жылдын 3-мартындагы №115 “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин айрым ченем жаратуу ыйгарым укуктарын мамлекеттик органдарга жана жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруу органдарына өткөрүп берүү жөнүндө” токтомуна төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда көрсөтүлгөн токтом менен бекитилген Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдарына жана жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруу органдарына өткөрүп берилген Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин айрым ченем жаратуу ыйгарым укуктарынын тизмесинде:

– 3, 4-пунктар төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“3. Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигине Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинин компетенциясына кирген ченемдик укуктук мүнөздөгү маселелер боюнча ыкчам-издөө иш-чараларын жүргүзүү тартибин бекитүү чөйрөсүндө.

4. Кыргыз Республикасынын Транспорт жана коммуникациялар министрлигине жол, автомобиль, темир жол тармактары жана суу транспорту чөйрөсүндөгү ченемдик-укуктук мүнөздөгү нускамаларды, эрежелерди, жоболорду, программаларды, регламенттерди, колдонмолорду, методикаларды, тартиптерди, концепцияларды бекитүү боюнча.”;

– 6-пункт төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“6. Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине төмөнкүлөрдү бекитүү боюнча:

1) Кыргыз Республикасынын мамлекеттик жана жеке нотариустарынын иш кагаздарын жүргүзүү боюнча эрежелерин;

2) ведомстволук нотариалдык архив жөнүндө жобону;

3) нотариустар болбогон калктуу конуштарда консулдук мекемелердин, жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруу органдарынын (айыл өкмөтүнүн) кызмат адамдарынын нотариалдык иш-аракеттерди жүргүзүү тартибин;

4) ченемдик укуктук актылардын долбоорлоруна адистештирилген түрдөгү экспертизаларды жүргүзүү боюнча ишти жүзөгө ашыруучу жеке жана юридикалык жактарды аккредитациялоо жөнүндө жобону;

5) укуктук маалыматтардын борборлоштурулган банкынын иштөө тартибин;

6) Кыргыз Республикасынын мыйзам актыларынын долбоорлоруна адистештирилген түрдөгү экспертизаларды (укуктук, укук коргоочулук, гендердик, коррупцияга каршы) жүргүзүүнүн тартиби жөнүндө нускаманы;

7) пробациянын кардарларын реабилитациялоо борборлоруна (социалдык жатаканаларга) жайгаштыруу, анда болуу жана андан чыгаруу эрежелерин;

8) пробация органдарына волонтерлорду тандоонун жана алардын иштөөсүнүн тартибин;

9) Ченемдик укуктук актылардын долбоорлорун коомдук талкуулоонун бирдиктүү порталында ченемдик укуктук актылардын долбоорлорун жайгаштыруу жана коомдук талкуулоо жол-жоболорунан өткөрүү тартибин;

10) Ченемдик укуктук актылардын мамлекеттик реестрин жүргүзүү тартибин;

11) адвокаттык иш жүргүзүү укугуна лицензия алууга талапкер адамдар үчүн квалификациялык экзамен өткөрүү тартибин;

12) жергиликтүү мамлекеттик администрациялардын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын пробация чөйрөсүндөгү ишинин натыйжалуулугун баалоо методикасын.”;

– 8 жана 9-пунктар төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“8. Кыргыз Республикасынын Эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция министрлигине төмөнкүлөрдү бекитүү боюнча:

1) министрликтин компетенциясына кирген социалдык төлөмдөрдү берүү боюнча методикалык көрсөтмөлөрдү;

2) адистештирилген протездик-ортопедиялык буюмдардын тизмегин, аларды даярдоого жана оңдоого чыгымдалган материалдардын жана убакыттын ченемин;

3) иш менен камсыз кылууга көмөктөшүүнүн активдүү чараларын жүзөгө ашыруу тартибин;

4) бюджеттик чөйрөдө иштеген кенже жана техникалык тейлөөчү персоналдын ишинин убактысынын жана өлчөмүнүн ченемдерин;

5) Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги менен биргеликте Майыптыкты баалоодо дене-боюнун иштешинин, жашоо-тиричиликтин жана ден соолуктун чектелишинин эл аралык классификациясын колдонуу боюнча пландын жана церебралдык шал оорусу бар балдардын реабилитациялоо программаларын;

6) Кыргыз Республикасынын калкын протездик-ортопедиялык буюмдар, техникалык көмөкчү каражаттар жана башка адистештирилген каражаттар менен камсыз кылуу тартиби жөнүндө жобону;

7) Кыргыз Республикасынын Эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция министрлигине караштуу жана анын курамына кирген мамлекеттик мекемелердин уставдарын, түзүмдөрүн;

8) өргүү жөнүндө каттын формаларын.

9. Кыргыз Республикасынын Маданият, маалымат жана жаштар саясаты министрлигине төмөнкүлөрдү бекитүү боюнча:

1) маданият, искусство, маалымат жана жаштар саясаты чөйрөсүндөгү мамлекеттик мекемелердин уставдарын;

2) маалымат жана жаштар саясаты, маданият жана искусство, анын ичинде, музей иши, китепкана иши, театр иши, тарыхый-маданий мурас объекттерин эсепке алуу, коргоо, реставрациялоо жана пайдалануу, тарыхый-маданий мурас

объекттерине тарыхый-маданий экспертиза жүргүзүү чөйрөсүндөгү ченемдик укуктук мүнөздөгү нускамаларды, жоболорду, стандарттарды жана эрежелерди.”;

– 10-пункттын 4, 6-пунктчалары күчүн жоготту деп таанылсын;

– 11-пунктта:

2, 3, 5, 10-пунктчалар күчүн жоготту деп таанылсын;

4-пунктча төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“4) саламаттык сактоо уюмдарында кызматчы менен бирге жашаган анын үй-бүлө мүчөлөрүн медициналык тейлөө тартибин жана шарттарын.”;

– 12-пункттын 2, 3-пунктчалары күчүн жоготту деп таанылсын;

– 13-пункт төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“13. Кыргыз Республикасынын Суу ресурстары, айыл чарба жана кайра иштетүү өнөр жайы министрлигине төмөнкүлөрдү бекитүү боюнча:

1) жайыттарды башкаруу жана пайдалануу планын жана жайыттарды пайдалануунун жылдык планын иштеп чыгуу тартиби жөнүндө типтүү жобону;

2) айыл чарба өндүрүшүн жүргүзүү үчүн түшүмдүүлүгү аз айыл чарба жерлерин өздөштүрүүгө долбоордук-сметалык документтерди берүү тартиби жөнүндө жобону;

3) жер кадастрын жүргүзүүдө кыртыштын күрдүүлүгүнө мониторинг жүргүзүү тартибин;

4) кыртыштын абалын баалоо ченемдери жана аларды аныктоо методдору;

5) геоботаникалык изилдөөнүн материалдарын корректировкалоо методикасын;

6) балык запастарын жасалма көбөйтүү жана суу объектеринде балык чарба мелиорациясы боюнча иштерди жүргүзүү тартибин;

7) аквакультураны жана балык уулоону жүргүзүү үчүн балык чарба көлмөлөрүн берүү тартибин жана шарттарын, пайдалануу үчүн төлөмдүн өлчөмүн, ошондой эле көлмөлөрдү пайдалануу укугун токтотуунун негиздерин;

8) көлмөлөрдө кармалган же көл, садок жана көлмө балык чарбаларында өстүрүлгөн балыктарды жана балык өстүрүү продукцияларын эсепке алуу тартибин;

9) балык чарбаларында товардык балыкты жана балык тукумун көбөйтүүчү материалды өстүрүүнүн балык өстүрүү-биологиялык ченемдерин жана эрежелерин;

10) балык өндүрмөлүгүн, ихтиологиялык мониторинг жүргүзүүнү жана балык запастарын көбөйтүүнү уюштуруу тартибин;

11) илимий жана контролдук максаттарда балык уулоо тартибин;

12) балык чарбаларын өздөштүрүү жана балык өстүрүү, балык көбөйтүү жана балык уулоо максатында пайдалануу үчүн берилүүчү табигый жана жасалма көлмөлөрдүн тизмегин;

13) өндүрмөлүк балык уулоо үчүн көлмөлөрдүн балык уулоочу участокторун берүү үчүн конкурс өткөрүү тартибин;

14) балык уулоо жана балык өстүрүү максатында юридикалык жана жеке жактарга бекитип берилген көлмөлөрдө жана балык уулоо участокторунда егердик кызматты уюштуруу жана иштетүү тартибин;

15) балык чарба көлмөлөрүндө жана балык уулоо участокторунда ихтиологиялык иштерди жүргүзүү жана балыкты контролдук уулоо тартибин;

16) балык чарбалык өздөштүрүү жана пайдалануу үчүн берилүүчү табигый жана жасалма көлмөлөрдүн балык чарбалык потенциалы жөнүндө балык өстүрүү-биологиялык негиздемени түзүү тартибин;

17) Кыргыз Республикасында пайдаланууга уруксат берилген пестицидтердин жана агрохимикаттардын каталогун;

18) карантиндик фитосанитардык жугушсуздандыруу методдорун жана ыкмаларына карата көрсөтүлгөн жугушсуздандыруу боюнча ишти аткаруунун сапатын камсыз кылуучу талаптарды, алардын натыйжаларын тариздөө тартибин;

19) карантиндик фитосанитардык жугушсуздандыруу боюнча иштердин түрлөрүн;

20) жыгач таңгактоочу же бекитүүчү материалдарды маркалоо тартибин жана аны түшүрүү ыкмаларын;

21) зыяндуу организмдерди аныктоо жана идентификациялоо боюнча методикалык көрсөтмөлөрдү;

22) жөнгө салынуучу зыяндуу организмдерди табуу жана карантиндик фитосанитардык зонаны жана карантиндик фитосанитардык режимди белгилөө үчүн карантинге алынуучу объекттерге карантиндик фитосанитардык текшерүүлөрдү жүргүзүү боюнча методикалык көрсөтмөлөрдү;

23) карантинге алынган продукцияларды жана объектерди текшерип кароо боюнча нускамаларды;

24) органикалык айыл чарба продукциясын өндүрүүчүлөрдүн реестрин жүргүзүү эрежелерин;

25) аквакультураны уюштурууга жана жүргүзүүгө карата ветеринардык-санитардык ченемдерди жана талаптарды;

26) көлмө жана бассейндик балык өстүрүүчү чарбалар үчүн пландоого жана буфердик зоналарга карата ветеринардык-санитардык ченемдерди жана талаптарды;

27) товардык балыкты жана балык тукумун көбөйтүүчү материалды өстүрүү боюнча жаңы балык өстүрүүчү чарбаларды долбоорлоого жана иштеп жаткандарын реконструкциялоого карата балык өстүрүү-биологиялык ченемдерди жана талаптарды;

28) токой чарба чөйрөсүндөгү ченемдик укуктук мүнөздөгү нускамаларды, эрежелерди, жоболорду, колдонмолорду;

29) жаныбарлардын саламаттыгын коргоо, жаныбарларды идентификациялоо, ветеринардык-санитардык жана тамак-аш коопсуздугу жаатындагы нускамаларды, эрежелерди, жоболорду жана талаптарды;

30) мамлекеттик мүлктү башкаруу боюнча ыйгарым укуктуу орган тарабынан бекитилген мамлекеттик ишканалар үчүн Типтүү уставга ылайык асыл тукум мал чарбасы, балык чарбасы, дыйканчылык, сорттук жана себүү сапаттары чөйрөсүндөгү мамлекеттик ишканалардын уставдарын;

31) суу ресурстары чөйрөсүндөгү мамлекеттик саясатты ишке ашыруу боюнча ведомстволук бөлүмдүн карамагындагы мамлекеттик ишканалардын уставдарын;

32) сууну жеткирүүгө типтүү контрактты, сууну жеткирүүгө ар жылдык типтүү келишими, ошондой эле суу ресурстарын башкаруу жана суу чарбасы, суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу чөйрөсүндөгү ченемдик укуктук мүнөздөгү нускамаларды, эрежелерди жана ченемдерди;

33) ачык акционердик коомдордун уставдарын;

34) мамлекеттик текшерүүдөн өткөн Кыргыз Республикасынын асыл тукум заводдорунун жана фермаларынын тизмектерин;

35) каттоодон өткөн үрөн чарбаларынын тизмегин;

36) асылдандыруу ишин жүргүзүүчү мамлекеттик ишканаларга айыл чарба багытындагы мамлекеттик жерлерди берүү тартибин;

37) азык-түлүк кризиси же болбосо анын коркунучу пайда болгон учурда Азык-түлүк коопсуздугу жана тамак-аш боюнча кеңешинин сунушу боюнча белгилүү бир мезгилге азык-түлүк коопсуздугун камсыз кылуунун өзгөчө режимин;

38) Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик балык чарбасынын реестрин түзүү жана жүргүзүү тартибин;

39) аквакультура жана балык уулоо максатында балык чарбасын өздөштүрүү жана пайдалануу үчүн берилүүчү табигый жана жасалма көлмөлөрдүн тизмегин;

40) балыкты акклиматизациялоо, коё берүү, эсепке алуу, жайгаштыруу жана балык чарба көлмөлөрүн жана балык уулоо участокторун балыктандыруу боюнча жумуштарды жүргүзүү тартибин;

41) Кыргыз Республикасынын мамлекеттик балык чарба фондун пайдалануу тартибин;

42) балык уулоо эрежелерин жана өндүрмөлүк, ышкыбоздук жана спорттук балык уулоо объектирине киргизилген суу биоресурстарынын түрлөрүнүн тизмегин;

43) органикалык өндүрүштүн жалпы жана негизги эрежелеринен тышкары, органикалык аквакультурага, балчылыкка, иштетилбеген аймактардан продукцияны жыйноого, ошондой эле тамак-аш же тоют катары керектөө үчүн арналбаган органикалык продукцияга карата кошумча эрежелерди;

44) органикалык өндүрүштү сертификациялоо боюнча органдарды каттоо тартиби жана органикалык өндүрүштү сертификациялоо боюнча органдын ишине мониторинг жүргүзүү тартибин;

45) органикалык өндүрүштү сертификациялоо боюнча органдын ишине мониторинг жүргүзүүнү өткөрүп берүү тартибин;

46) органикалык продукцияны ташып келүү эрежелерин;

47) органикалык өндүрүш, органикалык продукцияны жүгүртүү жана башка өлкөлөр менен сертификациялоо системасынын жана эрежелеринин эквиваленттүүлүгүн таануу тартибин.”;

– 14-пунктта:

2, 3-пунктчалар төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“2) кыйроодон куткаруучу кызматтарды, кыйроодон куткаруучу кошуундарды, куткаруучуларды аттестациялоо тартибин;

3) мамлекеттик материалдык резерв чөйрөсүндөгү ченемдик укуктук мүнөздөгү методикалык документтерди.”;

5-пунктча төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“5) Жарандык коргонуу чөйрөсүндөгү ченемдик укуктук мүнөздөгү методикалык көрсөтмөлөрдү, сунуштамаларды, нускамаларды, эрежелерди, ченемдерди, талаптарды, жоболорду, регламенттерди, программаларды, концепцияларды, тартиптерди, колдонмолорду жана методикаларды.”;

– 15-пункт төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“15. Кыргыз Республикасынын Энергетика министрлигине отун-энергетика комплекси чөйрөсүндөгү ченемдик укуктук мүнөздөгү эрежелерди, нускамаларды, жоболорду, преискуренттарды, ченемдерди, тартиптерди, талаптарды, методикаларды, жетектөөчү жана методикалык көрсөтмөлөрдү, технологиялык карталарды, маалымдамаларды бекитүү боюнча.”;

– 16-пунктта:

4, 5-пунктчалар күчүн жоготту деп таанылсын;

6-пунктча төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“6) куралдарды жана аскердик техниканы, коргонуу объекттерин жана башка аскердик-техникалык мүлктү өткөрүп берүү, ижарага тапшыруу, сатуу, жоюу жана эсептен чыгаруу тартибин.”;

8-пунктча төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“8) Куралдуу Күчтөрдү жана башка аскердик түзүлүштөрдү куралдар жана аскердик техникалар менен жабдуунун, аларды материалдык каражаттар, ресурстар жана кызмат көрсөтүүлөр менен камсыз кылуунун тартибин.”;

– 17-пункттын 11-пунктчасы төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“11) мергенчилик чарбасы жана өзгөчө корголуучу жаратылыш аймактары чөйрөсүндөгү ченемдик укуктук мүнөздөгү нускамаларды, эрежелерди, жоболорду, колдонмолорду, методикаларды.”;

– 18-пунктта:

биринчи абзац “өнүктүрүү” деген сөздөн кийин “жана инновациялык технологиялар” деген сөздөр менен толукталсын;

5-пунктча төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“5) почта байланышы жаатындагы ченемдик укуктук мүнөздөгү жоболорду, нускамаларды, эрежелерди.”;

6-пунктча күчүн жоготту деп таанылсын;

– 21-пунктта:

1, 3-пунктчалар күчүн жоготту деп таанылсын;

5-пунктча төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“5) аксакалдар сотторунун кеңештери жөнүндө жобону жана аларды түзүү тартибин.”;

– 22-пункт төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“22. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Жазаларды аткаруу мамлекеттик кызматына төмөнкүлөрдү бекитүү боюнча:

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН 2023-ЖЫЛДЫН 3-МАРТЫНДАГЫ №115
“КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН АЙРЫМ ЧЕНЕМ ЖАРАТУУ ЫЙГАРЫМ
УКУКТАРЫН МАМЛЕКЕТТИК ОРГАНДАРГА ЖАНА ЖЕРГИЛИКТҮҮ ӨЗ АЛДЫНЧА БАШКАРУУНУН АТКАРУУ
ОРГАНДАРЫНА ӨТКӨРҮП БЕРҮҮ ЖӨНҮНДӨ” ТОКТОМУНА ӨЗГӨРТҮҮЛӨРДҮ КИРГИЗҮҮ ТУУРАЛУУ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН

ТОКТОМУ

(Башталышы 18-бетте)

1) жаза аткаруу системасынын мамлекеттик органынын атайын бөлүмү жөнүндө жобону;
2) соттолгондорду кесипкөй даярдоону уюштуруу тартибин;
3) түзөтүү мекемелеринин аймагына келген жана чыгып жаткан адамдарга, алардын буюмдарына, транспорт кара- жаттарына, ошондой эле анын жанындагы режимдик талаптар белгиленген аймактарда текшерип кароо жүргүзүү тартибин.”;
– 24-пункт төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:
“24. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Жарандык авиация мамлекеттик агенттигине тө- мөнкүлөрдү бекитүү боюнча:
1) Кыргыз Республикасынын авиациялык эрежелерин;
2) Кыргыз Республикасынын жарандык авиациясынын ишин жөнгө салуучу ченемдик укуктук мүнөздөгү жоболорду жана колдонмолорду.”;
– 26-пункт төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:
“26. Кыргыз Республикасынын Илим, жогорку билим берүү жана инновациялар министрлигине интеллектуалдык менчик объекттерин укуктук коргоо жана инновацияларды өнүктүрүү чөйрөсүндөгү ченемдик укуктук мүнөздөгү колдонмолорду, методикаларды, тартиптерди, эрежелерди, жоболорду, нуска- маларды, стандарттарды, регламенттерди бекитүү боюнча.”;
– 28-пунктун 1–6-пунктчалары күчүн жоготту деп тааныл- сын;

– 29-пунктта:
“мамлекеттик кызматына” деген сөздөр “кызматына” деген сөзгө алмаштырылсын;
3, 5-пунктчалар күчүн жоготту деп таанылсын;
– төмөнкүдөй мазмундагы 32, 33-пункттар менен толук- талсын:
“32. Кыргыз Республикасынын Президентине караштуу Дин иштери жана этностор аралык мамилелер боюнча улуттук агенттикке юридикалык жактын фирмалык аталышында ди- ний мүнөздөгү сөздөрдүн, терминдердин, аныктамалардын тизмегин жана аларды пайдалануу тартибин бекитүү боюнча.
33. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Дене тарбия жана спорт мамлекеттик агенттигине төмөнкүлөрдү бекитүү боюнча:
1) Кыргыз Республикасынын калкын дене тарбиялык даярдоо боюнча типтүү ченемдик талаптарды;
2) спорттук коомдорду жана клубдарды уюштуруу боюнча типтүү ченемдерди;
3) окуу жайлардын дене тарбия жана спорт объекттери тарабынан спорт жабдуулары жана инвентарлары менен камсыздоонун минималдуу социалдык стандарттарын;
4) Кыргыз Республикасынын курама командасынын курамын түзүү тартибин;
5) мектептен тышкаркы жана окуудан тышкаркы дене тарбия- спорттук уюмдардын ишин координациялоо тартибин;
6) спорттун интеллектуалдык жана башка коопсуз түрлөрүнүн тизмегин;

7) спорттун интеллектуалдык жана башка коопсуз түрлөрүн үйрөтүү боюнча кыска мөөнөттүү курстардан өтүү тартибин;
8) спорттун паралимпиадалык түрлөрү боюнча спорттук федерацияларды таануу тартибин;
9) спорттун паралимпиадалык түрлөрү боюнча ардактуу спорттук наамдарды, спорттук наамдарды жана разряддарды ыйгаруу тартибин жана шарттарын;
10) паралимпиадалык спорттун уюмдарында судьялардын атайын даярдыктан же кайра даярдыктан өтүү тартибин;
11) спорттун паралимпиадалык түрлөрү боюнча окутуу- машыктыруунун типтүү программаларын;
12) дене тарбия жана спорт чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган менен дене тарбия-ден соолукту чыңдоо жана спорттук багыттагы расмий коомдук бирикмелердин ортосундагы өз ара мамилелер тартибин;
13) Кыргыз Республикасынын антидопинг эрежелерин.”.
2. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2023-жылдын 10-февралындагы №45-т тескемеси күчүн жо- готту деп таанылсын.
3. Бул токтом расмий жарыяланган күндөн тартып он беш күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Министрлер Кабинетинин
Төрагасы

А.КАСЫМАЛИЕВ

Бишкек ш., 2025-жылдын 21-июлу, №432

КЫЗМАТКЕРДИН ЭМГЕКТИК МИЛДЕТТЕРИН АТКАРУУСУНА
БАЙЛАНЫШТУУ АГА МЕРТИНҮҮНҮН, КЕСИПТИК ООРУНУН, ДЕН
СОЛУГУНА БАШКА ЗЫЯН КЕЛТИРҮҮНҮН НАТЫЙЖАСЫНДА АЛ
МАЙЫП БОЛГОН ЖЕ КАЗА БОЛГОН УЧУРДА БИР ЖОЛКУ ЖӨЛӨКПҮЛ
ТӨЛӨӨНҮН ТАРТИБИ ЖӨНҮНДӨ ЖОБОНУ БЕКИТҮҮ ТУУРАЛУУ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН

ТОКТОМУ

Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 219-беренесине, “Эмгекти коргоо жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына, “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 13, 17-беренелерине ылайык Кыргыз Республи- касынын Министрлер Кабинети **токтом кылат:**
1. Кызматкердин эмгектик милдеттерин аткаруусуна байланыштуу ага мертинүүнүн, кесиптик оорунун, ден соолугуна башка зыян келтирүүнүн натыйжасында ал майып болгон же каза болгон учурда бир жолку жөлөкпүл төлөөнүн тартиби жөнүндө жобо тиркемеге ылайык бекитилсин.
2. Бул токтомду бюджеттик чөйрөнүн кызматкерлери бөлүгүндө ишке ашыруу тиешелүү жылдарга бекитилген республикалык бюджеттин алкагында жүргүзүлөт деп белгиленсин.
3. Бул токтом расмий жарыяланууга тийиш жана 2025-жылдын 28-январынан тартып күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Министрлер Кабинетинин Төрагасы

А.КАСЫМАЛИЕВ

Бишкек ш., 2025-жылдын 4-августу, №465

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН
2022-ЖЫЛДЫН 30-МАРТЫНДАГЫ №184 “КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
КАЛКЫН СОЦИАЛДЫК КАМСЫЗДОО СИСТЕМАСЫНЫН
КЫЗМАТКЕРЛЕРИНЕ ЭМГЕК АКЫ ТӨЛӨӨНҮН ШАРТТАРЫ
ЖӨНҮНДӨ” ТОКТОМУНА ӨЗГӨРТҮҮЛӨРДҮ КИРГИЗҮҮ ТУУРАЛУУ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН

ТОКТОМУ

Кыргыз Республикасынын Президентинин 2025-жылдын 28-майындагы №167 “Кыргыз Респу- бликасынын бюджеттик чөйрөсүнүн айрым кызматкерлеринин эмгек акысын теңдештирүү жана түзүүнүн бирдиктүү моделине келтирүү жөнүндө” Жарлыгын ишке ашыруу максатында, “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 13, 17-беренелерине ылайык Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети **токтом кылат:**
1. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 30-мартындагы №184 “Кыргыз Республикасынын калкын социалдык камсыздоо системасынын кызматкерлерине эмгек акы төлөөнүн шарттары жөнүндө” токтомуна төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:
1) жогоруда көрсөтүлгөн токтомдун 2-тиркемесинде:
- 9-пунктта “1,30” деген цифралар “1,40” деген цифраларга алмаштырылсын;
- 10-пунктта “1,51” деген цифралар “1,75” деген цифраларга алмаштырылсын;
2) жогоруда көрсөтүлгөн токтомдун 3-тиркемесинде:
- 7-пунктта “1,79” деген цифралар “1,80” деген цифраларга алмаштырылсын;
- 9-пунктта “1,51” деген цифралар “1,75” деген цифраларга алмаштырылсын;
- 11-пунктта “1,30” деген цифралар “1,40” деген цифраларга алмаштырылсын;
- 12-пунктта “1,16” деген цифралар “1,20” деген цифраларга алмаштырылсын;
- 14-пунктта “1,51” деген цифралар “1,85” деген цифраларга алмаштырылсын;
- 15-пунктта “1,51” деген цифралар “1,75” деген цифраларга алмаштырылсын;
- 16, 17-пункттарда “1,28” деген цифралар “1,40” деген цифраларга алмаштырылсын;
- 18–20-пункттарда “1,00” деген цифралар “1,20” деген цифраларга алмаштырылсын;
3) жогоруда көрсөтүлгөн токтомдун 4-тиркемесинде:
- 4-пунктта “1,63” деген цифралар “1,65” деген цифраларга алмаштырылсын;
4) жогоруда көрсөтүлгөн токтомдун 6, 11, 12-тиркемелери ушул токтомдун 1, 2, 3-тиркемелерине ылайык редакцияда баяндалсын.
2. Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги белгиленген тартипте “Кыргыз Республикасы- нын 2025-жылга жана 2026–2027-жылдардын пландык мезгилине республикалык бюджети жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын долбоорун иштеп чыгууда ушул токтомдон келип чыгуучу өзгөртүүлөрдү эске алсын.
3. Бул токтомдун аткарылышын контролдоо Кыргыз Республикасынын Президентинин Адми- нистрациясынын Президенттин жана Министрлер Кабинетинин чечимдерин аткарууну контролдоо башкармалыгына жүктөлсүн.
4. Бул токтом расмий жарыяланууга тийиш жана 2025-жылдын 1-майынан тартып күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Министрлер Кабинетинин Төрагасы

А.КАСЫМАЛИЕВ

Бишкек ш., 2025-жылдын 5-августу, №469

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ӨКМӨТҮНҮН
1995-ЖЫЛДЫН 13-ЯНВАРЫНДАГЫ №12 “АСКЕР
КЫЗМАТКЕРЛЕРИНЕ, ПРОКУРОРЛОРГО ЖАНА
ПРОКУРАТУРА ОРГАНДАРЫНЫН ТЕРГӨӨЧҮЛӨРҮНӨ, ИЧКИ
ИШТЕР МАСЕЛЕЛЕРИН ТЕЙЛЕГЕН ЫЙГАРЫМ УКУКТУУ
МАМЛЕКЕТТИК ОРГАНЫНЫН, ӨРТТҮН АЛДЫН АЛУУ
ЖАНА ӨЧҮРҮҮ ЧӨЙРӨСҮНДӨГҮ ЫЙГАРЫМ УКУКТУУ
МАМЛЕКЕТТИК ОРГАНДЫН, ФИНАНСЫ ПОЛИЦИЯСЫ
ОРГАНДАРЫНЫН, АТАЙЫН БАЙЛАНЫШ КЫЗМАТЫНЫН,
ЖАЗЫК-АТКАРУУ СИСТЕМАСЫНЫН, БАҢГИ ЗАТТАРДЫ
КОНТРОЛДОО БОЮНЧА ОРГАНДЫН КАТАРДАГЫ ЖАНА
ЖЕТЕКЧИЛИК КУРАМЫНДАГЫ АДАМДАРГА, АЛАРДЫН
ҮЙ-БҮЛӨСҮНӨ ИШТЕГЕН ЖЫЛДАРЫН ЭСЕПТӨӨНҮН,
ПЕНСИЯ, ПОСОБИЕ ДАЙЫНДООНУН ЖАНА ТӨЛӨӨНҮН
ТАРТИБИ ЖӨНҮНДӨ ЖОБОНУ БЕКИТҮҮ ТУУРАЛУУ”
ТОКТОМУНА ӨЗГӨРТҮҮЛӨРДҮ КИРГИЗҮҮ ЖӨНҮНДӨ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН

ТОКТОМУ

“Кыргыз Республикасынын прокуратурасы жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамына ылайык келтирүү максатында, “Аскер кызматкерле- рин пенсия менен камсыз кылуу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 18-беренесине, “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 13, 17-беренелерине ылайык Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети **токтом кылат:**

1. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 1995-жылдын 13-январындагы №12 “Аскер кызматкерлерине, прокурорлорго жана прокуратура органдарынын тергөөчүлөрүнө, ички иштер маселелерин тейлеген ыйгарым укуктуу мамлекеттик органынын, өрттүн алдын алуу жана өчүрүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын, финансы полициясы органдарынын, атайын байланыш кызматынын, жазык-атка- руу системасынын, баңги заттарды контролдоо боюнча органдын катардагы жана жетекчилик курамындагы адамдарга, алардын үй-бүлөсүнө иштеген жылдарын эсептөөнүн, пенсия, пособие дайындоонун жана төлөөнүн тартиби жөнүндө жобону бекитүү тууралуу” токтомуна төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:
1) расмий тилдеги аталышындагы жана 1-пункттагы “военнослужащим” деген сөз “военнослужащим, ” деген сөздөргө алмаштырылсын;
2) жогоруда аталган токтом менен бекитилген Аскер кызматкерлерине, прокурор- лорго жана прокуратура органдарынын тергөөчүлөрүнө, ички иштер маселелерин тейлеген ыйгарым укуктуу мамлекеттик органынын, өрттүн алдын алуу жана өчүрүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын, финансы полициясы ор- гандарынын, атайын байланыш кызматынын, жазык-аткаруу системасынын, баңги заттарды контролдоо боюнча органдын катардагы жана жетекчилик курамындагы адамдарга, алардын үй-бүлөсүнө иштеген жылдарын эсептөөнүн, пенсия, пособие дайындоонун жана төлөөнүн тартиби жөнүндө жободо:
– расмий тилдеги аталышындагы “военнослужащим” деген сөз “военнослужащим, ” деген сөздөргө алмаштырылсын;
– 1-пункт төмөнкүдөй мазмундагы жыйырма үчүнчү абзац менен толукталсын:
“– аскердик прокуратура органдарынын прокурорлорунун жана тергөөчүлөрүнүн прокуратура органдарында иштеген, ошондой эле аларды аскердик кызматта же прокуратура органдарынын кадрларынын карамагында калтыруу менен мамлекеттик бийликтин жогорку органдарынын аппараттарында иштеген мезгили.”;
– 1¹-пункт төмөнкүдөй мазмундагы алтынчы абзац менен толукталсын:
“– юстиция органдарында юриспруденция адистиги боюнча мамлекеттик кызматчы катары иштеген мезгили.”;
– 3-пункттун “г” пунктчасы төмөнкүдөй мазмундагы кырк алтынчы абзац менен толукталсын:
“– жазык-аткаруу системасынын органдарында жана мекемелеринде мыйзамдардын аткарылышын көзөмөлдөгөн прокуратура органдарында кызматта – 2006-жылдын 19-июнунан тартып.”.
2. Бул токтомдун 1-пунктунун 2-пунктчасынын алтынчы жана сегизинчи абзац- тарында каралган негиздер боюнча пенсия алууга укугу бар прокурорлорго жана прокуратура органдарынын тергөөчүлөрүнө пенсиялар жана кошумча төлөмдөр 2025-жылдын 1-сентябрынан тартып төлөнөт деп белгиленсин.
3. Бул токтом расмий жарыяланган күндөн тартып он күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Министрлер Кабинетинин Төрагасы

А.КАСЫМАЛИЕВ

Бишкек ш., 2025-жылдын 5-августу, №470

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЧҮЙ ОБЛУСУНУН
СОКУЛУК РАЙОНУНУН КОЖОМКУЛ АЙЫЛ
АЙМАГЫНДА ЖАЙГАШКАН ЖЕР УЧАСТОГУН
“АЙЫЛ ЧАРБА БАГЫТЫНДАГЫ ЖЕРЛЕР”
КАТЕГОРИЯСЫНАН “ӨНӨР ЖАЙДЫН,
ТРАНСПОРТТУН, БАЙЛАНЫШТЫН,
ЭНЕРГЕТИКАНЫН, КОРГООНУН ЖЕРЛЕРИ ЖАНА
БАШКА БАГЫТТАГЫ ЖЕРЛЕР” КАТЕГОРИЯСЫНА
КОТОРУУ (ТРАНСФОРМАЦИЯЛОО) ЖӨНҮНДӨ**

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН

ТОКТОМУ

Кыргыз Республикасынын Чүй облусунун Сокулук районунун Кожомкул айыл аймагында индустриалдык-логистикалык борборлорду куруу максатында, Кыргыз Республикасынын Жер кодексинин 18-беренесине, “Кыргыз Республикасынын Жер кодексин колдонууга киргизүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 3-беренесинин 2-бөлүгүнө, “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 13, 17-беренелерине ылайык, Кыргыз Республикасынын Президентинин Кыргыз Республикасынын Чүй облусундагы ыйгарым укуктуу өкүлүнүн 2025-жылдын 10-мартындагы №01-12/587 корутундусун көңүлгө алып, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети **токтом кылат:**

1. Кыргыз Республикасынын Чүй облусунун Сокулук районунун Кожомкул айыл аймагында жайгашкан, “Топ Виза” жоопкерчилиги чектелген коомунун менчигинде турган, №204 контурдагы жалпы аянты 47,53 га сугат айдоо жер участогу (үлүшү) индустриалдык-логистикалык борборлорду куруу үчүн “Айыл чарба багытындагы жерлер” категориясынан “Өнөр жайдын, транспорттун, байланыштын, энергетиканын, коргоонун жерлери жана башка багыттагы жерлер” категориясына которулсун (трансформациялансын).

2. Кыргыз Республикасынын Чүй облусунун Сокулук районунун мамлекеттик администрациясы төмөнкүлөрдү камсыз кылсын:

1) жерди эсепке алуу документтерине тиешелүү өзгөртүүлөрдү киргизүүнү;

2) ушул токтомдун 1-пунктунда көрсөтүлгөн жер участогун максаттуу багыты боюнча пайдаланууну;

3) курулуш ченемдерин жана эрежелерин так сактоону эске алуу менен жогоруда көрсөтүлгөн жер участогунун шаар куруу документтерин Кыргыз Республикасынын шаар куруу жана архитектура жаатындагы мыйзамдарына ылайык иштеп чыгууну жана бекитүүнү;

4) жамгырдын жана кардын эриген сууларын коопсуз буруу системасынын иштешин, башкы пландагы жер титирөөгө каршы иш-чараларды жана тиешелүү аймактагы кооптуу процесстерге жана кубулуштарга мониторинг жүргүзүү, божомолдоо боюнча колдонмону сактоону;

5) тарыхый-маданий мурас объекттерин күтүүнү жана коргоону, Кыргыз Республикасынын тарыхый-маданий мурастарды коргоо жана пайдалануу жөнүндө мыйзамдарына ылайык көрсөтүлгөн жер участогунда казуу жана курулуш иштерин жүргүзүүдө археологиялык көзөмөл жүргүзүү үчүн адис-археологду тартууну;

6) ушул токтомдун 1-пунктунда көрсөтүлгөн жер участогуна жакын жайгашкан тарыхый-маданий мурас объекттери табылганда же коргоо зонасына кирип калганда “Тарыхый-маданий мурастарды коргоо жана пайдалануу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамын жетекчиликке алууну;

7) ушул токтомдун 1-пунктунда көрсөтүлгөн жер участогу пайдаланылбаган же максаттуу багыты боюнча пайдаланылбаган учурда аны алып коюуну жана баштапкы абалына келтирүүнү караган чараларды көрүүнү;

8) Кыргыз Республикасынын жер мыйзамдарында белгиленген ченемдерге ылайык айыл чарба жана токой чарба өндүрүшүнүн жоготууларынын жана алынбай калган пайдасынын ордун толтуруу наркынын суммасын төлөөнү;

9) “Автомобиль жолдору жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык автомобиль жолуна бөлүнгөн тилкени сактоону.

3. Бул токтомдун аткарылышын контролдоо Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясынын Президенттин жана Министрлер Кабинетинин чечимдерин аткарууну контролдоо башкармалыгына жүктөлсүн.

4. Бул токтом расмий жарыяланган күндөн тартып он күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Министрлер Кабинетинин Төрагасы

А.КАСЫМАЛИЕВ

Бишкек ш., 2025-жылдын 5-августу, №471

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР
КАБИНЕТИНИН 2023-ЖЫЛДЫН 15-НОЯБРЫНДАГЫ
№602 “КЫРГЫЗ ПОЧТАСЫ” АЧЫК АКЦИОНЕРДИК
КООМУНУН ПЕНСИЯЛАРДЫ ЖАНА
ЖӨЛӨКПУЛДАРДЫ ЖЕТКИРҮҮ ЖАНА ТӨЛӨӨ
БОЮНЧА КЫЗМАТ КӨРСӨТҮҮЛӨРҮҮҮЧҮН
ЧЫГЫМДАРДЫН ЧЕНЕМИН БЕЛГИЛӨӨ ЖӨНҮНДӨ”
ТОКТОМУНА ӨЗГӨРТҮҮЛӨРДҮ КИРГИЗҮҮ ТУУРАЛУУ**

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН

ТОКТОМУ

Почта байланышынын дайындалган оператору болуп саналган “Кыргыз почтасы” ачык акционердик коомуна финансылык колдоо көрсөтүү максатында, “Почта байланышы жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 17-беренесине, “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 13, 17-беренелерине ылайык Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети **токтом кылат:**

1. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2023-жылдын 15-ноябрындагы №602 “Кыргыз почтасы” ачык акционердик коомунун пенсияларды жана жөлөкпулдарды жеткирүү жана төлөө боюнча кызмат көрсөтүүлөрү үчүн чыгымдардын ченемин белгилөө жөнүндө” токтомуна төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:

1-пунктта:

– төртүнчү абзац төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

“2026-жылдын 1-январынан тартып 2027-жылдын 31-декабрына чейин – төлөмдөрдүн көлөмүнөн 2% деңгээлде.”;

– бешинчи абзац күчүн жоготту деп таанылсын.

2. Ушул токтом расмий жарыяланган күндөн тартып он күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Министрлер Кабинетинин Төрагасы

А.КАСЫМАЛИЕВ

Бишкек ш., 2025-жылдын 5-августу, №472

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МАМЛЕКЕТТИК КАРЫЗЫН ЖЕҢИЛДЕТҮҮ
ЭСЕБИ МЕНЕН ИШТӨӨ ЖӨНҮНДӨ ЖОБОНУ БЕКИТҮҮ ТУУРАЛУУ**

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН

ТОКТОМУ

Кыргыз Республикасынын мамлекеттик карызын тейлөөдө республикалык бюджетке жүктөмдү азайтуу максатында, Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексинин 58, 60-беренелерине, “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 13, 17-беренелерине ылайык Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети **токтом кылат:**

1. Кыргыз Республикасынын мамлекеттик карызын

жеңилдетүү эсеби менен иштөө жөнүндө жобо тиркемеге ылайык бекитилсин.

2. Бул токтом расмий жарыяланган күндөн тартып он күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Министрлер Кабинетинин
Төрагасы

А.КАСЫМАЛИЕВ

Бишкек ш., 2025-жылдын 6-августу, №473

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН 2025-ЖЫЛДЫН
28-МАЙЫНДАГЫ №288 “КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ПРЕЗИДЕНТИНИН
2024-ЖЫЛДЫН 15-НОЯБРЫНДАГЫ №326 “КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
МИНИСТРЛИКТЕРИНИН ЖАНА ВЕДОМСТВОЛОРУНУН РАЙОНДУК/
РЕГИОНДУК БӨЛҮМДӨРҮН ЖАНА ӨКҮЛЧҮЛҮКТӨРҮН ПИЛОТТУК
ЖЕРГИЛИКТҮҮ МАМЛЕКЕТТИК АДМИНИСТРАЦИЯЛАРДЫН УБАКТЫЛУУ
ЖЕТЕКТӨӨСҮНӨ ӨТКӨРҮП БЕРҮҮ БОЮНЧА ПИЛОТТУК ДОЛБООР
ЖӨНҮНДӨ” ЖАРЛЫГЫН ИШКЕ АШЫРУУ БОЮНЧА АЙРЫМ ЧАРАЛАР
ЖӨНҮНДӨ” ТОКТОМУНА ӨЗГӨРТҮҮЛӨРДҮ КИРГИЗҮҮ ТУУРАЛУУ**

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН

ТОКТОМУ

Кыргыз Республикасынын Президентинин 2025-жылдын 2-июнундагы №176 тескемесин ишке ашыруу максатында, “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 13, 17-беренелерине ылайык Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети **токтом кылат:**

1. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2025-жылдын 28-майындагы №288 “Кыргыз Республикасынын Президентинин 2024-жылдын 15-ноябрындагы №326 “Кыргыз Республикасынын министрликтеринин жана ведомстволорунун райондук/региондук бөлүмдөрүн жана өкүлчүлүктөрүн пилоттук жергиликтүү мамлекеттик администрациялардын убактылуу жетектөөсүнө өткөрүп берүү боюнча пилоттук долбоор жөнүндө” Жарлыгын ишке

ашыруу боюнча айрым чаралар жөнүндө” токтомуна төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:

1-пунктта:

– биринчи абзацта “534” деген цифралар “542” деген цифраларга алмаштырылсын;

– 1-пунктчада “214” деген цифралар “215” деген цифраларга алмаштырылсын;

– 3-пунктчада “272” деген цифралар “279” деген цифраларга алмаштырылсын.

2. Бул токтом расмий жарыяланган күндөн тартып он күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Министрлер Кабинетинин
Төрагасы

А.КАСЫМАЛИЕВ

Бишкек ш., 2025-жылдын 6-августу, №474

**ЧЕТ МАМЛЕКЕТТИК АСКЕРДИК-БИЛИМ БЕРҮҮ УЮМДАРЫНДА
БИЛИМ АЛУУҮЧҮН КОНКУРСТУК ТАНДООДОН ӨТҮҮ
ТАРТИБИ ЖӨНҮНДӨ ЖОБОНУ БЕКИТҮҮ ТУУРАЛУУ**

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН

ТОКТОМУ

Чет мамлекеттик аскердик окуу жайларга тапшыруу үчүн Кыргыз Республикасынын жарандарынын жана аскер кызматчыларынын ичинен талапкерлерди сапаттуу тандоо максатында, “Кыргыз Республикасынын жарандарынын жалпыга бирдей аскердик милдети жөнүндө, аскердик жана альтернативдик кызматтар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 25-беренесинин 1-бөлүгүнө, “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 13, 17-беренелерине ылайык Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети **токтом кылат:**

1. Чет мамлекеттик аскердик-билим берүү уюмдарында билим алуу үчүн конкурстук тандоодон өтүү тартиби жөнүндө жобо тиркемеге ылайык бекитилсин.

2. Төмөнкүлөр күчүн жоготту деп таанылсын:

1) Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 30-июнундагы №347 “Чет мамлекеттик аскер окуу жайларында билим алуу үчүн конкурстук тандоону өтүү тартиби жөнүндө жобону бекитүү тууралуу” токтому;

2) Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2014-жылдын 17-февралындагы №98 “Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 30-июнундагы №347 “Чет мамлекеттик аскер окуу жайларында билим алуу үчүн конкурстук тандоону өтүү тартиби жөнүндө жобону бекитүү тууралуу” токтомуна өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү жөнүндө” токтому;

3) Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2015-жылдын 23-мартындагы №137 “Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 30-июнундагы №347 “Чет мамлекеттик аскер окуу жайларында билим алуу үчүн конкурстук тандоону өтүү тартиби жөнүндө жобону бекитүү тууралуу” токтомуна толуктоолорду киргизүү жөнүндө” токтому;

4) Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2016-жылдын 14-июнундагы №313 “Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 30-июнундагы №347 “Чет мамлекеттик аскер окуу жайларында билим алуу үчүн конкурстук тандоону өтүү тартиби жөнүндө жобону бекитүү тууралуу” токтомуна толуктоолорду жана өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтому.

3. Бул токтомдун аткарылышын контролдоо Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясынын Президенттин жана Министрлер Кабинетинин чечимдерин аткарууну контролдоо башкармалыгына жүктөлсүн.

4. Бул токтом расмий жарыяланууга тийиш жана 2025-жылдын 1-июлунан тартып күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Министрлер Кабинетинин
Төрагасы

А.КАСЫМАЛИЕВ

Бишкек ш., 2025-жылдын 6-августу, №475

**КУРГАК УЧУКТАН ДАРЫЛАНУУДАН БАШ ТАРТКАН АДАМДАРДЫ
ОБОЧОЛОНТУУ ТАРТИБИН БЕКИТҮҮ ЖӨНҮНДӨ**

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН

ТОКТОМУ

Калктын санитардык-эпидемиологиялык бакубатчылыгын камсыз кылуу, Кыргыз Республикасынын аймагында кургак учуктан жайылышын алдын алуу, “Кыргыз Республикасында жарандардын саламаттыгын сактоо жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 117-беренесинин 2-бөлүгүн ишке ашыруу максатында, “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 13, 17-беренелерине ылайык Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети **токтом кылат:**

1. Кургак учуктан дарылануудан баш тарткан адамдарды обочолонтуу тартиби тиркемеге ылайык бекитилсин.

2. Бул токтом Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигинин тиешелүү жылдарга

бекитилген бюджетинин алкагында ишке ашырылат деп белгиленсин.

3. Бул токтомдун аткарылышын контролдоо Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясынын Президенттин жана Министрлер Кабинетинин чечимдерин аткарууну контролдоо башкармалыгына жүктөлсүн.

4. Бул токтом расмий жарыяланган күндөн тартып он күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Министрлер Кабинетинин
Төрагасы

А.КАСЫМАЛИЕВ

Бишкек ш., 2025-жылдын 8-августу, №479

МОБИЛДИК ТҮЗҮЛҮШТӨРДҮ ИДЕНТИФИКАЦИЯЛОО ТАРТИБИ
ЖӨНҮНДӨ ЖОБОНУ БЕКИТҮҮ ТУУРАЛУУ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИНИН
ТОКТОМУ

Кыргыз Республикасынын Президентинин 2025-жылдын 24-июлундагы №216 “Байланыш түзүлүштөрүн идентификациялоонун жана мобилдик байланыш түзүлүштөрүн, ошондой эле маалыматтарды берүү үчүн пайдаланылуучу түзүлүштөрдү идентификациялоонун мамлекеттик тутумун өркүндөтүү боюнча чаралар жөнүндө” Жарлыгын ишке ашыруу максатында, “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 13, 17-беренелерине ылайык Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети **токтом кылат:**

1. Мобилдик түзүлүштөрдү идентификациялоо тартиби жөнүндө жобо тиркемеге ылайык бекилсин.

2. Төмөнкүлөр аныкталсын:
– Кыргыз Республикасынын Улуттук коопсуздук мамлекеттик комитети координациялоочу орган, Мобилдик түзүлүштөрдү идентификациялоонун мамлекеттик санариптик технологиялык тутумунун ээси болуп;

– “Кыргыз мобилдик каттоо борбору” жоопкерчилиги чектелген коому Мобилдик түзүлүштөрдү идентификациялоонун мамлекеттик санариптик технологиялык тутумунун идентификациялоо оператору болуп.

3. Кыргыз Республикасынын Улуттук коопсуздук мамлекеттик комитети идентификациялоо операторун алмаштыруу боюнча ишти Мобилдик түзүлүштөрдү идентификациялоонун мамлекеттик санариптик технологиялык тутумунун үзгүлтүксүз иштөөсүн камсыз кылуу менен уюштурсун.

4. Төмөнкүлөр күчүн жоготту деп таанылсын:

1) Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 31-майындагы №287 “Байланыш түзүлүштөрүн идентификациялоонун мамлекеттик тутумун уюштуруу жана мобилдик байланыш түзүлүштөрүн, ошондой эле маалыматтарды берүү үчүн пайдаланылуучу түзүлүштөрдү идентификациялоо маселелери жөнүндө” токтому;

2) Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2023-жылдын 18-октябрындагы №550 “Байланыш түзүлүштөрүн идентификациялоонун жана мобилдик байланыш түзүлүштөрүн, ошондой эле маалыматтарды берүү үчүн пайдаланылуучу түзүлүштөрдү идентификациялоонун мамлекеттик тутумунун маселелери боюнча Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн жана Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин айрым токтомдоруна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтомунун 3-пункту;

3) Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2024-жылдын 24-июлундагы №421 “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 31-майындагы №287 “Байланыш түзүлүштөрүн идентификациялоонун мамлекеттик тутумун уюштуруу жана мобилдик байланыш түзүлүштөрүн, ошондой эле маалыматтарды берүү үчүн пайдаланылуучу түзүлүштөрдү идентификациялоо маселелери жөнүндө” токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу” токтому;

4) Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2024-жылдын 23-августундагы №498 “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 31-майындагы №287 “Байланыш

түзүлүштөрүн идентификациялоонун мамлекеттик тутумун уюштуруу жана мобилдик байланыш түзүлүштөрүн, ошондой эле маалыматтарды берүү үчүн пайдаланылуучу түзүлүштөрдү идентификациялоо маселелери жөнүндө” токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу” токтому;

5) Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2024-жылдын 12-октябрындагы №615 “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 31-майындагы №287 “Байланыш түзүлүштөрүн идентификациялоонун мамлекеттик тутумун уюштуруу жана мобилдик байланыш түзүлүштөрүн, ошондой эле маалыматтарды берүү үчүн пайдаланылуучу түзүлүштөрдү идентификациялоо маселелери жөнүндө” токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу” токтому;

6) Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2024-жылдын 25-декабрындагы №794 “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 31-майындагы №287 “Байланыш түзүлүштөрүн идентификациялоонун мамлекеттик тутумун уюштуруу жана мобилдик байланыш түзүлүштөрүн, ошондой эле маалыматтарды берүү үчүн пайдаланылуучу түзүлүштөрдү идентификациялоо маселелери жөнүндө” токтомуна өзгөртүү киргизүү тууралуу” токтому.

5. Бул токтом расмий жарыяланган күндөн тартип он күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Министрлер Кабинетинин
Төрагасы
А.КАСЫМАЛИЕВ

Бишкек ш., 2025-жылдын 8-августу, №482

ЖОГОЛДУ

УТЕРЯ

Адамбекова Арууке
Тынчтыкбековнага
тиешелүү ЖРТнын
сертификаты №5300702
жоголгондугуна
байланыштуу жараксыз
деп табылсын.

Н-382

В связи с утерей
сертификата ОПТ №5202911
Камбаралиевой Айыке
Эрланбековны имя считать
недействительным.

Н-378

Кадырова Сайкал
Жолдошбековнага
тиешелүү ЖРТнын
сертификаты №5110771
жоголгондугуна
байланыштуу жараксыз
деп табылсын.

Н-381

Лейлек районундагы
Кулунду айыл өкмөтүнүн
Булак-Башы айылынын
тургуну Абылов
Жетмышке тиешелүү
20.05.2019-жылы берилген
Ч №853574 жер участкагуна
болгон жеке менчик
укугу жөнүндөгү мам.
актысы жоголгондугуна
байланыштуу жараксыз
деп табылсын.

П/П 82/1

Өзгөн районунун
тургуну Касымбекова
Нургуль Аскарбековнага
тиешелүү райтаттан
берилген мамлекеттик
каттоо жөнүндөгү жеке
ишкердик күбөлүгүнүн
код ОКПОсу 28253174
жоголгондугуна
байланыштуу жараксыз
деп табылсын.

П/П 218

В связи с утерей гос.
акта о праве частной
собственности
на земельный
участок Ч №330428
(от 07.09.2011 г.) на имя
Абазбековой Салтанат
Сагынбековны считать
недействительным.

Н-385

Мирзалимова Гульмира
Саиткуловнага тиешелүү
турак жайынын техникалык
паспорту (мурастоо укугу
жөнүндө күбөлүгү №3397,
берилген күнү 01.08.2019-ж.)
жоголгондугуна
байланыштуу жараксыз
деп табылсын.

Д-05

Уркачиев Абубакир
Акылбековичке таандык
сериясы Ч №1166460,
(21.07.2023-жылы берилген)
жер участкагуна болгон
жеке менчик укугу
жөнүндөгү мамлекеттик
актысы жоголгондугуна
байланыштуу жараксыз
деп табылсын.

Н-386

Сабаев Болотко
тиешелүү сериясы
ОР №977, 5.03.1996-жылы
берилген жер үлүшүнөн
пайдаланууга укук берүүчү
күбөлүгү жоголгондугуна
байланыштуу жараксыз
деп табылсын.

Н-386

Ысак уулу Адылбекке
тиешелүү жер участкагуна
болгон жеке менчик укугу
жөнүндөгү мам. актысы
Ч №407563 (16.10.2012-ж.)
жоголгондугуна
байланыштуу жараксыз
деп табылсын.

Н-388

КР УИАнын символикасын иштеп чыгуу боюнча конкурс

Кыргыз Республикасынын Президентине
караштуу Кыргыз Республикасынын
Улуттук илимдер академиясы (КР УИА)
эмблема, туу жана гимн иштеп чыгуу
боюнча конкурс жарыялайт.

Максаты: Илимий кадыр-баркты, улуттук сыймыкты жана заманбаптыкты чагылдырган оригиналдуу символика түзүү.

Түстөр: Көк (билим), алтын (жетишкендиктер), ак (чыңчылдык).

Туу: Илимий өнүгүүнү жана тарыхты урматтоону билдирет.

Гимн: Илимий эркиндикти жана Кыргызстандын дүйнөлүк илимге салымын даңазалайт.

Катышуучулар: 18 жаштан жогору жеке жактар жана уюмдар. Бир катышуучудан 3төн ашык эмес иш кабыл алынат.

Мөөнөттөр: Арыздарды кабыл алуу: 2025-жыл, 11-августтан баштап 14-сентябрь, саат 18.00гө чейин.

Талаптар: Иштер оригиналдуу болуп, автордук укуктарды бузбашы керек. Техникалык талаптар 1 жана 2-тиркемелерде.

Жыйынтык: Жеңүүчүлөр КР УИАнын сайтында жарыяланат. Байге фонду КР УИА тарабынан каржыланат.

Кошумча маалымат үчүн КР УИАнын расмий сайтына кайрылыңыз.

Н-378

Конкурс на разработку символики НАН КР

Национальная академия наук
Кыргызской Республйки (НАН КР)
при Президенте Кыргызской Республики
объявляет конкурс на разработку
эмблемы, флага и гимна.

Цель: Создание оригинальной символики, отражающей научный престиж, национальную гордость и современность.

Цвета: Синий (знания), золотой (достижения), белый (честность).

Флаг: Символизирует научный прогресс и уважение к истории.

Гимн: Прославляет научную свободу и вклад Кыргызстана в мировую науку. Участники: Физические лица и организации старше 18 лет. От одного участника принимается не более 3 работ.

Сроки:

Прием заявок: с 11 августа по 14 сентября 2025 года, до 18.00 ч.

Требования: Работы должны быть оригинальными и не нарушать авторские права. Технические требования указаны в приложениях 1 и 2.

Результаты: Победители будут объявлены на сайте НАН КР. Призовой фонд финансируется НАН КР.

Дополнительная информация: на официальном сайте НАН КР

Общество с ограниченной
ответственностью «Стар Шина»

осуществило выплату процентного дохода за девятый
процентный период первого выпуска облигаций:

Общее кол-во владельцев облигаций, имеющих право на получ. дохода	141
Общая сумма начисленных доходов, сом.	2 750 000,00
Общее кол-во владельцев облигаций, получивших доходы, чел.	134
Общая сумма выплаченных доходов по облигациям, сом.	2 733 400,00
Кол-во владельцев облигаций, по которым не выплачены доходы, чел.	7
Кол-во облигаций, по которым не выплачены доходы, экз.	332
Причина невыплаты	неявка облигационера

Н-384

Айтматов Санжарбек
Кудайбердиевичке
тиешелүү жер участкагуна
болгон жеке менчик укугу
жөнүндө мамлекеттик
акт (сериясы ЧN1037683,
берилген күнү 11.06.2021-ж.)
жоголгондугуна
байланыштуу жараксыз
деп табылсын.

Д-05

Ураимова Ибадат
Урустамовнага таандык
21.08.2023-жылы берилген
Ч №1134969 жер участкагуна
болгон жеке менчик
укугу жөнүндөгү мам.
актысы жоголгондугуна
байланыштуу жараксыз
деп табылсын.

П/П 037

Сүлүктү шаарынын тургуну Тойчубаев Кайратбек
Жалаловичке тиешелүү жер участкагуна болгон жеке
менчик укугу жөнүндөгү мам. актысы Ч №477390
жоголгондугуна байланыштуу жараксыз деп табылсын.

Н-390

Талас шаардык жана Талас райондук мамлекеттик
нотариалдык кеңсеси, 01.06.2025-жылы кайтыш
болгон Давлеталиев Максат Масалбековичтин
атынан мурас иши ачылгандыгына байланыштуу,
2025-жылдын 2-декабрь айына чейин мурасты кабыл
алуу же андан баш тартуу үчүн Давлеталиев Максат
Масалбековичтин мураскерлерин төмөнкү дарек
боюнча: Талас шаары, А. Оторбаев көчөсү №233,
№26 дарегинде жайгашкан Талас шаардык жана Талас
райондук мамлекеттик нотариалдык конторасына
чакырат.

Н-387

Молдоканов Замирбек Амантуровичке тиешелүү жер
участогуна болгон жеке менчик укугу жөнүндөгү мам.
актысы Ч №273575 (18.08.2010-ж.) жоголгондугуна
байланыштуу жараксыз деп табылсын.

Н-389

“Дос-Кредобанк” ачык акционердик коому
Банктын аткаруу органдарындагы агамдардын
тизмесинде өзгөрүү болгондугун маалымдайт:

“Дос-Кредобанк” ААК Банкынын Директорлор кеңешинин 2025-жылдын 11-августунда кабыл алган чечимине ылайык Омоева Асель Жумабаевна башкармалыктын мүчөсү кызматына шайлангандыгы туурасында чечим кабыл алынды.

ОАО "Дос-Кредобанк"

информирует об изменении в списке
лиц исполнительного органа:

Советом директоров ОАО "Дос-Кредобанк" принято решение избрать на должность Члена Правления Омоеву Асель Жумабаевну с 11 августа 2025 г.

Сатыбалдиев Эльдар
Эсенбековичке тиешелүү
жер участогуна болгон
жеке менчик укугу
жөнүндөгү мам.актысы
Ч №332562 (29.06.2011-ж.)
жоголгондугуна
байланыштуу жараксыз
деп табылсын.

Н-379

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ӨЗГӨЧӨ КЫРДААЛДАР
МИНИСТРЛИГИНИН 2024-ЖЫЛДЫН 29-ЯНВАРЫНДАГЫ
№2-Д “КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ӨЗГӨЧӨ КЫРДААЛДАР
МИНИСТРЛИГИНИН ТҮЗҮМДҮК, ВЕДОМСТВОЛУК ЖАНА
АЙМАКТЫК БӨЛҮМДӨРҮ ТАРАБЫНАН ЖЕКЕ ЖАНА
ЮРИДИКАЛЫК ЖАКТАРГА БЕРИЛҮҮЧҮ МАМЛЕКЕТТИК КЫЗМАТ
КӨРСӨТҮҮЛӨРДҮН СТАНДАРТТАРЫН БЕКИТҮҮ ЖӨНҮНДӨ”
БУЙРУГУНА ӨЗГӨРТҮҮЛӨРДҮ КИРГИЗҮҮ ТУУРАЛУУ**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ӨЗГӨЧӨ**
КЫРДААЛДАР МИНИСТРЛИГИНИН
БУЙРУГУ

Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлиги тарабынан көрсөтүлүүчү мамлекеттик кызматтардын сапатын жогорулатуу максатында, Кыргыз Республикасынын “Мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө” Мыйзамына, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2024-жылдын 12-июнундагы №304 “Мамлекеттик органдардын жана алардын ведомстволук мекемелеринин мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрүнүн бирдиктүү реестрин бекитүү жөнүндө” токтомуна жана 2023-жылдын 3-мартындагы №115 “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин айрым ченем жаратуу ыйгарым укуктарын мамлекеттик органдарга жана жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруу органдарына өткөрүп берүү жөнүндө” токтомуна ылайык, **буйрук кылам:**

1. Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин 2024-жылдын 29-январындагы №2-Д “Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин түзүмдүк, ведомстволук жана аймактык бөлүмдөрү тарабынан жеке жана юридикалык жактарга берилүүчү мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдүн стандарттарын бекитүү жөнүндөгү” буйругуна төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган буйрук менен бекитилген Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин түзүмдүк, ведомстволук жана аймактык бөлүмдөрү тарабынан жеке жана юридикалык жактарга берилүүчү мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдүн стандарттарынын:

– биринчи, экинчи, үчүнчү, төртүнчү, бешинчи, алтынчы, жетинчи абзацтар алып салынсын;

– I бөлүм. Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин алдындагы Окуу-изилдөө борбору жана Тоо-куткаруу кызматы тарабынан көрсөтүлүүчү мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдүн стандарттары ушул буйрукка тиркелген 1-тиркемеге ылайык жаңы редакцияда баяндалсын;

– III бөлүм. Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин алдындагы “Республикалык адистештирилген комбинат” мамлекеттик мекемеси тарабынан көрсөтүлүүчү мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдүн стандарттары ушул буйрукка тиркелген 2-тиркемеге ылайык жаңы редакцияда баяндалсын;

– VII бөлүм. Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин алдындагы Токой кызматы тарабынан көрсөтүлүүчү мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдүн стандарттары:

13-пункттун 1–8-бөлүмдөрү төмөнкүдөй редакцияда баяндалсын:

13	Акылуу мамлекеттик кызматтын баасы	Кызматтын баасы Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин буйругу менен монополияга каршы жөнгө салуу чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу орган менен макулдашылгандан кийин аныкталат. Кызматтын баасы тууралуу маалыматтар маалыматтык такталарга жана Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин расмий веб-сайттарына (www.mchs.gov.kg, www.coe.mes.gov.kg) жайгаштырылат. Төлөм шарттары: төлөм эсепфактуранын негизинде накталай эмес жол менен жүргүзүлөт
----	------------------------------------	--

2. Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин калк жана массалык-маалымат каражаттары менен иштөө башкармалыгынын башчысы ушул буйрук катталгандан кийин үч жумуш күндүн ичинде аны Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2010-жылдын 26-февралындагы №117 “Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын расмий жарыялоо булактары жөнүндө” токтомуна ылайык расмий түрдө жарыялоону камсыз кылсын.

3. Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин Жарандык коргонуу башкармалыгынын башчысы:

1) Буйрук расмий жарыяланган күндөн тартып үч жумуш күндүн ичинде анын көчүрмөсүн мамлекеттик жана расмий тилдерде, кагаз жана электрондук түрдө, расмий жарыялоо булагы тууралуу маалымат менен кошо Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине мамлекеттик ченемдик укуктук актылардын реестрине киргизүү үчүн жөнөтсүн;

2) Буйрук күчүнө кирген күндөн тартып үч жумуш күндүн ичинде анын көчүрмөсүн Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясына маалымат иретинде жөнөтсүн.

4. Мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдү жүзөгө ашыруучу түзүмдүк жана аймактык бөлүмдөрдүн жетекчилери:

1) Мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдү көрсөтүүнү тийиштүү деңгээлде уюштурсун;

2) Мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатын жакшыртуу жана процесстерди оптималдаштыруу багытында чараларды көрүшсүн;

3) Мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдүн стандарттарын расмий вебсайттарга жана маалымат такталарга жайгаштырууну камсыз кылышсын.

5. Жогоруда аталган мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдү тийиштүү деңгээлде камсыз кылуу боюнча жоопкерчилик мамлекеттик кызматтарды көрсөткөн түзүмдүк жана аймактык бөлүмдөрдүн жетекчилерине жүктөлсүн.

6. Бул буйруктун аткарылышы боюнча көзөмөл Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министринин биринчи орун басары А.М. Мамбетовго жүктөлсүн.

7. Бул буйрук тиешелүү адамдарга тааныштырылсын.

8. Бул буйрук расмий жарыяланган күндөн тартып жети күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Министр
генерал-майор**Б.АЖИКЕЕВ****Бишкек ш., 2025-жылдын 5-августу, №1-Д**

Буйруктун тиркемеси менен КР Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин расмий сайтынан www.mchs.gov.kg тааныша аласыздар.

ПРИКАЗ

МИНИСТЕРСТВА ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

О ВНЕСЕНИИ ИЗМЕНЕНИЙ В ПРИКАЗ МИНИСТЕРСТВА
ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
«ОБ УТВЕРЖДЕНИИ СТАНДАРТОВ ГОСУДАРСТВЕННЫХ УСЛУГ,
ПРЕДОСТАВЛЯЕМЫХ ФИЗИЧЕСКИМ И ЮРИДИЧЕСКИМ
ЛИЦАМ СТРУКТУРНЫМИ, ПОДВЕДОМСТВЕННЫМИ
И ТЕРРИТОРИАЛЬНЫМИ ПОДРАЗДЕЛЕНИЯМИ
МИНИСТЕРСТВОМ ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ КЫРГЫЗСКОЙ
РЕСПУБЛИКИ» ОТ 29 ЯНВАРЯ 2024 ГОДА №2-Д

В целях реализации задач по повышению качества предоставления государственных услуг, оказываемых Министерством чрезвычайных ситуаций Кыргызской Республики, в соответствии с Законом Кыргызской Республики «О государственных и муниципальных услугах», постановлением Кабинета Министров Кыргызской Республики «Об утверждении Единого реестра государственных услуг, оказываемых государственными органами и их подведомственными учреждениями» от 12 июня 2024 года №304, постановлением Кабинета Министров Кыргызской Республики «О делегировании отдельных нормотворческих полномочий Кабинета Министров Кыргызской Республики государственным органам и исполнительным органам местного самоуправления» от 3 марта 2023 года №115 **приказываю:**

1. Внести в приказ Министерства чрезвычайных ситуаций Кыргызской Республики «Об утверждении стандартов государственных услуг, предоставляемых физическим и юридическим лицам структурными, подведомственными и территориальными подразделениями Министерства чрезвычайных ситуаций Кыргызской Республики» от 29 января 2024 года №2-Д следующие изменения:

в стандартах государственных услуг, предоставляемых физическим и юридическим лицам структурными, подведомственными и территориальными подразделениями Министерства чрезвычайных ситуаций Кыргызской Республики, утвержденных вышеуказанным приказом:

– абзацы первый, второй, третий, четвертый, пятый, шестой, седьмой исключить;

– Раздел I. Стандарты государственных услуг, предоставляемых Учебно-исследовательским центром при Министерстве чрезвычайных ситуаций Кыргызской Республики и Горноспасательной службой Министерства чрезвычайных ситуаций Кыргызской Республики изложить в редакции согласно приложению 1 к настоящему приказу;

– Раздел III. Стандарты государственных услуг, предоставляемых государственным учреждением «Республиканский специализированный комбинат» при Министерстве чрезвычайных ситуаций Кыргызской Республики изложить в редакции согласно приложению 2 к настоящему приказу;

– в Разделе VII. Стандарты государственных услуг, предоставляемых Лесной службой при Министерстве чрезвычайных ситуаций Кыргызской Республики:

пункты 13 глав 1–8 изложить в следующей редакции:

13.	Стоимость платной государственной услуги	Стоимость услуги определяется приказом Министерства чрезвычайных ситуаций Кыргызской Республики по согласованию с уполномоченным органом в сфере антимонопольного регулирования. Информация о стоимости услуги размещается на информационных стендах и официальном сайте Министерства чрезвычайных ситуаций Кыргызской Республики (www.mchs.gov.kg , www.coe.mes.gov.kg). Условия оплаты: безналичный расчет на основании предоставленного счета на оплату
-----	--	---

2. Начальнику Управления по работе со средствами массовой информации и населением Министерства чрезвычайных ситуаций Кыргызской Республики в течение трех рабочих дней со дня регистрации настоящего приказа обеспечить его официальное опубликование в соответствии с постановлением Правительства Кыргызской Республики «Об источниках официального опубликования нормативных правовых актов Кыргызской Республики» от 26 февраля 2010 года №117.

3. Начальнику Управления Гражданской защиты Министерства чрезвычайных ситуаций Кыргызской Республики:

1) в течение трех рабочих дней со дня официального опубликования направить копию настоящего приказа в Министерство юстиции Кыргызской Республики в двух экземплярах на государственном и официальном языках, на бумажном и электронном носителях, с указанием информации об источнике его опубликования, для включения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики;

2) в течение трех рабочих дней со дня вступления в силу направить копию настоящего приказа в Администрацию Президента Кыргызской Республики для информации.

4. Руководителям подведомственных и территориальных подразделений, предоставляющих государственные услуги:

1) организовать надлежащую работу по предоставлению государственных услуг;

2) принимать меры, направленные на дальнейшее повышение качества и оптимизацию процессов предоставления государственных услуг;

3) обеспечить размещение стандартов государственных услуг на официальных веб-сайтах и информационных стендах.

5. Ответственность за надлежащее предоставление указанных государственных услуг возложить на руководителей подведомственных и территориальных подразделений, предоставляющих государственные услуги.

6. Контроль за исполнением настоящего приказа возложить на первого заместителя министра чрезвычайных ситуаций Кыргызской Республики А.М. Мамбетова.

7. Приказ довести до лиц в части, их касающейся.

8. Настоящий приказ вступает в силу по истечении семи дней со дня официального опубликования.

Министр
генерал-майор**Б.АЖИКЕЕВ****г.Бишкек, 5 августа 2025 года, №1-Д**

С приложением приказа можете ознакомиться на официальном сайте
Министерства чрезвычайных ситуаций КР www.mchs.gov.kg

Сообщение о существенном факте ОАО «Домостроитель»

06.08.2025 года состоялось внеочередное собрание акционеров ОАО «Домостроитель» по адресу: с.Ак -Суу, промзона. Форма проведения: совместное присутствие акционеров для обсуждения вопросов повестки дня и принятия решений по вопросам, поставленным на голосование. Общее количество голосующих акций - 332598. Зарегистрировались акционеры, с количеством голосов 306515, кворум собрания 92,15%.

№ п/п	Вопрос повестки дня и принятое решение	Итоги голосования
1.	Утверждение состава счетной комиссии. Принято решение: Утвердить счетную комиссию в составе: независимый реестродержатель ОсОО «Фирма Депо-Регистр, ЛТД» В лице директора Марченко Н. А., Марченко В.П. – специалист ОсОО «Фирма Депо-Регистр, ЛТД», Нартаева А.В.– представитель общества.	306515 – 92,15% от общего числа голосующих акций
2.	О ликвидации ОАО «Домостроитель» Принято решение: Ликвидировать ОАО «Домостроитель»	306515 – 92,15% от общего числа голосующих акций
3.	О назначении ликвидатора общества Принято решение: назначить ликвидатором общества Белькову В.В.	306515 – 92,15% от общего числа голосующих акций
4.	Об уведомлении регистрирующего органа о ликвидации общества Принято решение; поручить ликвидатору общества Бельковой В.В. уведомить регистрирующий орган о ликвидации общества	306515 – 92,15% от общего числа голосующих акций

Паншеза Гульмира Ираевнага тиешелүү жер участогуна болгон жеке менчик укугу жөнүндөгү мам.актысы Ч №105719 жоголгондугуна байланыштуу жараксыз деп табылсын.

Н-365

В связи с утерей свидетельства о государственной регистрации ИП Гамбарян Евгения Коляевны код ОКПО 21238697 считать недействительным.

М.б.

Муратбеков Сабирдин Тилекбековичке тиешелүү Ч №259795 жер участогуна болгон жеке менчик укугу жөнүндөгү мам. актысы жоголгондугуна байланыштуу жараксыз деп табылсын.

П/П 051

ОАО «МФК «ИнвесКор СА»

информирует о выплате доходов по пятому процентному периоду третьего транша по именным процентным облигациям первого выпуска

Номер выпуска: KG 0201224613;

Ставка доходности: 19% годовых;

Номинальная стоимость облигаций: 1000 (Одна тысяча) сом;

Дата начала выплат дохода: 11 августа 2025 года;

Дата составления списка владельцев ценных бумаг для получения дохода: 8 августа 2025г.;

Форма выплат: денежные средства;

Место выплаты: ОАО «МФК «ИнвесКор СА», г. Бишкек, ул. Коен-козова, 75 либо путем перечисления на банковский счет держателя облигаций согласно поданного заявления.

ЖОГОЛДУ
УТЕРЯ

В связи с утерей свидетельства о государственной регистрации ИП Алышпаева Гульнара Турсуновна код ОКПО 31245310 считать недействительным.

М.б.

В связи с утерей удостоверения на право временного пользования земельным участком серия В №065540 на имя Набиева Владислава Валерьевича считать недействительным.

М.б.

Мамралиев Сабит Онбаевичке тиешелүү жер участогуна болгон жеке менчик укугу жөнүндөгү мам.актысы №344828 (04.10.2011-ж.) жоголгондугуна байланыштуу жараксыз деп табылсын.

Н-377

Үч-Терек айыл өкмөтүнүн муниципалдык жерлерин соода-сатык багытында сатуу үчүн Үч-Терек айыл өкмөтү аукцион жарыялайт

Катар № ЛОТ	Жер тилкесинин жайгашкан орду дареги	Жер тилкесинин коду	Жер тилкесинин өлчөмү чарчы метр	Жер тилкесинин баштапкы баасы сом	Тооруктун түрү аукцион
1-лот	Жетиген айылы О.Тайчабаров көчөсү	3-07-10-1002-0687	80,00 м²	86000	Аукцион
2-лот	Жетиген айылы О.Тайчабаров көчөсү	3-07-10-1002-0688	80,00 м²	86000	Аукцион
3-лот	Жетиген айылы О.Тайчабаров көчөсү	3-07-10-1002-0689	80,00 м²	86000	Аукцион
4-лот	Жетиген айылы О.Тайчабаров көчөсү	3-07-10-1002-0690	80,00 м²	86000	Аукцион

Эскертме: Аукционго катышуучулардын арыздары 2025-жылдын 1-сентябрь күнү саат 17.30га чейин кабыл алынат. Аукцион Үч-Терек айыл өкмөтүнүн кеңсесинде 2025-жылдын 5-сентябрында саат 15.30да өтөт.

Сурап-билүү телефону: (0702) 45-44-10.

С/О 704

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы

«Электрондук почта» сервиси үчүн сервердик жабдууну сатып алуу боюнча кайрадан республикалык ачык сынак өткөрөт.

Сынак боюнча документтер сынак документтерин кабыл алуу-өткөрүп берүү актысынын негизинде 2025-жылдын 4-сентябрында саат 17.30га чейин Бишкек шаары, Т.Үмөталиев көчөсү 101 дареги боюнча же tender@nbkr.kg электрондук почтасы аркылуу берилет.

Сынакка чейинки конференция 2025-жылдын 27-августунда саат 15.00дө өтөт. Конференцияга катышуу маселелери боюнча техникалык координаторго кайрылуу зарыл.

Сынак боюнча сунуштар 2025-жылдын 9-сентябрында саат 14.00гө чейин Бишкек шаары, Чүй проспекти, 168 дареги боюнча кабыл алынат.

Белгиленген убакыттан кийин берилген сунуштар кабыл алынбайт жана каралбайт. Кароого Улуттук банктан кабыл алуу-өткөрүп берүү актысынын негизинде сынак документтерин алган катышуучулардын сунуштары кабыл алынат.

Сынак боюнча сунуштар катышуучулардын өкүлдөрүнүн катышуусунда 2025-жылдын 9-сентябрында саат 14.00дө Бишкек шаары, Т.Үмөталиев көчөсү, 101 дареги боюнча каралат.

Бардык уюштуруу маселелери боюнча +996 (312) 66-91-53 телефон номери же tender@nbkr.kg электрондук почтасы аркылуу техникалык координаторго кайрылсаңыздар болот.

Шеримов Кубатбек Токтобековичке тиешелүү мамлекеттик каттоо жөнүндөгү жеке ишкердик күбөлүгүнүн код ОКПОсу 28927709 жоголгондугуна байланыштуу жараксыз деп табылсын.

Н-383

“Оптимa Банк” ААК

2025-жылдын 8-августундагы №12 Директорлор кеңешинин протоколуна ылайык төмөндөгүдөй чечим кабыл алынгандыгын маалымдайт:

1. 2025-жылдын 1-августунан тартып “Оптимa Банк” ААКнын Аудит боюнча комитетинин мүчөлөрү төмөндөгүдөй курамда кайра шайлансын:

Султанова Б.К. - аудит комитетинин мүчөсү;

Аргинов Е.Е. - аудит комитетинин мүчөсү;

Тентиева Г.Ж. - аудит комитетинин мүчөсү

жана алардын ыйгарым укуктары 2026-жылдын 1-августуна чейин белгиленсин.

Optima Bank

Настоящим ОАО «Оптимa Банк» извещает о том, что в соответствии с протоколом Совета директоров Банка №12 от 8 августа 2025 года было принято следующее решение:

1. Переизбрать следующий состав членов Комитета по аудиту ОАО «Оптимa Банк» с 1 августа 2025 года:

Султанова Б.К.— член Комитета по аудиту;

Аргинов Е.Е. — член Комитета по аудиту;

Тентиева Г.Ж. — член Комитета по аудиту.

и определить срок их полномочий - до 1 августа 2026 года.

Үч-Терек айыл өкмөтүнө караштуу Кызыл-Ураан айылынын А.Калиев көчөсүнөн муниципалдык менчикте турган 3-07-10-1004-0754 сандуу 80 м² жер аянты соода-сатык багытында аукционго коюлуп сатылат.

Аукционго коюлуп сатылуучу жер аянтынын баштапкы баасы 86000 сом.

Аукцион 2025- жылдын 11-сентябрында саат 16.00дө Үч-Терек айыл өкмөтүнүн кеңсесинде өтөт. Аукционго катышуу үчүн арыздар 2025-жылдын 5-сентябрына чейин кабыл алынат.

Сурап-билүү телефону: (0702) 45-44-10.

С/О 704

ЭРКИН-ТОО Гезит ээси: КР Министрлер Кабинети

Башкы редактор
КАРБОСОВА
Жазгүл
Жузуповна

Кабылдама
62-38-75

Башкы редактордун 1-орун басары
КАЛЫКОВ Шекербек – 62-38-77

Башкы редактордун орун басары
РЫСПАЕВ Курманбек – 62-38-78

Жооптуу катчы
КУЛАТАЕВА Бактыгүл – 62-38-71

Бөлүмдөр:

Саясат, укук жана экономика бөлүмү – 66-22-27

Маданият, адабият жана спорт бөлүмү – 62-18-64

Жарнама жана аймактар менен иштөө бөлүмү – 62-19-06 факс

Уюлдук тел.: (0705) 11-75-87 (0773) 11-75-87

Веб-сайт – 62-38-71

Коммерциялык бөлүм – 62-18-66

"Нормативдик актылар" журналы – 62-38-71

Башкы эсепчи – 62-38-73

Компьютердик борбор – 62-38-74

АЙМАКТАР:

Баткен облусу (0772) 07-60-60

Жалал-Абад облусу (0772) 12-82-67

Талас облусу (0700) 90-62-61

Ысык-Көл облусу (0702) 87-98-79

Чолпон-Ата шаары (0500) 20-89-70

Токтогул шаары (0220) 70-71-32

Жарнамалар кыргыз, орус, англис тилдеринде берилет.

Жарнамалардын мазмунуна редакция жооп бербейт.

Мыйзамдар бир эле мезгилде кыргыз жана орус тилдеринде "Эркин-Тоо" гезитинде жарыяланып, ал расмий жарыялоо болуп эсептелет.

Автордун көз карашы редакциянын позициясын билдирбейт.

Биздин дарегибиз:

Бишкек шаары, 720040,

Абдумомунов көчөсү, 193.

erkintoo@mail.gov.kg

Юстиция министрлигинен берилген катталуу күбөлүгү №592

Жумасына эки ирет: шейшемби, жума күндөрү чыгат.

Индекси: 68451

"Учкун" ААКнын басмаканасында басылды.

Буйрутма 366. Нускасы 5174

Басууга 11.08.2025-ж. саат 20.00дө берилди

Сатык келишим баада

БЕЙНЕ

КЫРГЫЗ КИНОСУНУН БАЙТЕРЕГИ

(Төлөмүш Океевдин 90 жылдыгына арналат)

«Элчиге – өлүм жок» дейт ар улутта,
Эх ажал, жеткирбестен карылыкка.
Элимдин байтерегин кулаттыңбы,
Эм таппай кыйналганда дарылыкка?»

Ким уккан туу чокунун ураганын,
Ким көргөн байтеректин кулаганын?
Төкөбүз кино тартып жатабы же,
Көрсөтүп миң амалдын бир амалын?

(А.Рыскулов)

Төлөмүш (Төкөм) Океев кыргыз киносунун гана байтерегин, негиздөөчүсү эмес, ал жалпы кыргыз улуттук маданиятынын туу чокусу. Мындан чейрек кылым мурда Океев дүйнөдөн кайтканда Чыңгыз Төрөкулович элге кайрылып: “Биз үчүн Океевдин өлүмү – өлчөөсүз чоң улуттук трагедия. Өзү негиздеген кыргыз киносунун орду толгус жоготуусу, сөзүмдүн түз маанисинде алганда, Океев биз үчүн – тарыхый инсан. Эми ал биздин катарыбызда жок. Кыргыз эли өзүнүн улуу уулу, төңдөшсиз чебер жана ойчул асылынан ажырады” деп айткан. Төлөмүш Океевге мындан артык бааны ким бере алат?!

Ошондуктан, Океевдин кайсы чыгармалары, кандай касиеттери менен улуттук пайгамбарыбыз Чыңгыз Айтматовдун жогорудай баасына татыды экен, ошону көрсөтүүгө аракет кылайын.

Аттанганда эле Төкөм кыргыз киносундагы трагедиялык реализмдин залкар устаты катары чыга келди. Анын эң көрүнүктүү тасмаларынын баарындагы чечүүчү ыкма (метод) жаш баланын трагедиялуу азап чегүүсүн чагылдыруу аркылуу адамзат ааламындагы “каргашалуу” маселелердин, мисалы, адам менен жаратылыштын, адам менен бийликтин, сүйүү менен жек көрүүнүн жана башка карама-каршылыктарынын эбегейсиз драмалары эмоционалдык күч менен ачылат. Океевдин бул табылгасы көбүн эсе анын балалык кезиндеги өз башынан өткөзгөн азаптуу жолуна байланышкан.

Океев өзү: “Согуш башталганда мен 6 жашта элем. Биз тарткан азаптын азабы ачкачылык эле. Мен го эптеп чыдоочумун, бирок менден кичүү ини-карындаштарым чырыкчап ыйлап турганда качаарга жер таппай калар элем. Ошондон бери жүрөгүмдө бир тикен дайыма сайылып турат. Ошондон бери баланын кор болгонун, азап тартканын көрсөм, жан дүйнөм ала салып, жүрөгүм жарылчудай сезилет. Ушундан улам го дейм, мен Ч.Айтматовдун “Кызыл алма” деген кичинекей аңгемесин тартууга кириштим. Анда деле сүйүү, үй-бүлөдөгү ачуу-таттуу катнаштары, башкача айтканда көнүмүш көрүнүштөр. Бирок, менин жүрөгүмдү эзип, жаныма жай бербеген маселе – ата-энеси ажырашып жатканда ортодогу кичинекей кыздын тарткан азабы эле...” деп жазат.

Ал кезде дүйнөлүк маданияттын асманын да Ч.Айтматовдун жылдызы жаркырап, анын чыгармаларындагы “трагизми” адамзатка Шекспирдин “трагизминдей” күч менен таасир берип турган эле.

Кыргыз кинематографиялык бирикмесинде үзөңгүлөш жүрүп, китептерин гана окубастан, анын жанында чай ичишип жүргөн Океевге Айтматовдун “трагизми” кантип жукпайт. Төкөмдүн кинолорундагы трагедиялуулук да адамдын ички дүйнөсүнүн бир бөлүгү. Адамдын касиеттери анын турмуштун терс күчтөрүнө каршы чындык, калыстык, акыйкаттык издөө жолундагы трагедиялык азап чегүүлөрдө ачылып көрүнөт.

Төлөмүш Океев өтө билимдүү, окубаган китеби жок эле. Менимче, ал орустун улуу

жазуучусу Ф.Достоевскийди сөзсүз окуп таасирленген. Анткени, Достоевскийдин негизги методологиясы да – балдардын трагедиясы, азап чегүүсү аркылуу ааламдык проблемаларды чечмелөө. “Бүт дүйнөдүн бактысы күнөөсүз баланын бетиндеги бир тамчы жашына татыбайт” деген учкул сөздү ушу Достоевский айткан эмеспи.

Эми Т.Океевдин “трагизмин” анын өзүнүн фильмдеринен издеп көрөлү.

... 1987-жылы советтик жана голливуддун көрүнүктүү кино режиссёрлорунун кездешүүсүндө Океевге, “бардык тасмаларыңдын ичинен бирөөсүнүн гана бир бөлүгүн көрсөтсүң” деп сунуш кылат. Советтик делегацияда Элем Климов, Ролан Быков, Георгий Шенгелая, Рустам Ибрагимбеков ж.б. көрүнүктүү кинематографисттер бар эле. Голливуддан болсо Милош Форман, Мадонна, Григорий Пек, Спилберг жана башкалар катышкан.

Океев өзүнүн кийинки жаңы көркөм тасмасы “Ак илбирстин тукумунун” финалдык бөлүмүн көрсөткөн.

... Экранды карасак, бир коктунун таманында бир төнтөк кадимки ак илбирсти капканга түшүрүп алып арканга чырмап атканын Кожожаш көрүп калат.

“Эй, акмак, сен кантип уруубузду пирине - Түпкү атаңа кол салып жатасың!.. Коё бергин азыр!..” - деп, Кожожаш илбирсти бошоттуруп жиберет. Ошол эле учурда өзүнүн колунда машаалуу жаңы мылтык жүрөт.

Адам дайыма адамгерчилигин татыктуу алып жүрүш үчүн өзүнөн бийик турган ыйык бир башталыштарга, Теңирге (тотем), Кудайга, Ата-бабалардын арбагына ишенип, сыйынып турушу шарт. Эгерде адам булардын баарын унутуп, өзүнөн башканы көрбөй, кудайды тааныбай калганда, ал ач көздүктүн, дүнүйөкорлуктун, бийликтин кулу болуп, инсан катары ойрон болот, кыйрайт, баарынан ажырайт. Кожожаштын тагдыры да так ушундай эмеспи. Ал жаратылыштын каардуу душманы болуп, тоодогу эчки-текени кырып бүтүп, казактын талаасындагы сайгактарга кызыл кыргын, кара сүргүн салат. Аң уулоого өз уулун бир жолдошу менен кошо ала барат. Кино тасманын акырында сөксөөлдүн арасында жаңы ок жеген, бирок жалдыраган көзү али тирүү сайгак, “Жардам бергиле!..” деп, ары-бери чуркап, бакырып ыйлаган жолдош баласы, анан Кожожаштын уулу атасынын огунан төгүлгөн канды улам көкүрөгүнөн ылдый сүртүп, унчукпай жаны чыгып баратат. Ошентип, жаратылыш Кожожаштан өчүн алды, жазалады. Бирок эч күнөөсүз баланын өлүмүн ким кечирет?

Белгилүү журналист Л.Дьяченко өзү ушул окуяга катышкан, ал көргөнүн мындай деп

жазат: “Титр башталганда эле дүңгүрөгөн кол чабуулар менен эл ордунан турду, баягы “үлкөндөрдү” карасам, көздөрүнө жаш толуп, жүрөктөрү жарылгандай кайгыга чөмүлүп көпкө кол чабышты”.

Бул “жалган” дүйнөдө көзгө көрүнбөгөн кеңедей жандык да өзүнө окшош бирөөнө үстөмдүк кылгысы келет. Ал эми адамзаттын бийликти сүйгөнү, бийлик үчүн тирешүүсү акыры анын түбүнө жетүүчү “каргашасы”. “Көк серектеги” каарман Ахангул – итке минген кедей, колундагы карыган энесин, жээни Курмашты тойгузуп бага албайт, бирок алардын үстүнөн бийлик жүргүзгүсү келет. Бала, кичинекейинде ата-энеси өлүп калып, чоң энеси багып өстүрүп жүргөн томолой жетим.

Жаңы эле туулган бөлтүрүктөрдү ийинден сууруп чыгып, союл менен бирден чаап өлтүрүп жаткан Ахангул жанында ыйлап карап турган Курмаш менен болгон диалогуна назар салалы:

- Эмне ыйлайсың, эркексиңби деги, мына таяк, карма да сок тигини!
- Сокпойм!..
- Эмне үчүн сокпойсуң, аяп жатасыңбы!..
Сок дейм!..
- Сокпойм!..

Экзистенциализмдин принциби боюнча азап чегүү (страдание) адамдын өмүрүндөгү эркиндик, эркиндикке умтулуу аракети менен эриш-аркак чогуу жүрөт. Курмаш бөлтүрүктү (жырткычты) Ахангул жырткычтык менен өлтүрүп жатканына жаны кейип, боздоп ыйласа да, таякесинин “сок” деген зомбулугуна “сокпойм” деп, ачык каршылык көрсөтүп, эркиндиктин бир учкунун көрсөтүп жатат. Кино тасманын аягында жетим жаш өспүрүм ата-энесинин мүрзөлөрүнө карай качып баратканын ыйлабай чыдап көрүү мүмкүн эмес. Курмаш бооруна кысып, төшөгүнө алып жатып жүрүп өстүргөн карышкыр да аны жарандар кылгандан кийин эки анжы ойго батасын: Кыргыздын “бөрү баласы ит болбойт” деген учкул сөзү туурабы же азыр дүйнөдө кеңири тарап кеткен “Карышкыр адамга караганда алда канча жакшы жырткыч” деген позиция туурабы? Төлөмүштүн өзүнүн философиясы боюнча адам адам бойдон, карышкыр карышкыр бойдон калышат, алар биринин ордун бири ээлей албайт.

“Бул тасманы, - дейт Т.Океев - бороондуу талааларда, муз жалаган капчыгайларда, жапайы карышкырлар менен кубалашып жүрүп тарттык. Эгерде мен 100гө чыкпай калсам, так ушул фильм күнөөлүү. Бирок буга эч бир өкүнүчүм жок”.

Дүйнөлүк эң белгилүү, чоң кино сынчыларынын баасы боюнча “Көк серек” тарыхтагы “Оскар” номинациясына татыктуу 10 фильм-

дин катарына кирген. Алардын ичинде Феллининин, Курсованын фильмдери бар. Андан кийин “Көк серек” Италияда “Олимпиялык алтын бутакка” татыктуу болду. “Ак илбирстин тукуму” Берлинде “Күмүш аюунун”, Дамаскиде “Күмүш кылычты” утуп алды. Мен жогоруда жазгандай голливуддук жана советтик кино жылдыздары Океевдин “Ак илбирсин” көргөндөн кийин, бул окуя советтик-америкалык кинематографисттер союзунун түзүлүшүнүн олуттуу бир себеби болду, - деп москвалык эксперттер жазды.

Эми Төкөмдүн үй-бүлөлүк турмушуна бир аз көңүл буралы. Бизде мурда иштеп кеткен белгилүү журналист Виктор Широковдун кинорежиссерине суроосу мындай башталат:

- “Түркияда кандай жашап жатасың, Төлөмүш?”

- Баарыдан мурда мен үй-бүлөм боюнча өтө бактылуу адаммын. Биринчиден, менин эң сонун аялым бар, ал бир жөнөкөй дыйкандын үй-бүлөсүнөн чыккан. Экөөбүз мектепте да, Ленинградда да чогуу окудук. Жылдар өткөн сайын биздин бири-бирибизге болгон урмат-сыйыбыз улам күчөп, улам тереңдеп баратат. Биз экөөбүз “фронтош жолдошторбуз” (фронтовые товарищи). Ал рак менен ооруп, Германияда бооруна трансплантация болду. Мен ал үчүн өлүп берүүгө даяр элем. Бүт өмүрүмдө тапкан каражатымды операцияга жумшадым (менин билгенимче ошол кездеги 100 миң доллар төлөнгөн) – деп үй-бүлөсүнүн туткасы болгон аялы тууралуу кыскача жооп берген.

Андан ары маекти улайлы:

В. Широков: Сенин кандайдыр бир жашыруун тилегиң барбы?..

Т. Океев: Бар. Мен жоокерге окшоп өлгүм келет. Карачы, өзүмдүн духум боюнча “талаа командирине” окшоймун. Азыр да камераны колго алып, тоо-талааны аралап кетким келет... - дейт кайран Төкөм.

Эми Төкөмдүн саясат майданындагы эмгектерин бир аз айта кетели. Ал Кыргыз мамлекеттүүлүгүнүн чыныгы туу көтөргөн жоокери эле. Советтик доордо эле ал кыргыздын Жогорку Кеңешине депутат, Кыргыз Компартиясынын Борбордук Комитетинин чыныгы мүчөсү, СССРдин Верховный Советинин депутаты, СССРдин эл артисти эле. Ушул бийик трибунада Т.Океев маселе көтөрүп, кыргыздын тарыхын, адабиятын, тилин, каада-салттарын коргоп сүйлөп жүрдү. “Кайра куруу” демократияны орнотуу процесстерине активдүү катышты.

Түркияда элчи болуп иштегендеги жетишкен ийгиликтери ат көтөргүсү. Түркиянын интеллигенциясы, саясат элитасы Төлөмүштү өздөрүнүн эле кишиндей сыйлап, алдынан кыя өтүүчү эмес. Президенттери, өкмөт башчылары менен үзөңгү жолдоштордой мамиледе болду.

Кыскасы, Төлөмүш Океев Чыңгыз Төрөкулович айткандай, кыргыздын улуу уулу эле. Б.Шамшиев экөө кыргыз кино “кереметинин” эки түп тутар устуну эле. Болот Шамшиев өлгөндөн кийин болсо да ага “Кыргыз Республикасынын баатыры” деген наам берилгени жакшы болду. Жогорку бийликтегилерге кайрылат элем, суранат элем: Төлөмүш Океевге деле так ушул сыйлыкты ыйгарып койсоңузда, тиги дүйнөдө болсо да Болот экөө чогуу басып, көкүрөк керип тең жүрүшсүн. Менимче бул сунушту бүткүл кыргыз журту колдойт.

Жумагул СААДАНБЕКОВ,
коомдук ишмер

